

Hospodářská geografie ČR

Blok 3

Zemědělství

Zemědělská výroba

- odvětví **materiální výroby**, jehož produkty jsou výsledkem procesu, při kterém působí **společnost bezprostředně na přírodu**
- Velký **vliv přírodních podmínek** - rozvoj ovlivňován závislostí na právě na přírodních podmínkách a **pracovní síle** (mechanizaci)
- produkuje **potravinu pro fyzickou existenci světové populace**, která neustále roste, a to právě v zemích s častým nedostatkem potravin
- dodává **suroviny pro průmyslové využití**, zejména potravinářský, ale i textilní, gumárenský a další průmysl (tento **podíl klesá**, je nahrazován umělými materiály)

Zemědělství v Československu před rokem 1990

- **vysoká intenzita výroby** (rostlinné i živočišné), blížila se úrovni některých vyspělých západoevropských zemí a **překračovala světové průměry**
- **převaha exportu (obilí, cukrová řepa, brambory, chmel..)** oproti **dováženému objemu**
  - potíže se zásobováním zeleninou, ovocem (jižním..)
- **družstevní a státní vlastnictví půdy**
  - **stát vlastnil téměř 95% půdy**
  - soukromí zemědělci jen necelá 4%
  - dnes soukromí zemědělci hospodaří na 26 % zemědělské půdy

System centrálně plánovaného hospodářství

- **podpora pouze „socialistického sektoru zemědělství“** (JZD a státní statky)
- **nadměrné používání hnojiv** (snaha maximalizovat úrodu) nebylo až tak efektivní, ale toto fungovalo i ve vyspělých zemích Evropy a v daleko větší míře
- **podniky v dobrých zemědělských podmínkách** platily tzv. **pozemkovou daň**
- **podniky ve špatných podmínkách** dostávaly tzv. **diferenciální příplatky** (výše podle stupně nepřízně přírodních podmínek) – v roce 1991 zrušeny

- **Pěstování** naprosto **nevhodných druhů** **v nevhodných přírodních podmínkách** (dozvuky dodnes..)
- Koncem 80. let **převyšovaly** **diferenciální příplatky** **mnohonásobně** **zisky z pozemkové daně**
- Užívaný **system dotování** **působil** **negativně** jak z **ekonomického** hlediska tak i z **ekologického** hlediska

Po roce 1990

- Počátkem 90. let došlo k **zastavení starého dotačního systému – vysoká úroveň intenzity českého zemědělství se nemohla nadále udržet**
- **pokles objemu a intenzity produkce** vynucený přechodem od plánovaného k tržnímu systému pak způsobil, že **řada investic se nevrátila**, což způsobilo nemalé **hospodářské problémy**

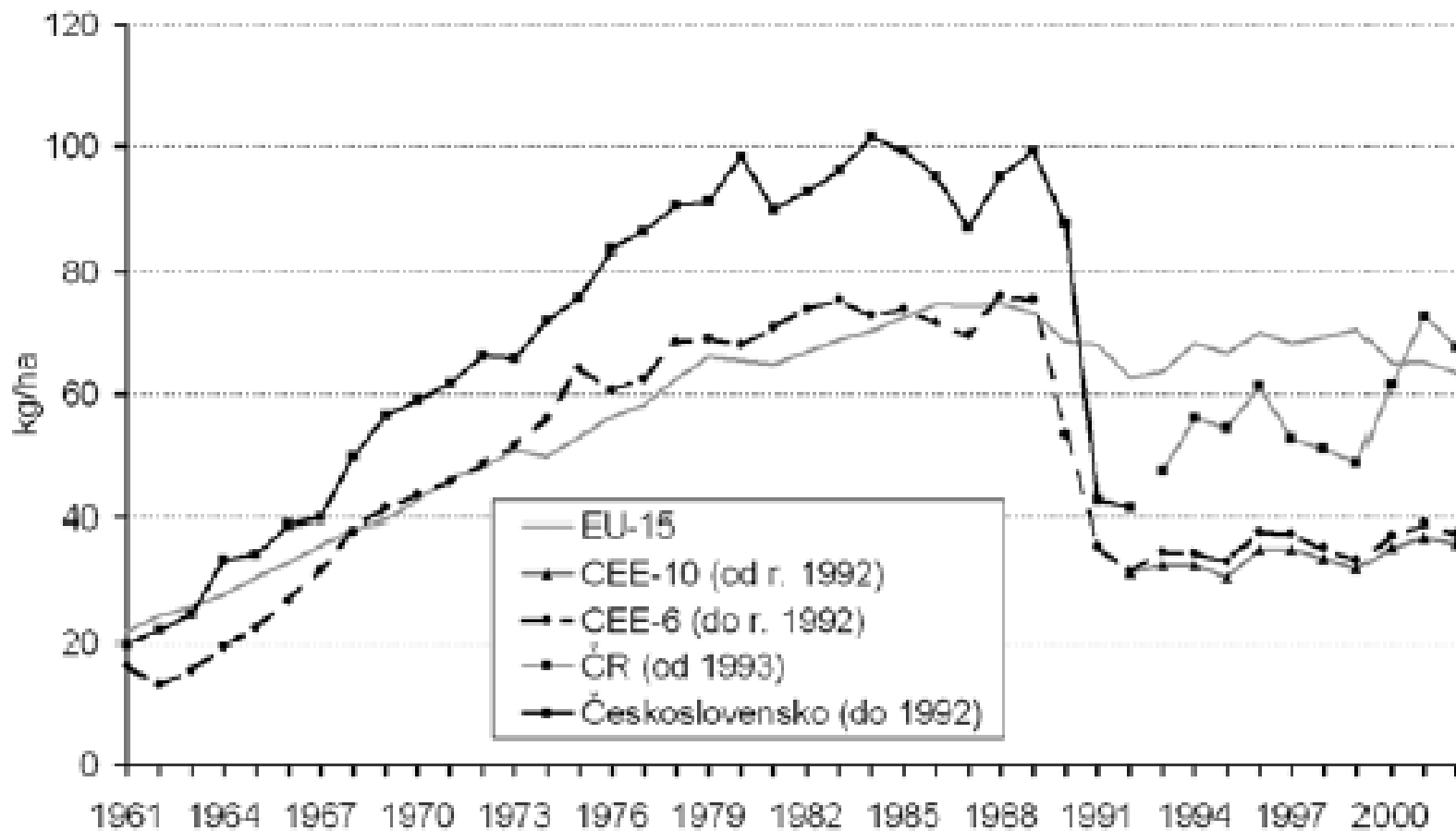
- **útlum intenzivního zemědělství v zemědělsky nevýhodných krajinách** (dotace na zatravňování orné půdy v erozně nebezpečných oblastech)
- **změna dotačního režimu, přechod z intenzivního na multifunkční zemědělství, rozvoj ekologického zemědělství, (také dotace), zatravňování, zalesňování, postupná příprava na evropská kritéria, restrikce a podmínky společné zemědělské politiky (CAP)**
- Velmi **výrazný pokles zaměstnanosti** až na dnešních necelých 140 tis.

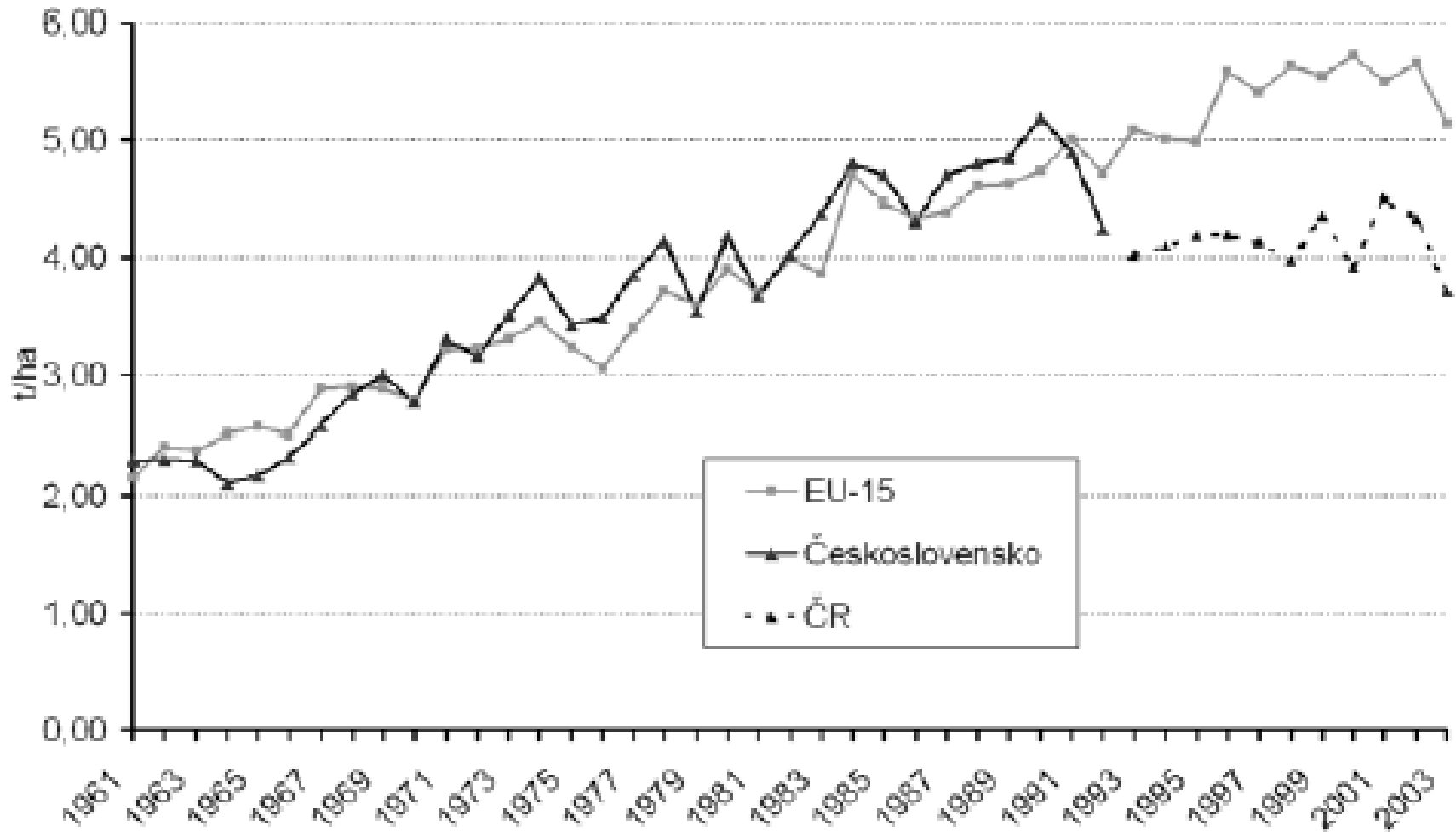
- **zvýšení cen**
- **pokles domácí spotřeby**
- **pokles užívání hnojiv**, zejména pesticidů (ČR: 1,3 kg/ha; EU15: 2,3 kg/ha i dusíkatých hnojiv - finanční i ekologické důvody, pokles tvorby statkových hnojiv, humusu..), ale od poloviny devadesátých let roste spotřeba agrochemikálií – spojeno také s dotacemi EU po r.2004

- **postupná privatizace podniků i půdy**, vznik ZD, zemědělských zásobovacích družstev (ZZD), zemědělských obchodních družstev (ZOD) soukromě hospodařících rolníků (SHR)...
- **zvětšil se výběr a dostupnost potravin**
- **zdravá výživa, biopotraviny (export)**

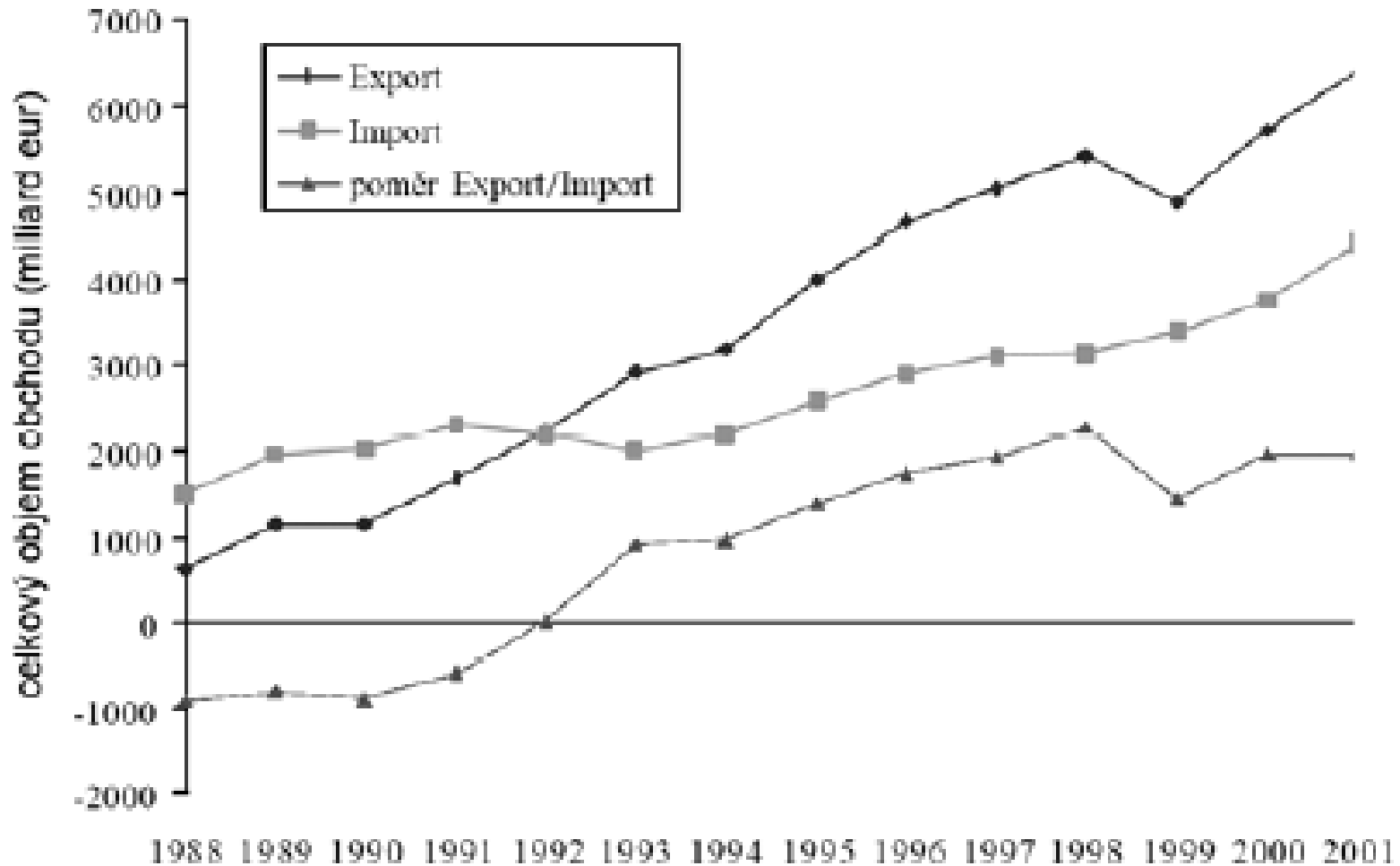
Spotřeba dusíkatých hnojiv v ČR a EU 15

Výnosy obilnin v zemích EU-15 a ČR (propad intenzifikace a umělých hnojiv)

Obchodní bilance zemí EU-15 s deseti novými členskými a kandidátskými státy ze střední a východní Evropy v zemědělských komoditách a potravinářských produktech

Agrární vývoz z ČR a dovoz do ČR

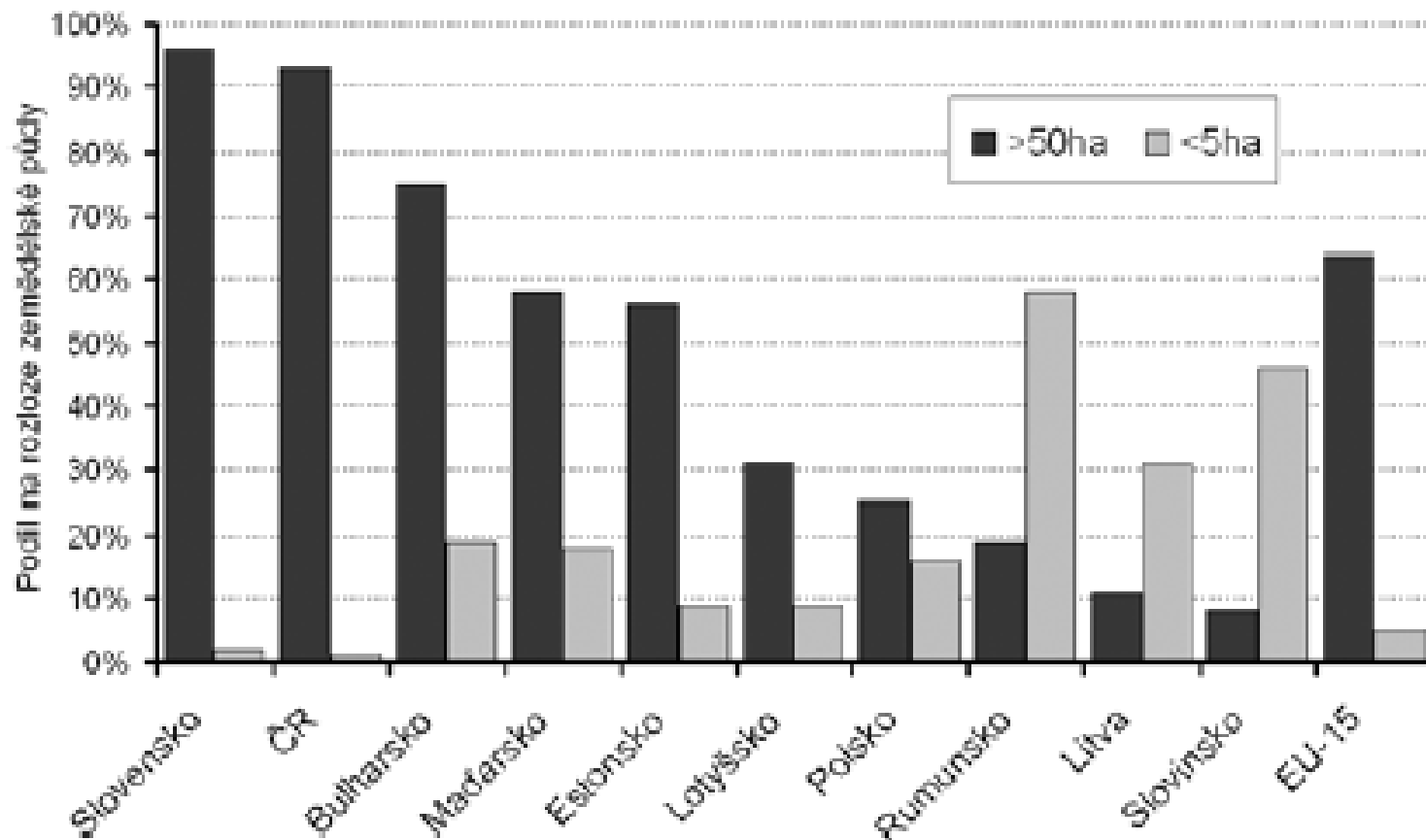
Nejvýznamnějšími agregacemi komoditní skladby českého **agrárního vývozu** jsou:

- **Mléko a mléčné výrobky**
- **Nápoje a lihoviny**
- **Olejnata semena a plody**
- Vzrostl ale i vývoz masa a drobů, cukru a cukrovinek atd.

Dlouhodobě jsou **nejvýznamnějšími dovozními agregacemi:**

- **Ovoce a ořechy**
- **Zbytky a odpady v potravinářském průmyslu – krmiva**
- **Různé potravinové přípravky**
- **Zelenina a hlízy**
- **Přípravky z obilí**
- **Nápoje a lihoviny**

Podíl zemědělské půdy využívaný velkými (50 ha+) a malými farmami (do 5 ha)

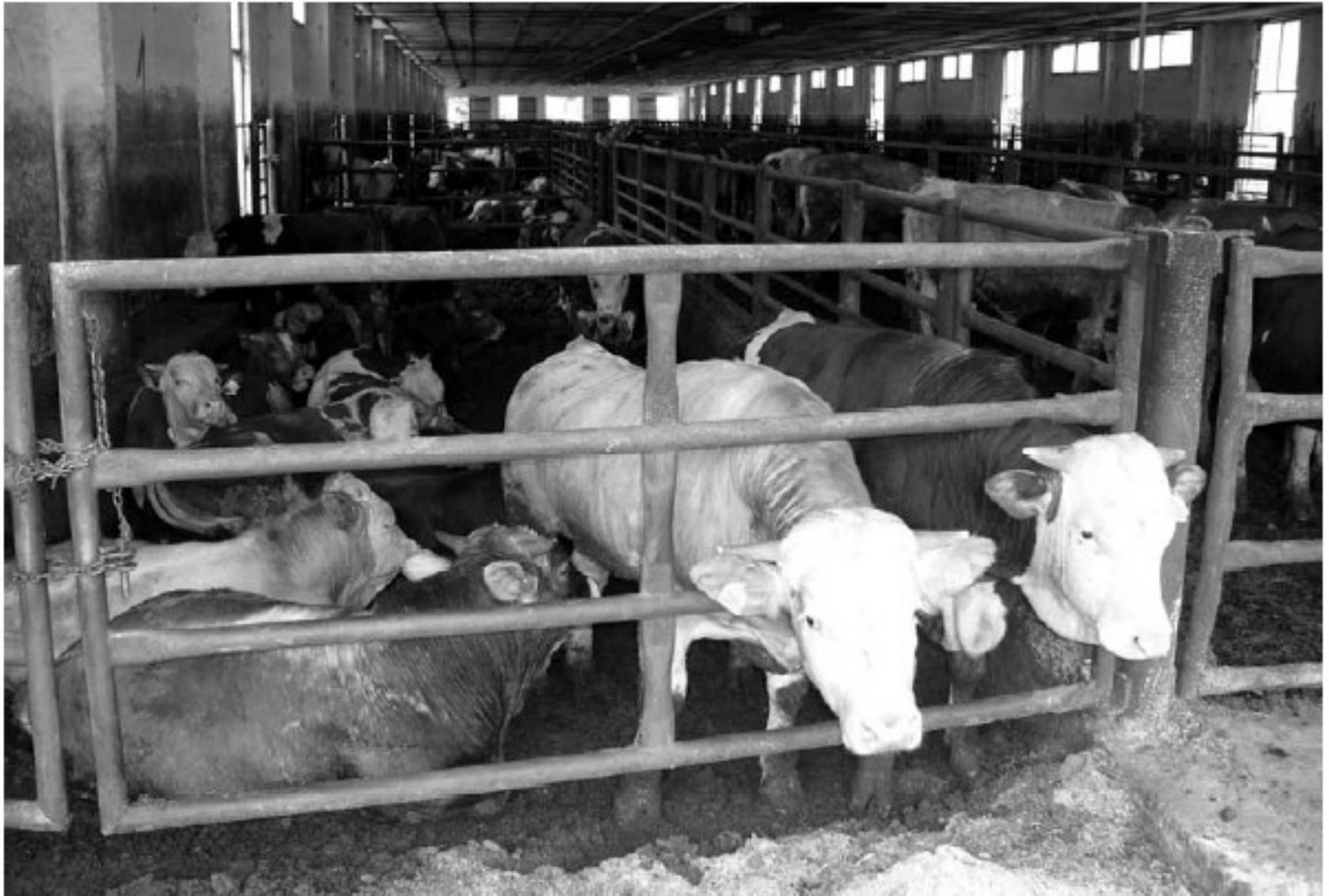

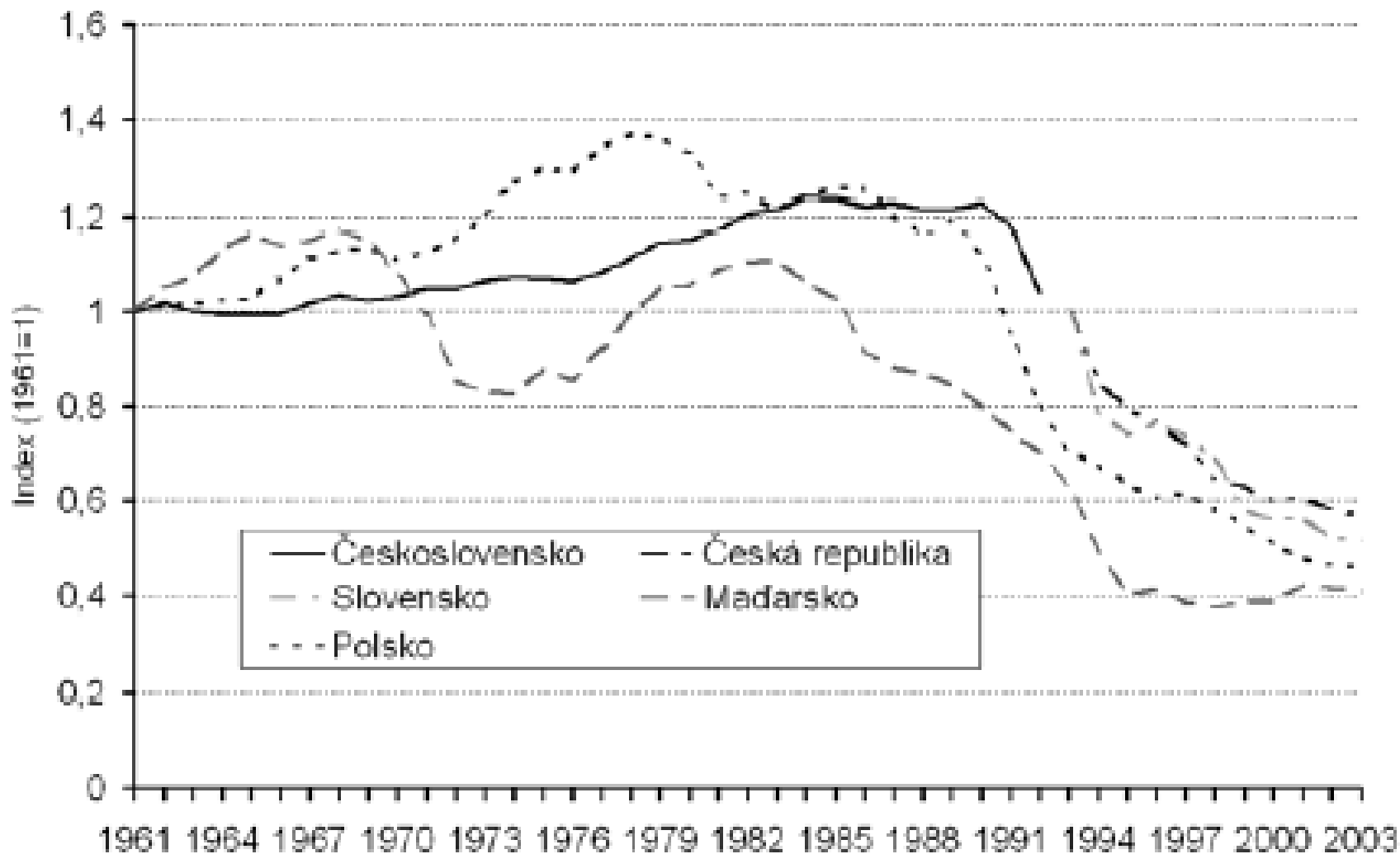
Shrnutí: české zemědělství je odlišné od většiny západoevropských zemí i nových členů EU

- Je **extrémně koncentrované**, má **poměrně malé výnosy** ve srovnání se **západními a vysoké oproti východním zemím**
- **Zaměstnanost je nižší než ve většině z ostatních nových členských států a lze ji srovnávat s EU-15**

Intenzivní velkochov býků - Slovensko

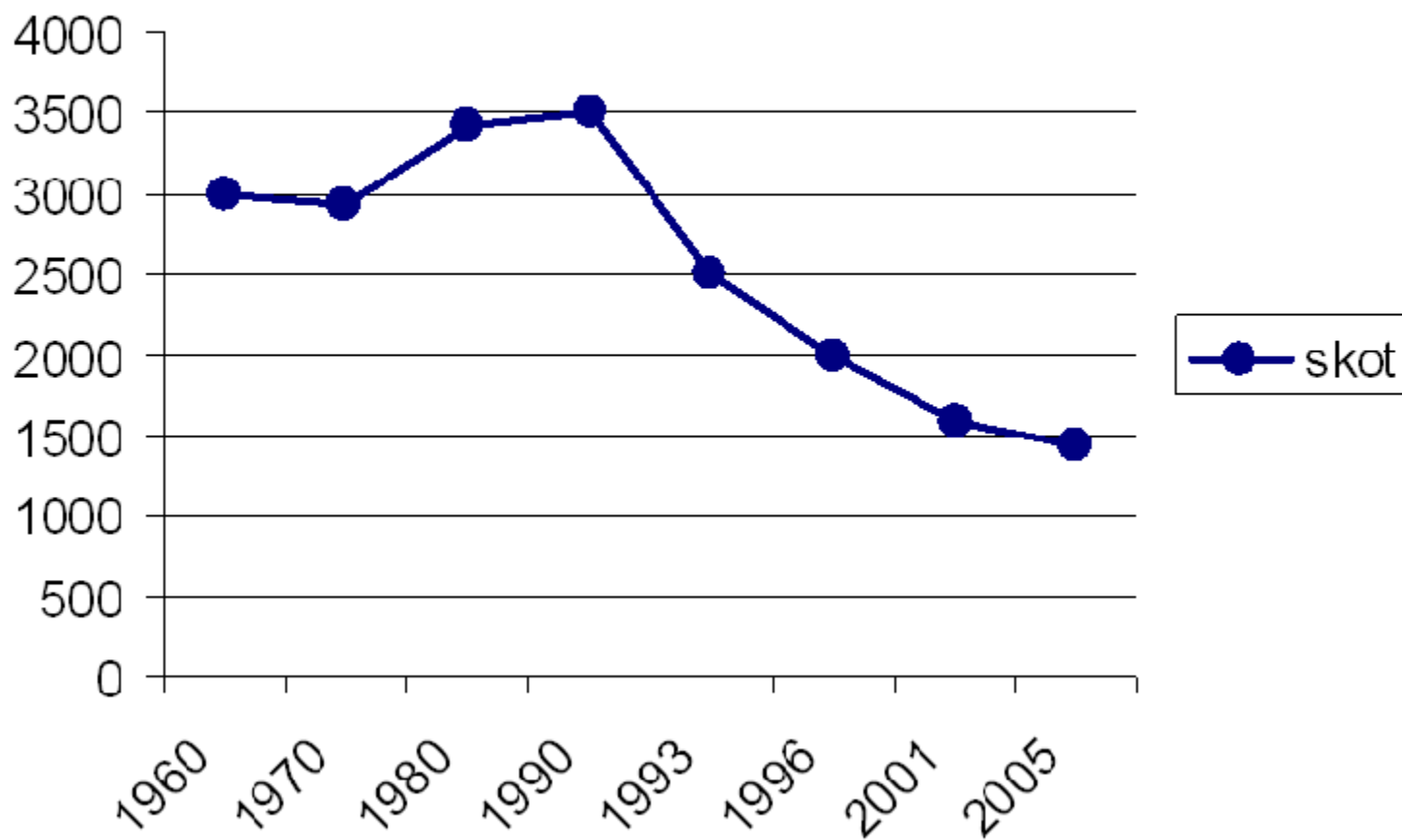

Stavy skotu a ovcí ve vybraných zemích střední Evropy

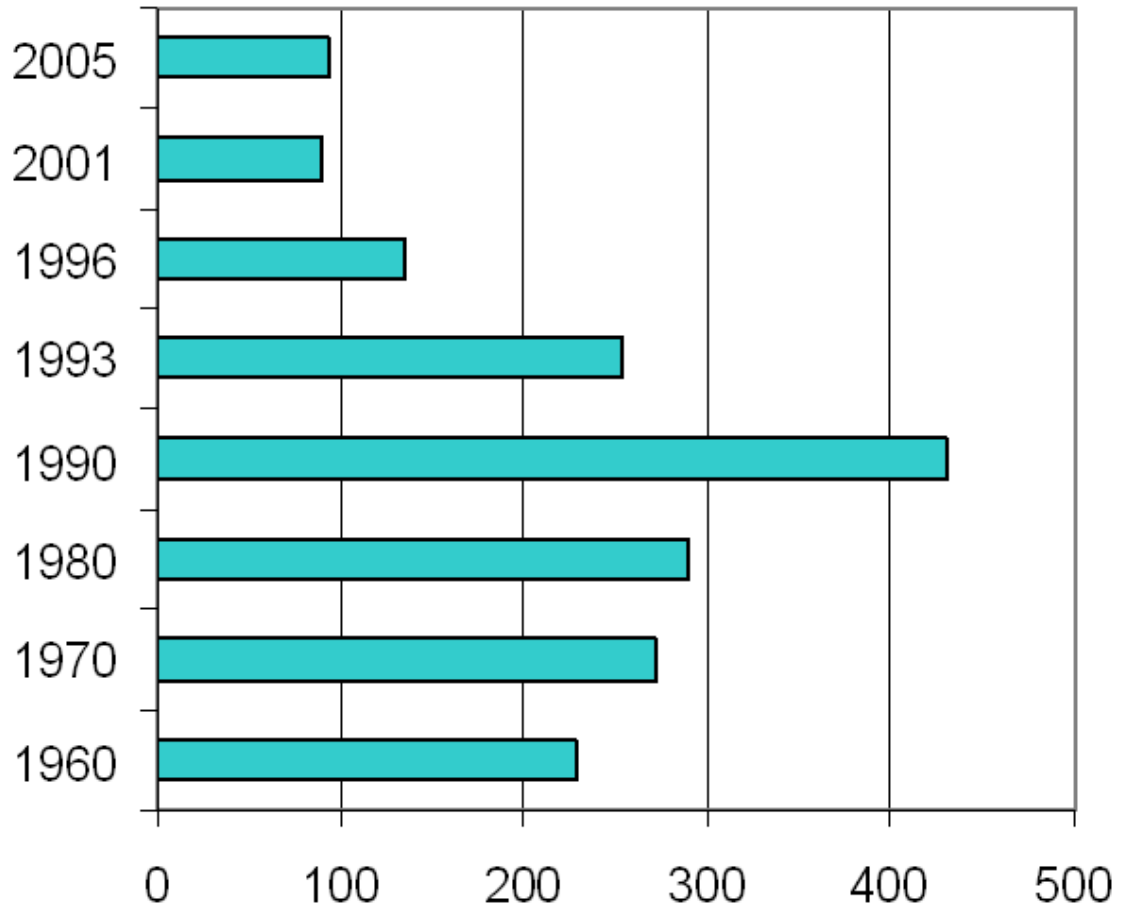

skot (tis. kusů)

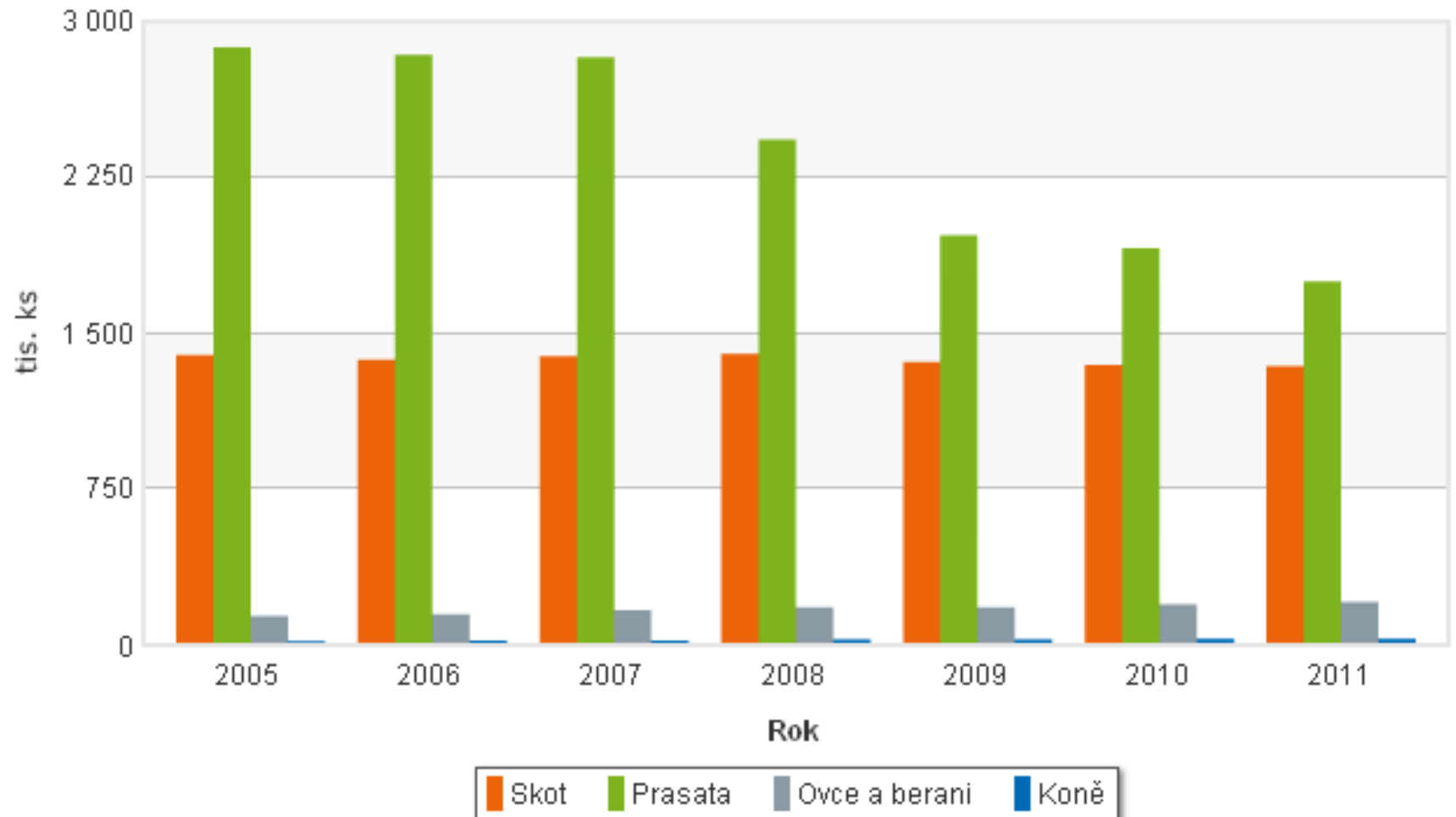
ovce (v tis. kusů)

ovce

Stavy hospodářských zvířat

Zdroj dat: [Veřejná databáze ČSÚ](#)

Vývoj stavu hospodářských zvířat na území ČR (tis. kusů)

Druh	1960	1970	1980	1990	1993	1996	2001
Skot celkem	2987	2940	3429	3506	2512	1989	1582
Zdobokrávy	1430	1310	1319	1236	932	751	611
Prasata	3499	3169	4797	4790	4599	4016	3594
Ovce	228	271	290	430	254	134	90
Důbež	18658	23763	31926	31981	28220	27875	32043
Průměrná objemnost 1 krajiny	1832	2477	3122	3949	3823	4289	5255

Proč roste v posledních letech stav ovcí?

Stavy hospodářských zvířat (v tis. kusech)

Rok Year	Skot Cattle	z toho: krávy of which: Cows	Prasata Pigs	z toho: prasnice of which: Sows	Ovce a berani Sheep and rams	Koně Horses	Drůbež Poultry	z toho: slepice of which: Hens
1989	3 481	1 247	4 686	312	399	27	32 480	15 700
1990	3 506	1 236	4 790	311	430	27	31 981	15 437
1991	3 360	1 195	4 569	313	430	25	33 278	15 215
1992	2 950	1 036	4 609	326	343	21	30 756	14 894
1993	2 512	932	4 599	324	254	19	28 220	13 385
1994	2 161	830	4 071	295	196	18	24 974	12 556
1995	2 030	768	3 867	295	165	18	26 688	12 029
1996	1 989	751	4 016	318	134	19	27 875	12 030
1997	1 866	702	4 080	322	121	19	27 573	11 833
1998	1 701	647	4 013	320	94	21	29 035	12 280
1999	1 657	642	4 001	317	86	23	30 222	11 902
2000	1 574	615	3 688	297	84	24	30 784	11 739
2001	1 582	611	3 594	293	90	26	32 043	11 677
2002	1 520	596	3 441	289	96	21	29 947	6 838
2003	1 474	590	3 363	283	103	20	26 873	7 044
2004	1 428	573	3 127	251	116	20	25 494	6 394
2005	1 397	574	2 877	232	140	21	25 372	5 941
2006	1 374	564	2 840	229	148	23	25 736	6 316
2007	1 391	565	2 830	225	169	24	24 592	6 288
2008	1 402	569	2 433	179	184	27	27 317	6 309
2009	1 363	560	1 971	142	183	28	26 491	6 464
2010	1 349	551	1 909	133	197	30	24 838	6 216
2011	1 344	552	1 749	112	209	31	21 250	6 137

- **Od roku 1989 extrémní pokles stavu skotu** (téměř na třetinu výchozího stavu), **velký pokles prasat i prasnic, krav na mléko, ale dlouhodobě i drůbeže a slepic**
- Do roku 2000 velký pokles také u **ovcí a beranů**, s rozvojem ekologického zemědělství **v posledních deseti letech růst** (podobně u koní)

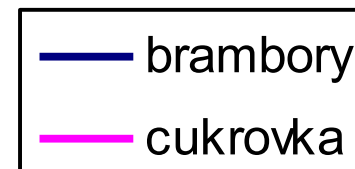
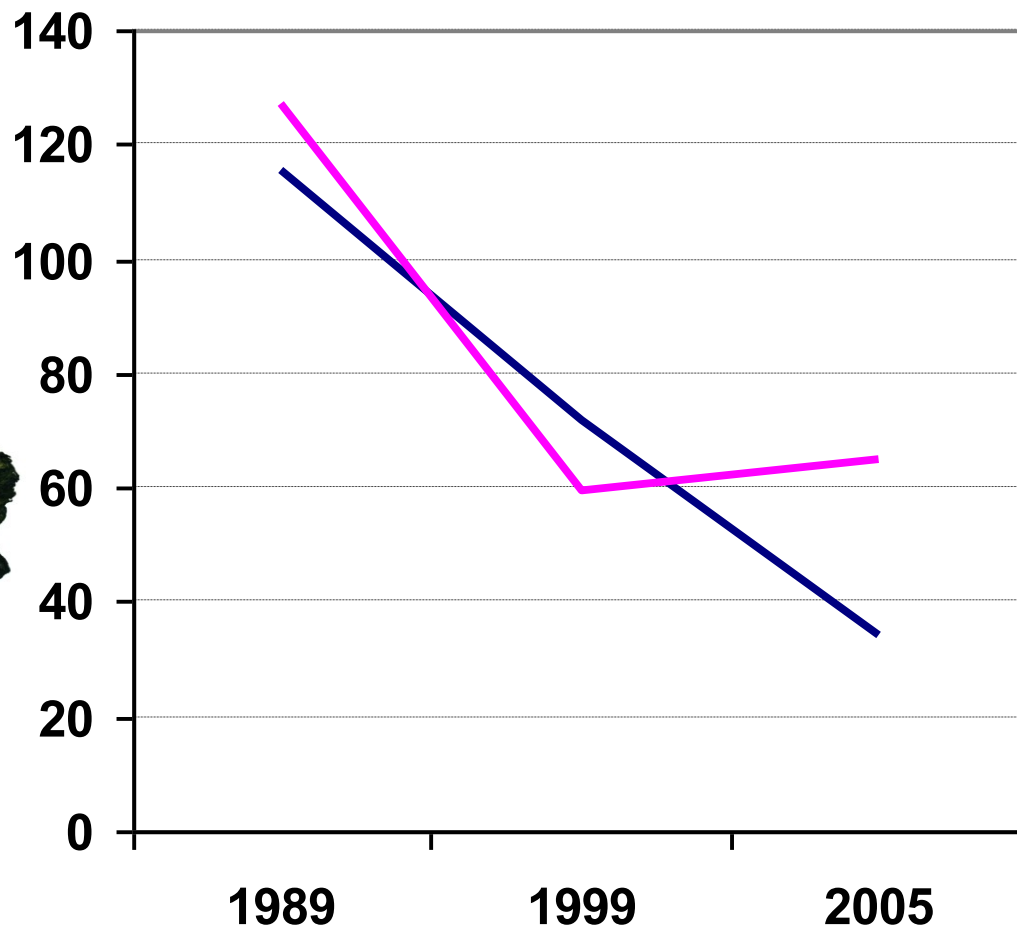
Výroba masa a nákup mléka

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Výroba masa v tunách jatečné hmotnosti <i>Meat production in tonnes of carcass weight</i>	703 052	714 474	742 170	731 648	691 301	647 728	628 585	626 297	598 953	556 066	538 554	505 397
<i>Index / Index</i>	.	101,6	103,9	98,6	94,5	93,7	97,4	99,6	95,6	92,8	96,9	93,8
<i>z toho / Of which</i>												
Výroba hovězího a telecího masa <i>Beef production incl. veal</i>	108 160	106 045	109 495	108 125	96 660	81 031	79 187	79 328	80 020	77 026	74 259	72 125
<i>Index / Index</i>	.	98,0	103,3	98,7	89,4	83,8	97,7	100,2	100,9	96,3	96,4	97,1
Výroba vepřového masa <i>Pig meat production</i>	396 107	400 546	410 705	411 194	376 723	339 635	333 015	340 863	316 985	284 572	275 905	262 944
<i>Index / Index</i>	.	101,1	102,5	100,1	91,6	90,2	98,7	102,4	93,0	89,8	97	95,3
Výroba skopového a koziho masa <i>Sheep- and goat meat production</i>	138	139	153	145	175	218	197	212	190	150	149	163
<i>Index / Index</i>	.	100,8	109,9	95,3	120,2	124,9	90,4	107,6	89,6	79,0	99,4	109,0
Výroba koňského masa <i>Horsemeat production</i>	190	110	98	83	65	82	77	68	65	66	63	81
<i>Index / Index</i>	.	58,1	90,0	83,3	78,9	125,6	94,8	89,2	95,6	101,2	95,8	128,5
Výroba drůbežího masa <i>Poultry production</i>	198 457	207 634	221 719	212 101	217 678	226 762	216 111	205 826	201 693	194 252	188 177	170 084
<i>Index / Index</i>	.	104,6	106,8	95,7	102,6	104,2	95,3	95,2	98,0	96,3	96,9	90,4
Nákup mléka celkem v tis. litrů <i>Total milk collection in thousand litres</i>	2 493 411	2 512 005	2 523 749	2 530 871	2 495 830	2 476 308	2 329 673	2 389 658	2 368 602	2 291 670	2 251 437	2 303 899
<i>Index / Index</i>	104,5	100,7	100,5	100,3	98,6	99,2	94,1	102,6	99,5	96,8	98,2	102,3

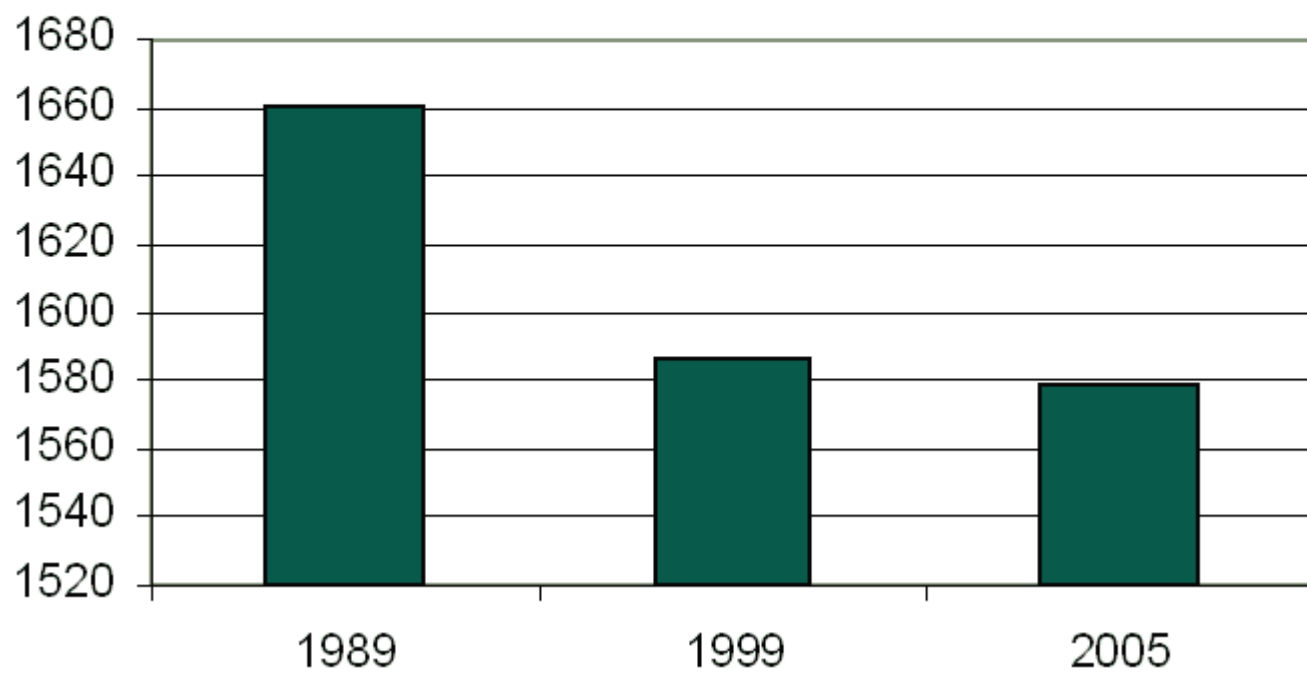
Index: předchozí rok = 100

Dlouhodobý pokles výroby masa, zejména vepřového a hovězího, ale i drůbežího

Změny ve výměře plodin (tis. ha)

obiloviny (tis ha)

Změny ve výměře osevních ploch plodin v letech
1989 – 1999 (tis. ha)

Ukazatel	Rok		Index změny v %
	1989	1999	
Celková osevní plocha	3276,7	3040,9	92,8
Obiloviny celkem	1661,9	1586,6	95,5
z toho pšenice	828,4	867,6	104,7
ječmen	552,5	580,5	105,1
Luskoviny celkem	58,2	46,8	80,4
Brambory celkem	115,3	71,5	62,0
Cukrova	127,1	59,1	46,5
Oljoviny celkem	121,5	468,5	385,6
z toho řepka	102,5	350,4	341,8
Len	21,2	26	123
Jedleté pícniny	586,8	345,2	58,8
Víceleté pícniny	318,7	186,4	58,5

Vývoj osevní plochy zemědělských plodin

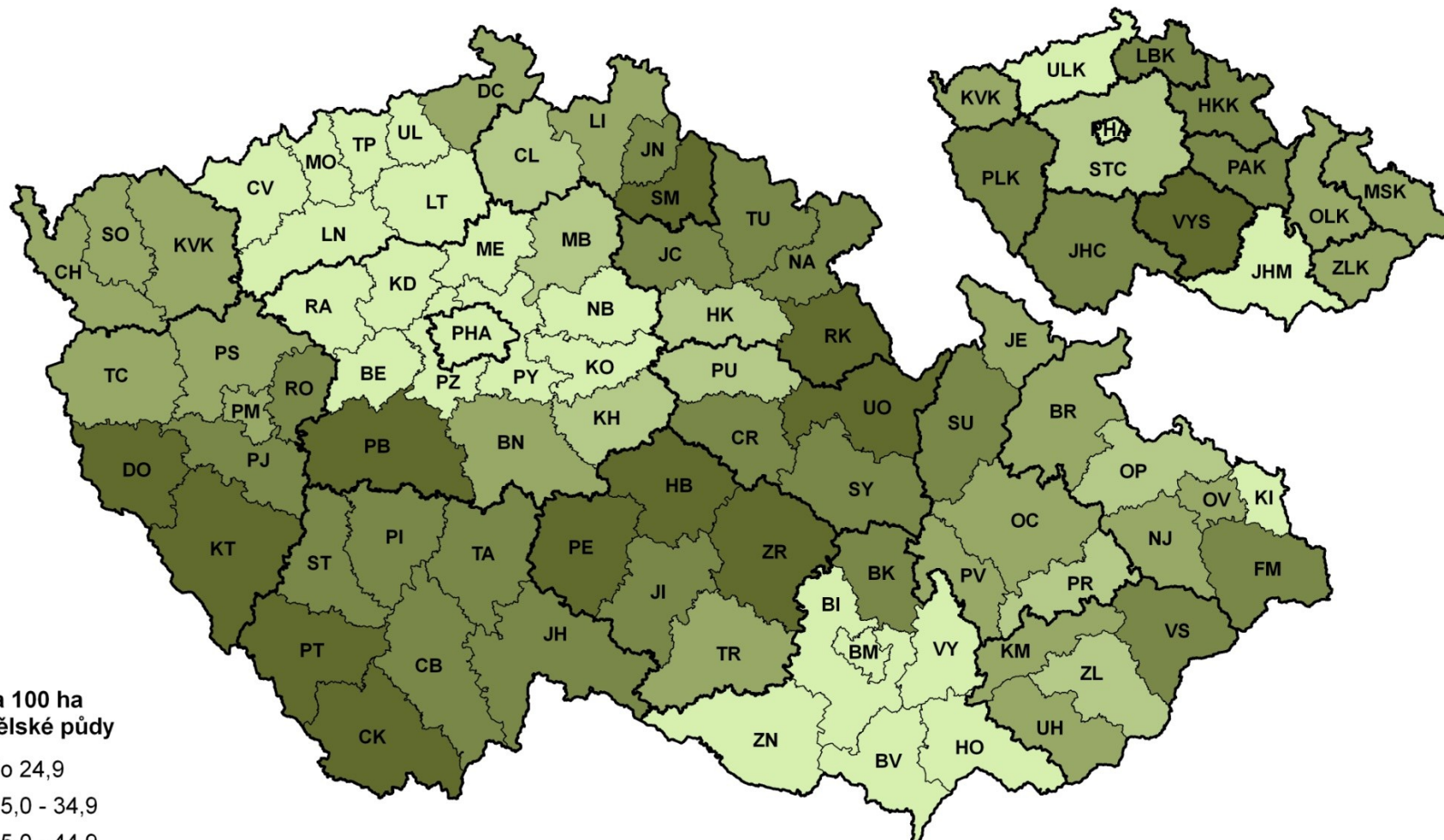
Rok Year	Osevní plocha celkem Sowing area total	Obiloviny celkem Cereals total	z toho / of which:					Luskoviny Legumes		Brambory celkem Potatoes total	Cukrovka technická ⁴⁾ Industrial sugar beet ⁴⁾	Řepka ⁵⁾ Rape ⁵⁾	Len ⁶⁾ Flax ⁶⁾	Pícniny na orné půdě Fodder crops on arable land
			pšenice Wheat	žito ¹⁾ Rye ¹⁾	ječmen Barley	ovs ²⁾ Oats ²⁾	kukuřice na zrna Grain maize	celkem total	z toho: jedlé ³⁾ of which: edible ³⁾					
1989	3 278 264	1 669 850	828 997	134 054	552 524	88 015	47 723	58 904	38 714	115 448	127 124	102 376	21 413	1 079 407
1990	3 270 963	1 652 169	823 063	124 383	552 490	78 381	44 941	58 623	35 532	109 664	118 813	105 102	21 425	1 099 907
1991	3 251 936	1 620 585	799 681	89 184	588 650	75 756	34 865	70 946	48 094	113 857	118 988	127 771	17 875	1 065 259
1992	3 209 673	1 586 261	758 908	65 741	634 823	67 925	33 434	91 856	77 275	110 726	124 536	136 473	9 858	1 032 251
1993	3 179 277	1 606 911	783 198	66 976	638 262	67 973	29 656	94 155	84 031	104 931	107 243	167 423	7 859	961 859
1994	3 117 625	1 660 338	812 230	78 879	641 270	76 709	29 930	72 335	61 997	76 789	91 205	190 721	11 047	886 924
1995	3 104 249	1 581 341	831 992	79 377	560 218	60 112	27 315	60 671	52 801	78 045	93 654	252 285	10 626	872 494
1996	3 068 362	1 586 491	801 339	64 088	604 129	66 094	29 877	56 363	48 862	86 548	104 115	228 775	6 836	864 803
1997	3 049 005	1 696 325	834 137	75 740	653 451	77 823	34 985	51 636	45 169	72 839	94 498	229 767	2 191	785 872
1998	3 041 966	1 680 760	914 011	72 153	580 453	58 794	29 185	58 140	52 035	72 087	85 471	265 560	4 744	722 728
1999	3 040 918	1 586 592	867 561	55 160	543 696	54 415	33 036	46 766	40 224	71 505	59 078	350 353	7 315	740 434
2000	3 020 564	1 647 507	972 711	44 178	496 382	50 950	39 317	40 587	34 643	69 236	61 574	325 338	8 484	725 252
2001	2 963 117	1 626 785	927 247	40 987	497 864	49 388	54 295	38 435	33 271	54 296	77 849	344 117	10 239	672 552
2002	2 686 078	1 562 117	848 830	35 332	488 070	61 027	70 569	34 172	27 990	38 311	77 498	313 024	8 229	527 458
2003	2 571 122	1 452 349	648 389	41 915	549 955	77 371	78 040	31 364	24 086	35 984	77 326	250 959	11 028	513 059
2004	2 665 713	1 607 251	863 158	59 209	468 996	58 573	87 821	28 407	21 488	35 973	71 095	259 460	7 519	500 556
2005	2 657 881	1 593 487	820 440	46 903	521 527	51 667	79 981	39 260	29 124	36 072	65 570	267 160	11 835	491 881
2006	2 585 685	1 527 104	781 519	22 481	528 145	57 697	84 900	39 021	27 148	30 024	60 959	292 246	10 773	459 344
2007	2 587 184	1 561 191	810 987	37 503	498 692	59 016	93 065	30 668	22 888	31 912	54 272	337 570	3 345	428 598
2008	2 568 630	1 552 717	802 325	43 399	482 394	49 049	107 899	22 306	17 385	29 788	50 380	356 924	1 333	406 161
2009	2 545 371	1 528 020	831 300	38 455	454 620	56 621	81 610	26 692	21 147	26 734	52 485	354 826	2 761	396 713
2010	2 495 859	1 459 505	833 577	30 249	388 925	52 277	99 947	31 318	24 391	27 079	56 368	368 824	4 107	406 450
2011	2 488 141	1 468 129	883 132	24 985	372 760	45 235	109 651	22 316	17 185	26 450	58 328	373 386	2 475	423 050

Pokles osevní plochy celkem, výraznější pokles žita, ječmene, ovsa, luskovin, brambor, cukrovky, lnu a pícnin. Nárůst kukuřice na zrna, řepky.

Vývoj hektarových výnosů hlavních
zemědělských plodin v ČR (t/ha)

Plodina	1960-1962	1970-1972	1980-1982	1988-1990	1994-1996	1998-2000
Pšerice	2,68	3,33	4,28	5,20	4,62	4,37
Brambory	10,10	16,49	18,21	20,00	18,05	20,72
Čkrovka	29,47	33,67	35,08	34,47	39,02	44,72
Řepka	1,48	2,02	2,19	2,98	2,43	2,62

Intenzita chovu skotu v okresech ČR k 30. 9. 2007

skot na 100 ha
zemědělské půdy

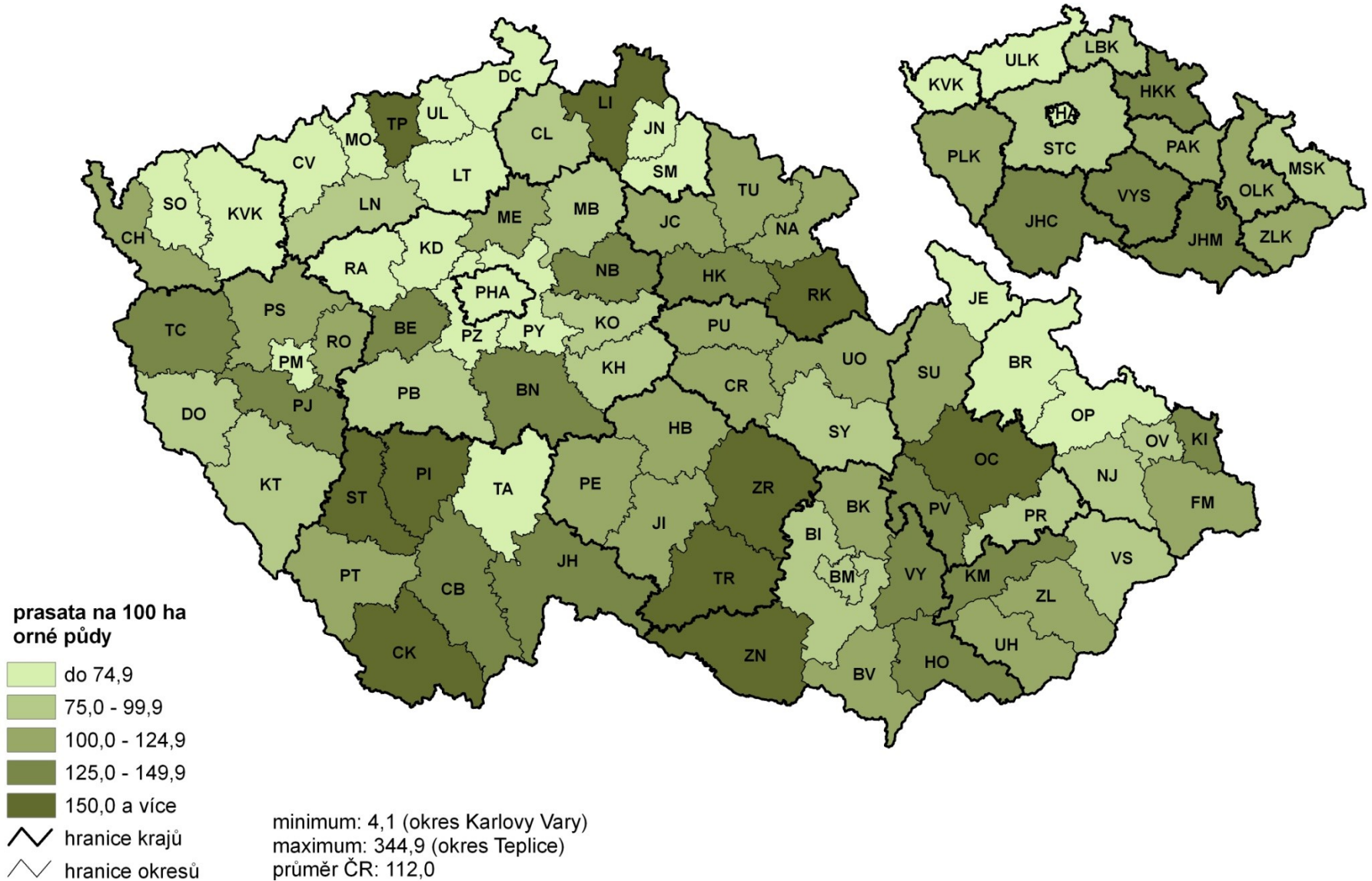
- do 24,9
- 25,0 - 34,9
- 35,0 - 44,9
- 45,0 - 54,9
- 55,0 a více

- hranice krajů
- hranice okresů

minimum: 3,9 (okres Brno-město)
maximum: 73,8 (okres Ústí nad Orlicí)
průměr ČR: 40,3

Intenzita chovu prasat v okresech ČR k 30. 9. 2007

Podnikatelská struktura v zemědělství ČR po roce 1990

Podnikatelská forma	Agrocenzus 1995				Agrocenzus 2000			
	Počet podniků	Obhospodář. zp		prům. výměra (razp)	počet podniků	Obhospodář. zp		prům. výměra (razp)
		(tis ha)	%			(tis ha)	%	
Podniky fyz. osob	24 183	826	23,3	34	53 460 ^x	962	26,4	18
- z toho S-R	22 443	768	21,7	34	31 721 ^x	864	23,7	27
Obchodní společnosti Celkem	1 466	996	28,0	680	2 107	1 579	43,3	749
- z toho společ. s r.o.	1 132	714	20,1	631	1 441	784	21,5	544
- akciové společnosti	298	269	7,6	902	621	780	21,4	1 256
Družstva	1 151	1 666	47,0	1 447	746	1 059	29,1	1 420
Státní podniky	80	53	1,5	660	-	-	-	-
Ostatní	25	7	0,2	287	174 ^y	42	1,2	244
Podnikatelské subjekty celkem	26 904	3 548	100,0	1 327	56 487 ^x	3 643	100,0	65

X – nárůst pracovních jednotek byl způsoben změnou stanovených kritérií prahových hodnot, v roce 1995 nad 3 ha, v roce 2000 nad 1 ha obhospodářované zemědělské půdy
 Y – zbytkové státní podniky byly již zařazeny do kategorie ostatní
 Pozn. Agrocenzus 1995, Agrocenzus 2000

Podnikatelská struktura v zemědělství ČR v roce 2010

Podnikatelská forma	Agrocenzus 2010	
	Počet subjektů	Obhospodařovaná zem. půda (v tis. ha)
- Fyzické osoby celkem	19 781	1 013
- Právnícké osoby celkem	3 083	2 470
- V tom obchodní společnosti	2 432	1 706
- s.r.o.	1 751	803
- a.s.	649	891
- družstvo	527	734
- státní podnik	6	9
Zemědělské subjekty celkem	22 864	3 484

Tak trochu návrat k roku 1995...

AGROCENZUS 2010

- **V zemědělství se dlouhodobě snižuje počet pracujících**
- Zatímco v roce 1930 hospodařilo v sektoru více než 2,3 milionu trvale činných zemědělců, **v roce 2010 to bylo již jen necelých 133 tisíc osob**
- Jen za posledních deset let přitom **opustilo agrární sféru 36,6 tisíce lidí**
- Vyplývá to ze strukturálního šetření ČSÚ v zemědělství - **Agrocenzus 2010**, které se koná v celé **Evropské unii jednou za deset let** a je také jedním z mála šetření, na které tuzemští statistici dostávají bruselské dotace

- Kromě lidí ale v odvětví **ubývá i zemědělské půdy**
- Za posledních deset let zmizelo z agrární mapy ČR téměř 121 tisíc hektarů
- Část té půdy musela **ustoupit stavební výstavbě**, zejména silnic či mostů, ale část původně zemědělsky obdělávané plochy se také **proměnila v lesy**
- **Výjimkou** v desetiletém úbytku zemědělské půdy **je mírný nárůst obhospodařovaných vinic** (o 3800 hektarů)

- **Podíl zemědělství na HDP trvale klesá** (2005: 3,5 %; 2010: 2,4 % - úroveň Rakouska)
- **Ubývá zemědělské půdy a v rámci ní orné půdy, přibývá luk a pastvin**
- průměrná **výměra obhospodařované půdy jedním subjektem roste** (2000: 136 ha; 2010: 152 ha)

- Podniky fyzických osob se podílejí na celkovém počtu farem u nás více než 90 %, ale obhospodařují necelých 30 % zemědělské půdy – **převažují jednoznačně velké podniky**
- **Průměrná mzda** vzrostla z 11,7 tis. Kč (2003) na 18,6 tis. (2010) – **zaostávání** za celorepublikovou průměrnou mzdou asi o 1/4
- **Trvalý pokles pracovníků v zemědělství, nepříznivá věková struktura** (1/3 zemědělců je ve věku 55 a více let)
- **Podíl žen v zemědělství** poklesl na 26 %

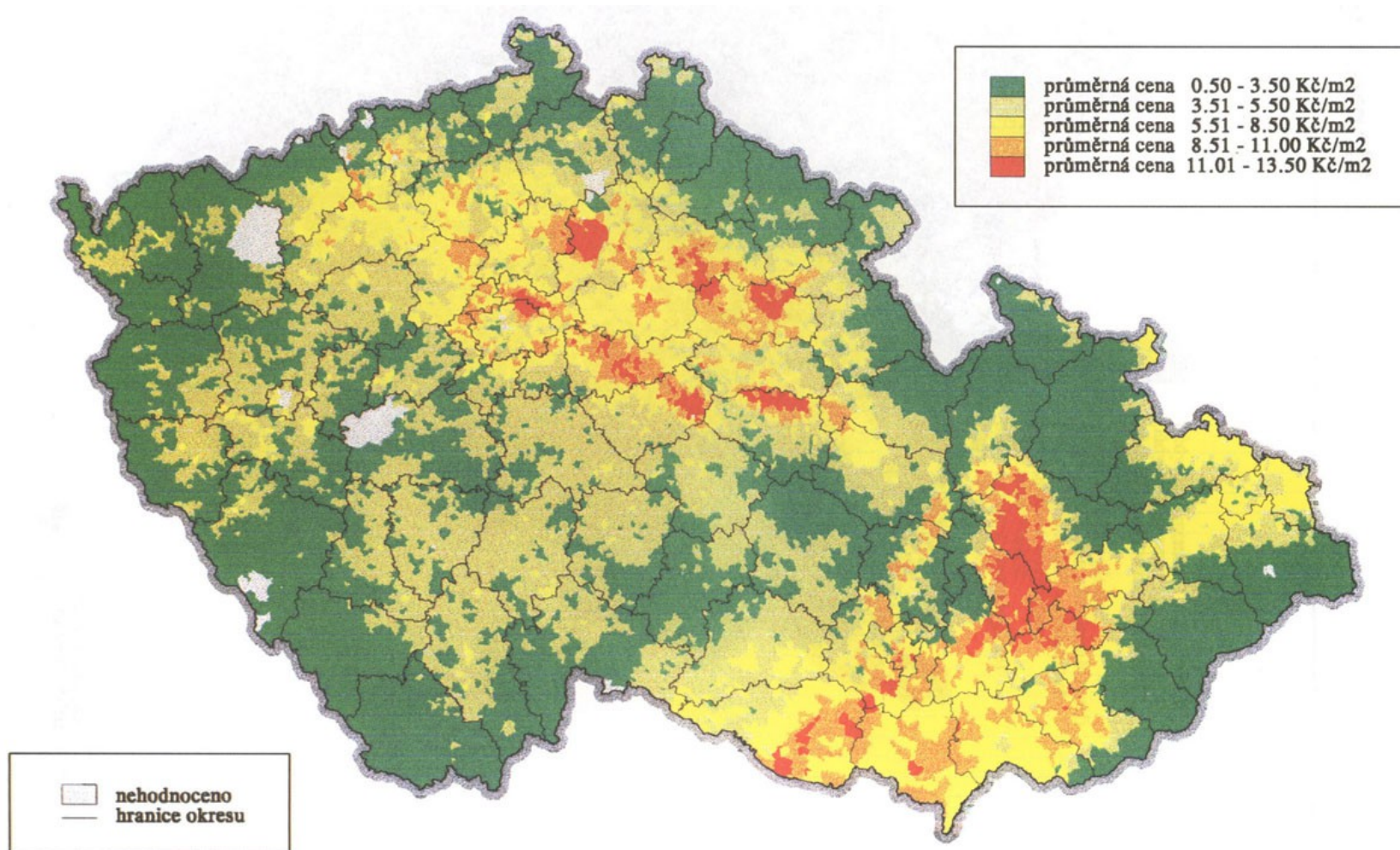
- Stále **úzká specializace** zem. podniků (rostlinná vs. živočišná výroba), **ubývá nezemědělských činností**
- **Podíl zem. půdy z celkové rozlohy ČR je asi 45 % a dlouhodobě mírně klesá, mírně klesá také zornění zem. půdy** (více než dvě třetiny zemědělské půdy)
- **roste podíl luk a pastvin a ekologicky obhospodařované půdy**

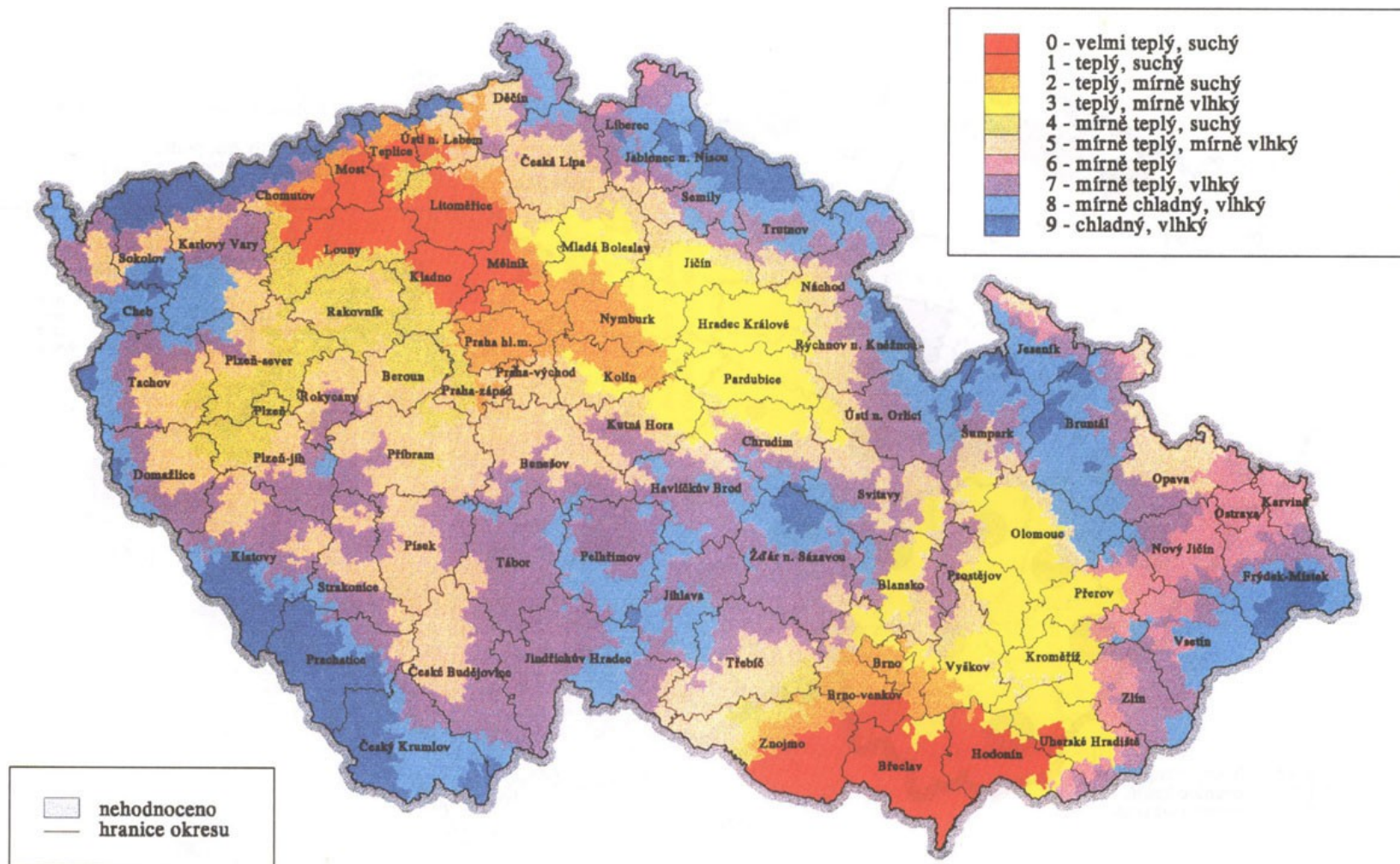
Základní členění zemědělské půdy

- Zemědělská půda se dělí na půdu **ornou půdu a trvalé travní porosty (TTP)**, tj. louky a pastviny
- ***podíl orné půdy na zemědělské půdě tvoří tzv. procento zornění***
- **k orné půdě jsou řazena především pole, dále také zahrady, ovocné sady, vinice, chmelnice, plantáže a též úhory**, pokud ovšem nejsou vyčleněny jako samostatné kategorie

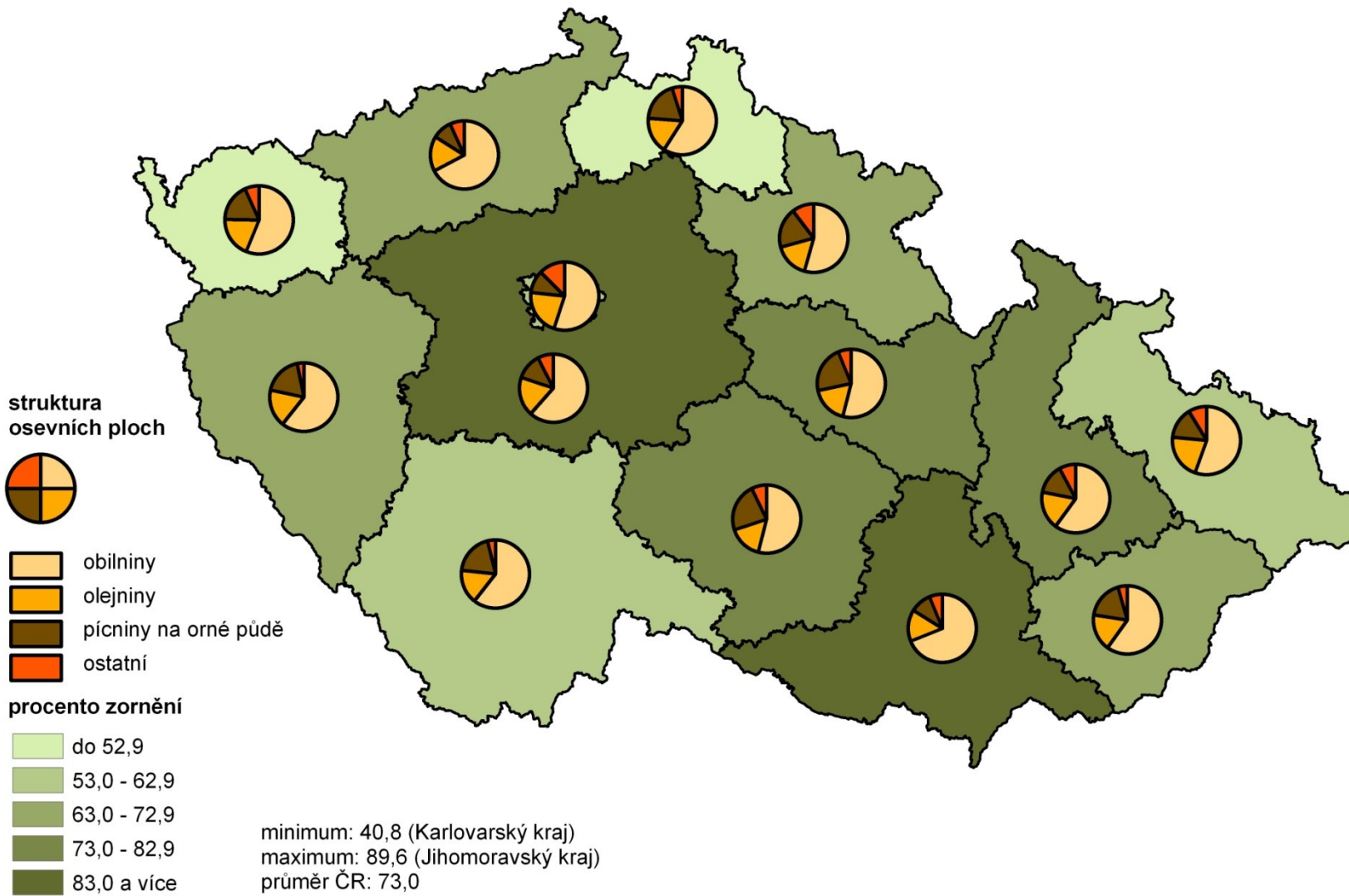
Průměrná cena zemědělské půdy v katastrech

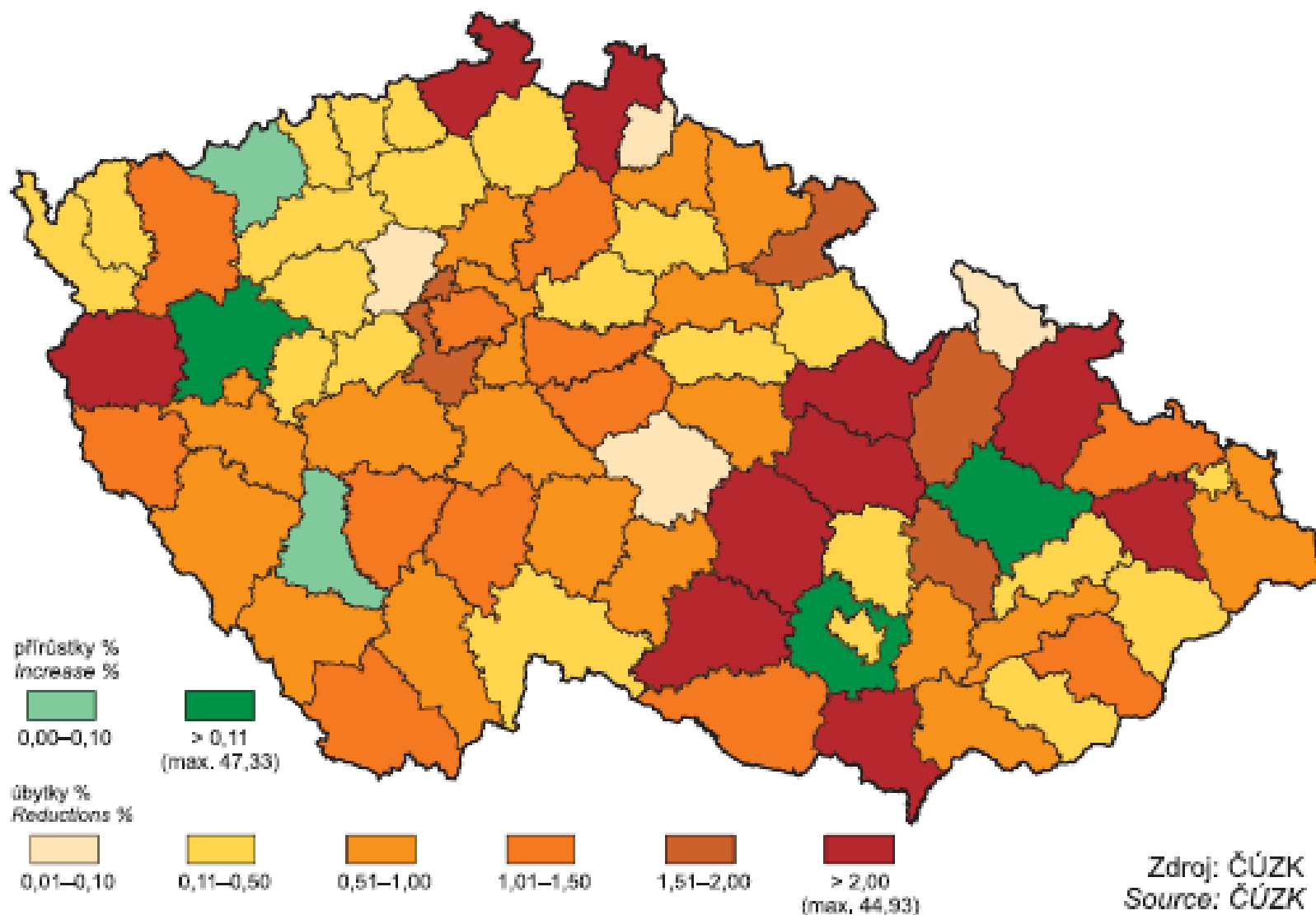
Klimatické regiony zemědělských půd

Podíl orné půdy na zemědělské a struktura osevních ploch v krajích ČR v roce 2007

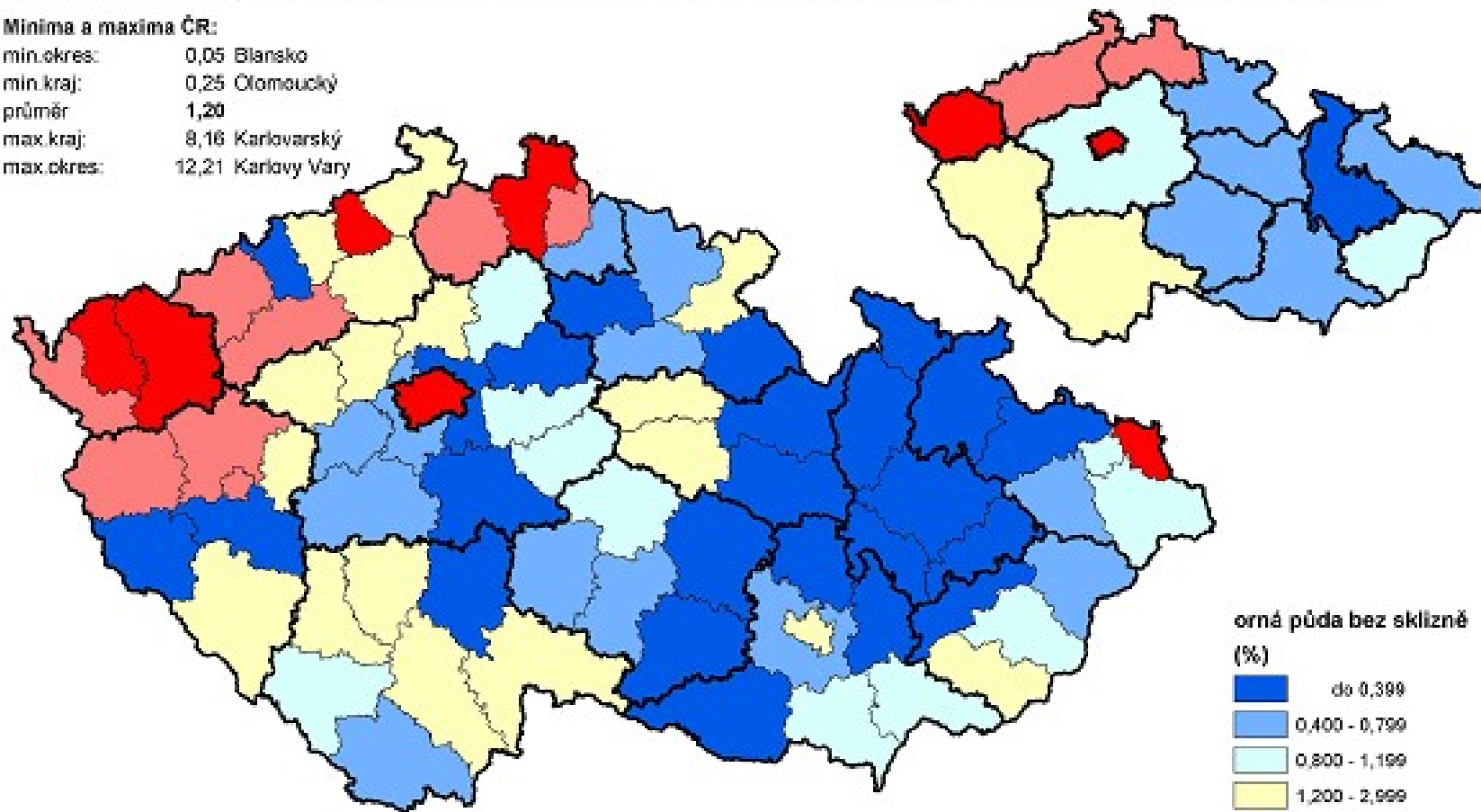
Obr. B3.1.1 Úbytky a přírůstky orné půdy v okresech v r. 2005
Reduction and increase of arable land by districts in 2005

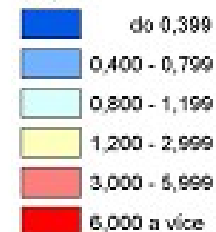
Podíl orné půdy bez sklizně na obhospodařované orné půdě v roce 2005 podle okresů

Minima a maxima ČR:

min. okres: 0,05 Blansko
min. kraj: 0,25 Olomoucký
průměr: 1,20
max. kraj: 8,16 Karlovarský
max. okres: 12,21 Karlovy Vary

orná půda bez sklizně (%)

Zlínský kraj

min. okres: 0,39 Kroměříž
průměr kraje: 0,84
max. okres: 1,41 Uherské Hradiště

Kategorizace zemědělského území podle přírodních předpokladů

- Pro **lokalizaci zemědělství** jsou důležité především **vhodné klimatické, půdní a geomorfologické faktory**
- Kategorizace zemědělského území podle přírodních předpokladů probíhala u nás již od počátku 20. let minulého století

Po vstupu do EU (2004) jsou uplatňovány **3 kategorie území:**

- 1) **Zemědělské výrobní oblasti (ZVO)**
- 2) **Méně příznivé oblasti (Less Favoured Areas-LFA)**
- 3) **Zranitelné oblasti**

Zemědělské výrobní oblasti

- Od 1.1.2004 je poslední inovovaná kategorizace, **4 ZVO a 11 podtypů**:
  - 1) ZVO kukuřičná (3 podtypy K1, K2, K3)
  - 2) ZVO řepařská (Ř1, Ř2, Ř3)
  - 3) ZVO bramborářská (B1, B2, B3)
  - 4) ZVO horská (H1, H2)

Zranitelné oblasti

- Asi **44 %** z celkové výměry zemědělské půdy
- zranitelné oblasti představující území odvodněná do povrchových a podzemních vod znečištěných nebo ohrožených dusičnany ze zemědělských zdrojů
- Kromě hnojení patří z tohoto pohledu k rizikovým agrotechnickým opatřením také **intenzivní kypření půdy (orba) zejména v srpnu a září** po jetelovinách, luskovinách, plodinách hnojených statkovými hnojivy, apod.

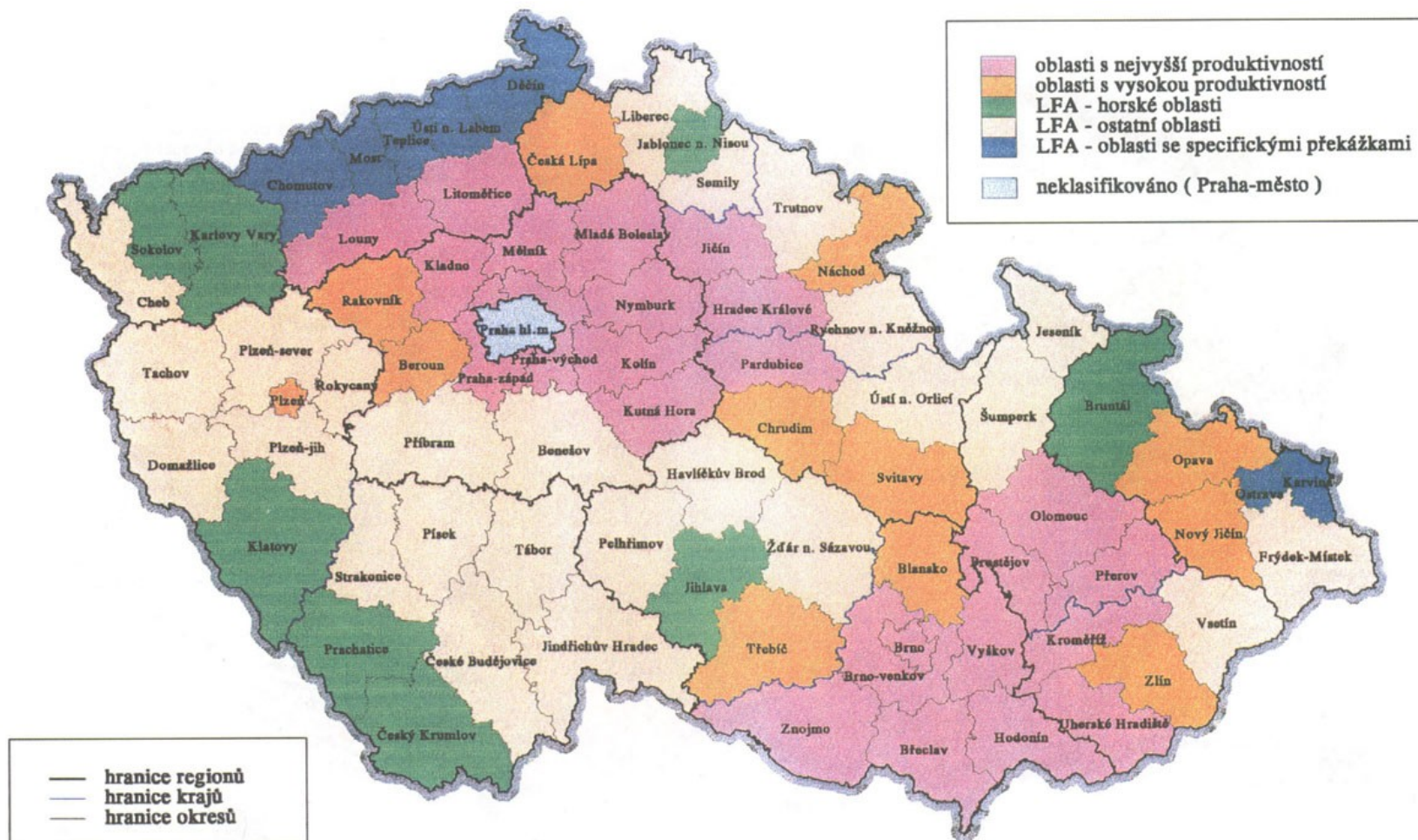
Méně příznivé oblasti (LFA)

- Z ekologického hlediska jsou dalším významným opatřením rozvoje venkova platby tzv. **méně příznivým oblastem**
- Platby LFA jsou **vyměřeny na hektar půdy** a nárok na ně opět mají pouze ti zemědělci, kteří uzavřou **smlouvu minimálně na pět let**
- **Hospodaření v kopcovitých oblastech** nebo v místech s drsnějšími klimatickými podmínkami se vyznačuje **vyššími náklady a zároveň nižší úrodou**

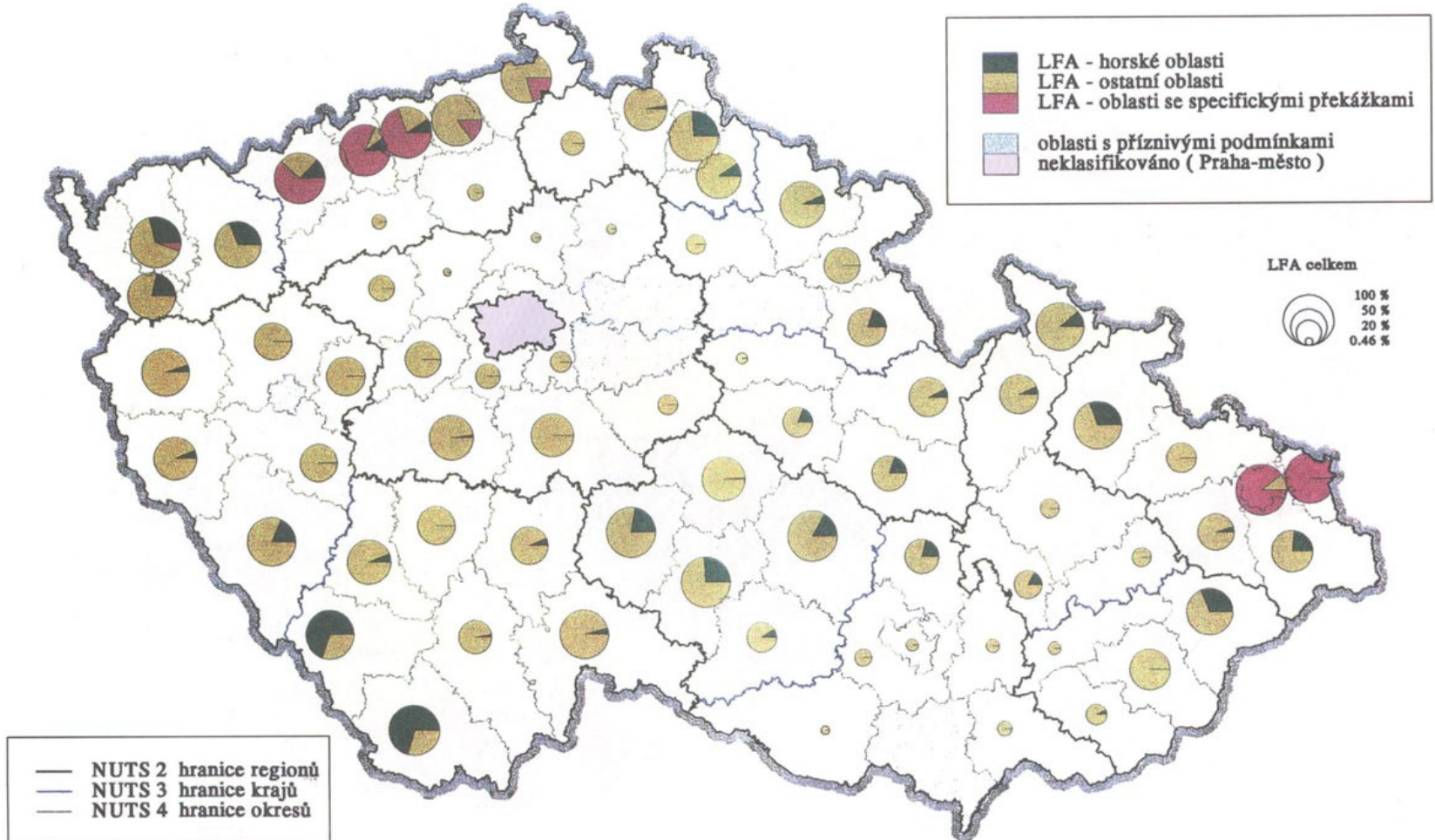
- Platby LFA jsou tedy jakousi **kompensací pro** zdejší **zemědělce**, která jim má umožnit **uplatnit se v konkurenci** s intenzivními oblastmi s úrodnou půdou a příznivějším podnebím
- Cílem je **zachovat ve znevýhodněných oblastech zemědělství** a osídlení venkova vůbec
- V oblastech, které náleží do LFA, se také často uplatňuje **extenzivní hospodaření** na plochách s vysokým bohatstvím rostlinných a živočišných druhů, například květnatých loukách, nebo **ekologické zemědělství**
- Právě na tento typ hospodářství tedy – z podstaty věci – připadá **vysoký podíl plateb LFA**

- Proto mohou **platby LFA** potenciálně hrát **pozitivní roli při ochraně těchto cenných území i vzácných druhů** a při **podpoře ekologicky příznivých způsobů hospodaření**
- V České republice splňuje **podmínky LFA asi 50 % půdy**

Vymezení LFA (méně příznivých oblastí) a příznivých oblastí podle okresů a krajů ČR

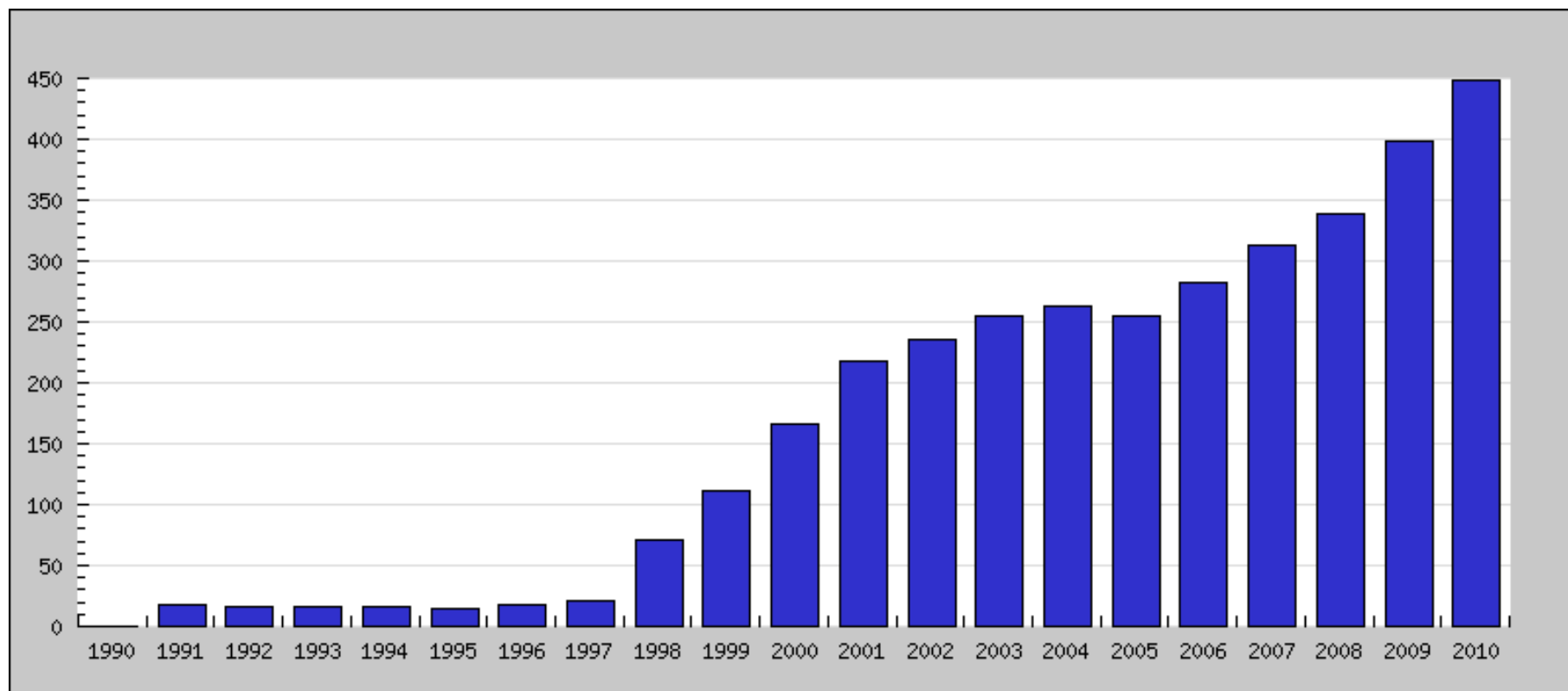
Vymezení druhů LFA podle okresů a krajů ČR

Ekologické zemědělství

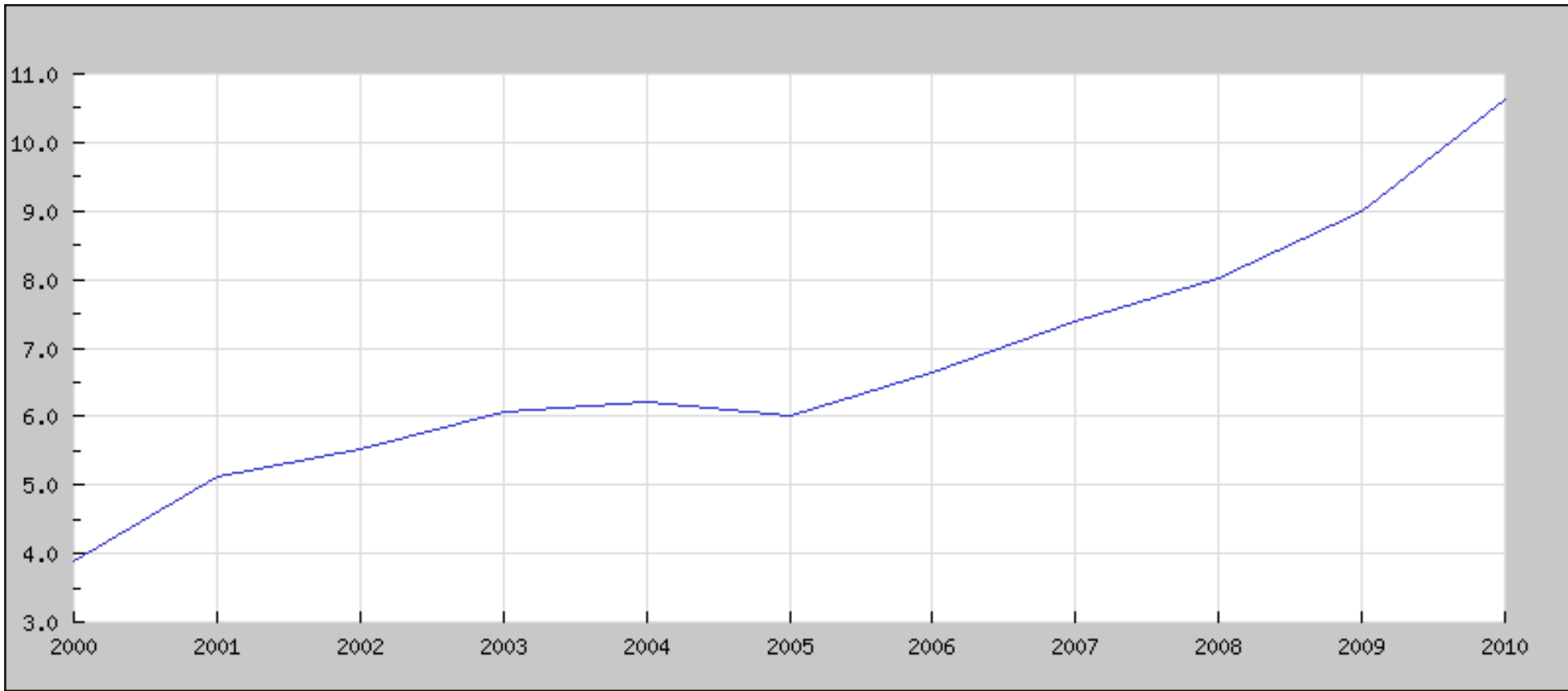
- **rozvíví od roku 1990**, kdy hospodařily pouze 3 farmy (od 2. poloviny 80. let – v Jeseníkách)
- v roce 2010 došlo k rekordnímu **nárůstu počtu ekofarem**, kterých bylo již kolem **3 500 a v roce 2013 již přes 4 tisíce**
- současní zemědělci (2013) podnikající podle zásad ekologického zemědělství **hospodaří na 11,7 % zemědělské půdy** (téměř 500 tis. ha) z celkové výměry zemědělského půdního fondu ČR
- (průměr zemí EU je asi 6 %, **ČR je v rámci zemí CEE na předním místě**)

Výměra zemědělské půdy obhospodařované ekologicky, ČR [tis. ha]

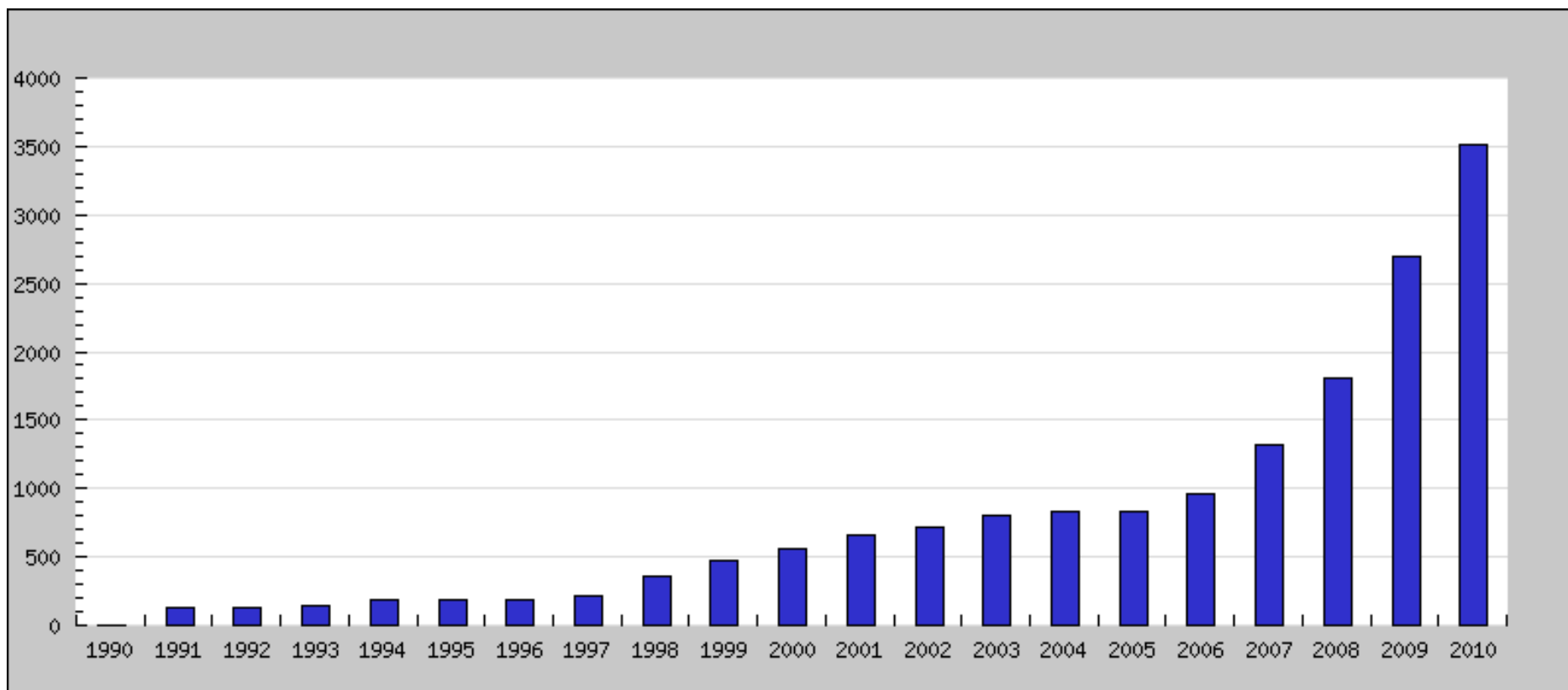

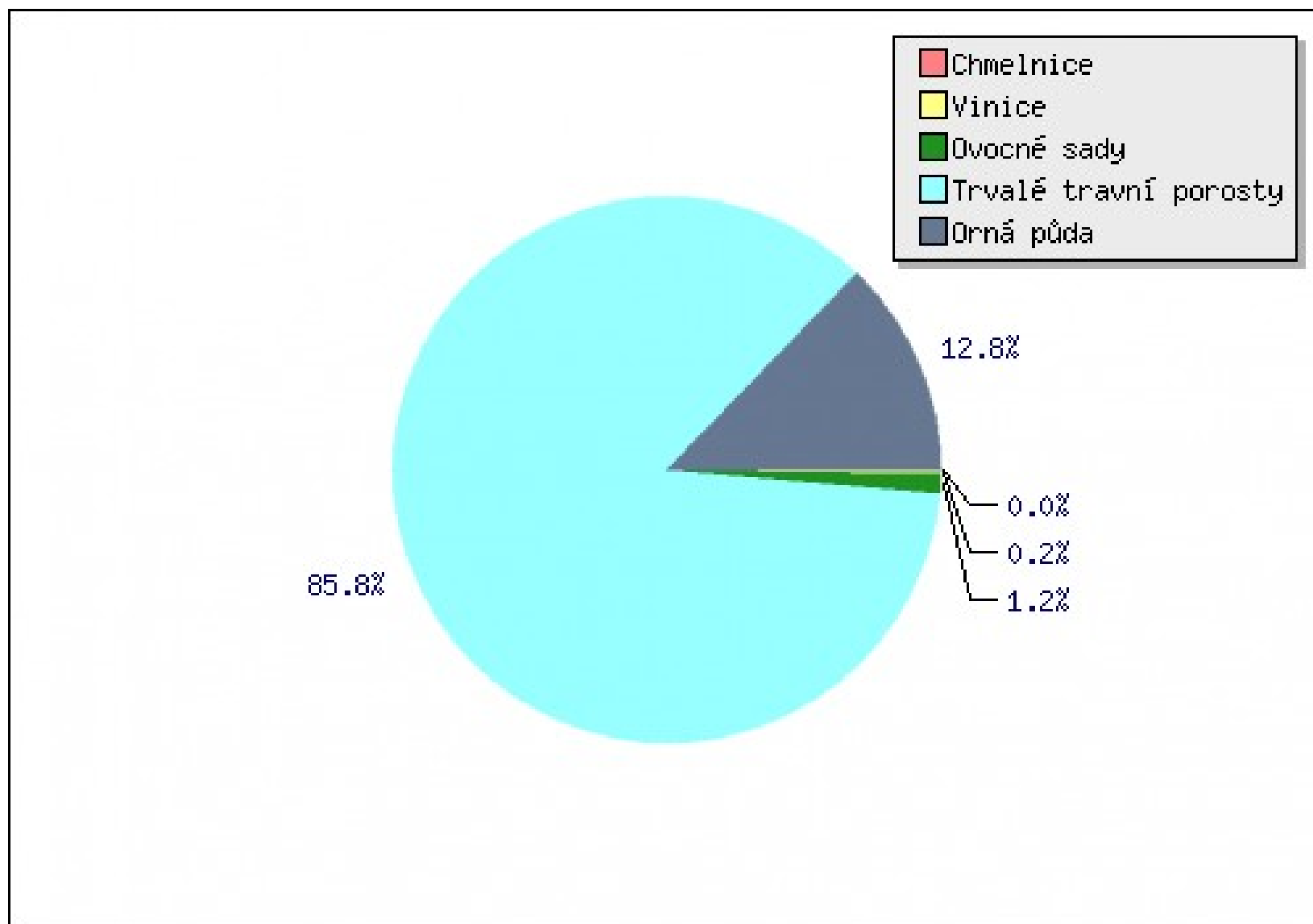
Podíl zemědělské půdy obhospodařované ekologicky na zemědělském půdním fondu, ČR [%]

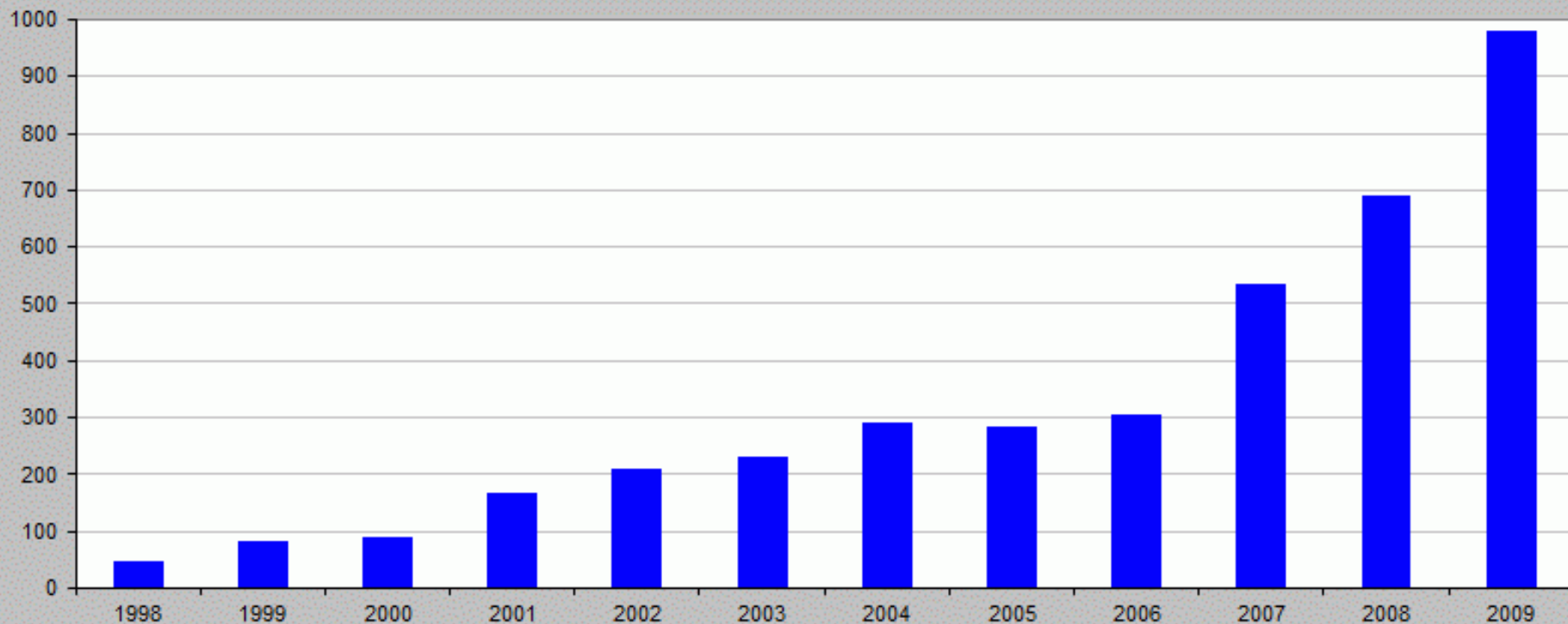
Ekologicky hospodařící subjekty (ekofarmy) k 31. 12., ČR [počet]

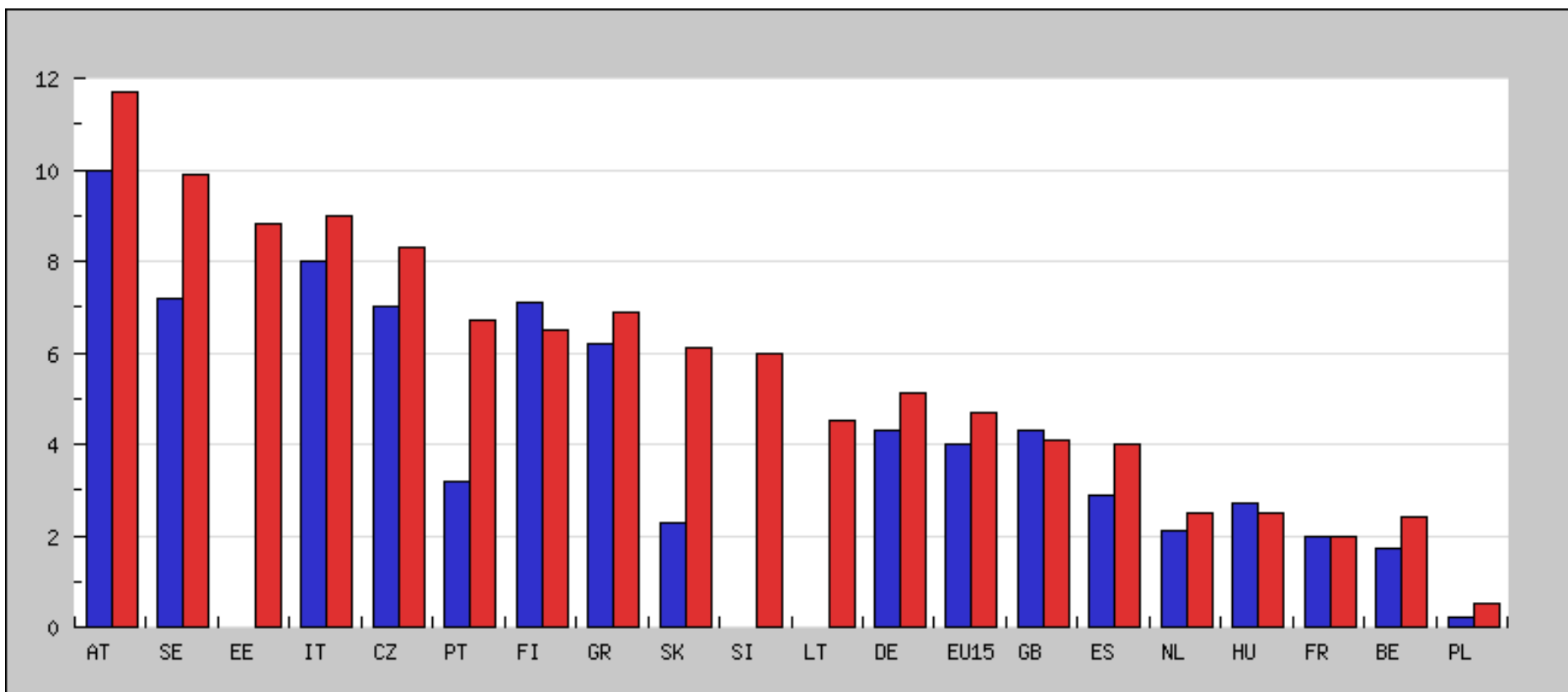
Struktura zemědělského půdního fondu v ekologickém zemědělství v roce 2010

Vyplacené finanční prostředky v rámci agroenvironmentálního opatření "Ekologické zemědělství", ČR [mil. Kč]

Podíl zemědělské půdy obhospodařované ekologicky na celkové výměře zemědělské půdy, mezinárodní srovnání (2010)

Základní pojmy

- Ekofarma
- Bioprodukt
- Biopotravina
- Ekologický podnikatel
- Výrobce biopotravín (označení „bio“)

Principiální rozdíly mezi konvenčním a ekologickým zemědělstvím

Konvenční zemědělství

1. Kvantita
2. Ekonomická rentabilita
3. Silně specializovaný provoz
4. Jednostranný osevní postup
5. Anorganických hnojiva
6. Používání pesticidů

Ekologické zemědělství

1. Kvalita
2. Ekologická a bio rovnováha
3. Mnohostranný provoz
4. Pestrý osevní postup
5. Organická hnojiva
6. Pěstitelský systém

Nárůst počtu výrobců biopotravín dle jednotlivých komodit

Oblast výroby	2007	2008	Procentuální nárůst 2007/2008
Maso	16	28	75%
Masné výrobky	23	29	26%
Mléko	25	36	44%
Ovoce, zelenina, brambory	22	29	32%
Ovocné a zeleninové šťávy	4	5	25%
Cukr	1	1	0%
Mlýnské a škorobárenské výrobky	8	12	50%
Pekárenské a cukrárenské výrobky	57	77	35%
Těstoviny	1	2	100%
Čaje a káva	15	16	7%
Koření a aromatické výtažky	5	7	40%
Nápoje	6	7	17%
Víno	17	61	259%
Ostatní potravinářské výrobky	53	65	23%

BIOPOTRAVINY

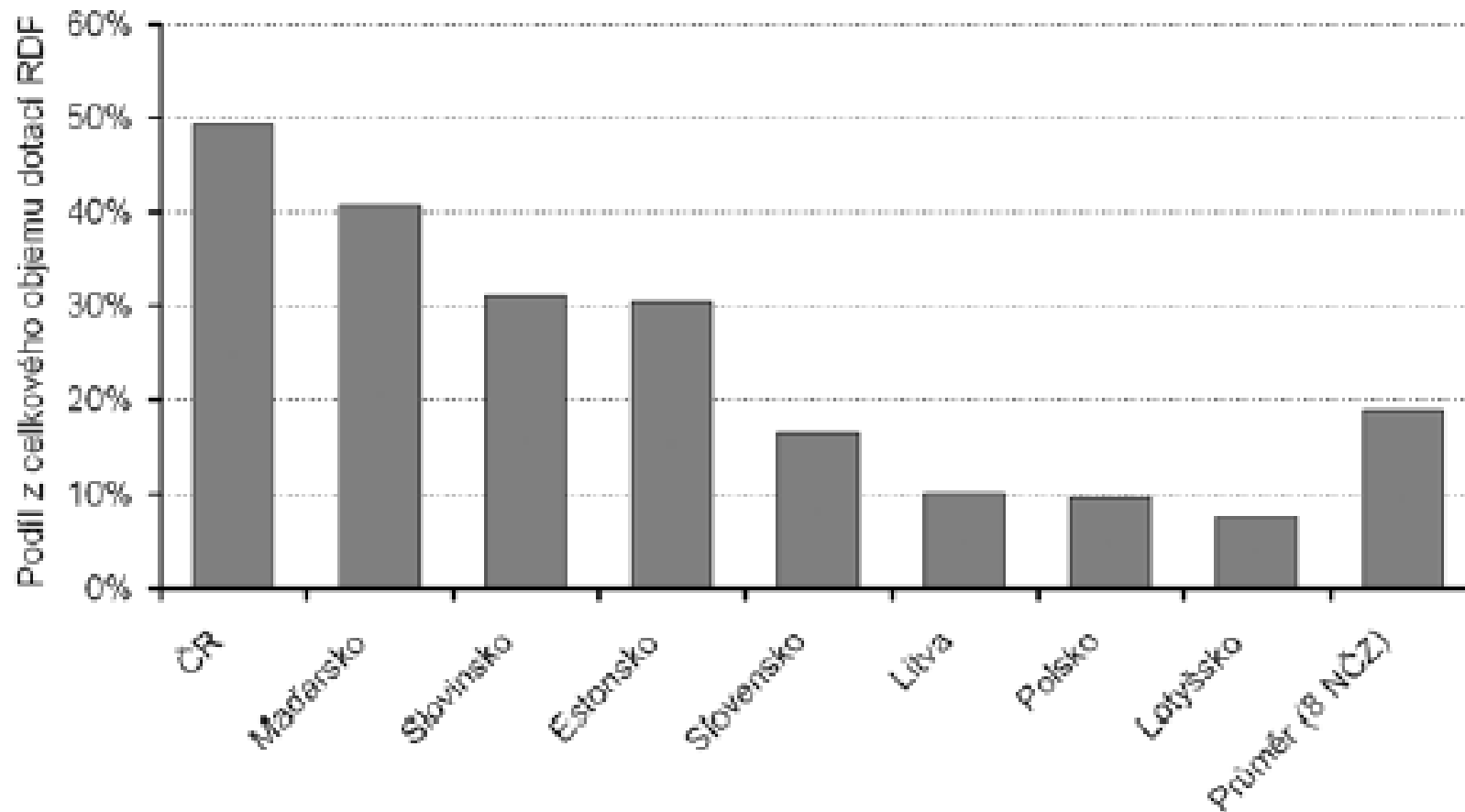
počet výrobců biopotravin v Česku

zdroj: MZe

Agrienvironmentální programy v CEE 8

Extenzivní ekologické zemědělství – louky v Bílých Karpatech

DOPRAVA

SILNIČNÍ DOPRAVA

- V ČR je **velmi hustá silniční síť**, daná historickou konfigurací (spojení větších měst, dopravní uzly, využívání terénu...)
- Naše dopravní síť je na regionální úrovni srovnatelná s jinými evropskými zeměmi co se týče délky a hustoty, **nikoliv však již co se týče kvality** této sítě a komfortu cestování
- **Po roce 1992** zahájena poměrně **intenzivní výstavba rychlostních silnic, dálnic a obchvatů** – přestože zejména s dálniční sítí jsou problémy

- **Hustota silniční sítě** v ČR ($0,737 \text{ km/km}^2$; v EU jen $0,389 \text{ km/km}^2$)
- **Hustota dálnic** v ČR však pouze $0,006 \text{ km/km}^2$; v EU jen $0,015 \text{ km/km}^2$) – a to už je **veliký rozdíl**
- Do roku 2012 bylo u nás vybudováno celkem **1 202 km dálnic a rychlostních komunikací**, 2 600 km připadalo na evropskou silniční síť typu E
- **Po dokončení celé sítě by měla ČR mít asi 2,2 tis. km silnic dálničního typu**, z toho 944 km dálnic a 1 228 km RK

Z historie výstavby silniční sítě v ČR

Se zajímavou myšlenkou přišel zlínský průmyslník J. A. Baťa, který navrhl páteřní komunikaci napříč Československem v úseku Cheb – Velký Bočkov (dnes obec na ukrajinsko-rumunských hranicích)

Celou trasu nechal na vlastní náklady vypracovat

Tento návrh se opět vyhýbal důležitým centřům koncentrace obyvatel a průmyslu naší republiky

Projekt byl schválen příslušnými úřady.

Po Mnichovské dohodě 30. září 1938 přišlo Československo o značnou část svého území - narychlo se musely změnit plány

D1 - Nejvýznamnější dálnice v ČR

- Stavba **dálnice D1** byla **schválena již** 4. listopadu **1938**
- Tehdy se počítalo s **dálničným propojením Prahy a Podkarpatské Rusi**
- Se stavbou první české dálnice (nepočítáme-li stavbu "německé" dálnice na Moravě, jež začala asi o měsíc dříve než stavba D1) se **započalo 2. května 1939**, ale práce byly přerušeny 2. světovou válkou

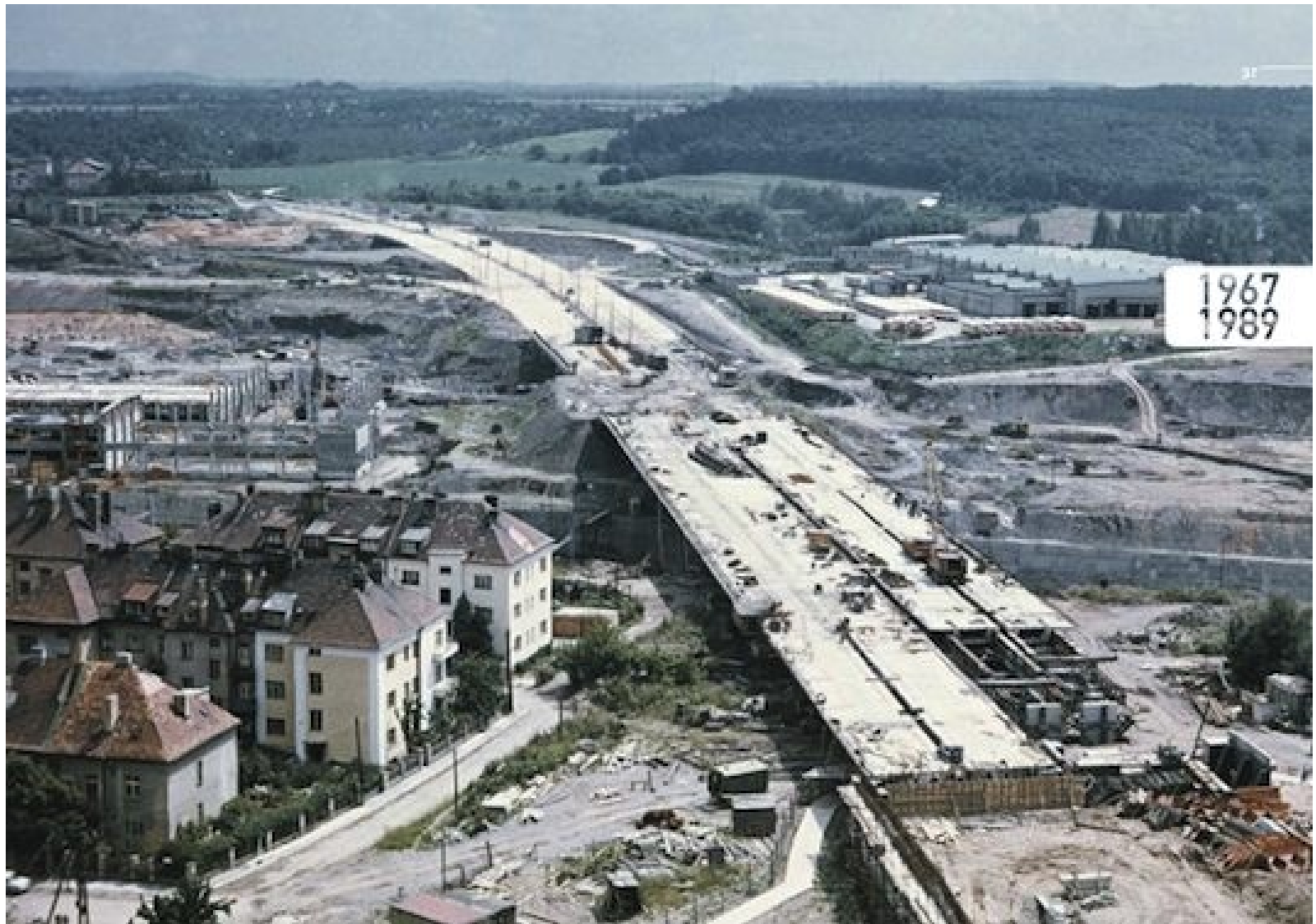
- V protektorátu se opět začíná stavět, plánem je **spojit Prahu, Brno a Slovensko s velkými německými městy**
- Po válce byla v omezeném rozsahu výstavba obnovena (asi 188 km rozestavěno), ale **v roce 1950 došlo k jejímu definitivnímu zastavení**
- **Změnily se priority tehdejší vlády**, bylo třeba hospodářsky obnovit zemi a automobilismus byl slabý a do jisté míry i společensky nežádoucí (buržoazní)
- Až v roce **1963 byla schválena páteřní síť českých dálnic** a počítalo se samozřejmě i se stavbou D1
- Oproti původním plánům z roku 1939 se trasa i parametry změnilly, proto můžeme ještě dnes nalézt opuštěné a nepoužívané mosty z třicátých a čtyřicátých let minulého století v okolí vodní nádrže Švihov (Želivka).

Stavba mostu přes údolí Želivky (1948)

Vybetonované odstavné pruhy u Čestlic u Prahy
(vlevo), stejné místo na konci 60. let (vpravo)

- Výstavba dálnice D1 (jak ji známe dnes) **začala v roce 1967** a již 12. července 1971 byl otevřen vůbec první dálniční úsek u nás, a to mezi Prahou a Mirošovicemi (dnes 2 × 3 pruhy)
- **Souvislý dálniční tah mezi Brnem a Prahou** byl dokončen v roce **1980**, kdy se jako poslední stavěla část dálnice u Humpolce
- Podle původních (federativních) plánů měla dálnice D1 **vést na Slovensko a končit na hranicích s Ukrajinou**

- **Plánují se dálnice** do Ústí nad Labem a dále do Německa, D5 z Prahy do Plzně, D11 z Prahy do Hradce Králové a dále do Polska
- Počítá se i s D47 z Brna do Ostravy a samozřejmě i **D2 do Bratislavy na Slovensko**
- **Velkolepé plány** komunistického režimu však **narážejí na tehdejší ekonomickou realitu**
- **Stát není schopen výstavbu dálnic financovat** a plány nabírají obrovské zpoždění
- Z původně naplánované sítě jsou dokončeny pouze dálnice **D1 z Prahy do Brna (1980) a D2 z Brna do Bratislavy**

- Dálnice a rychlostní silnice v provozu
- Silnice I. třídy

Dálniční síť

stav k 31.12.1989

- Po **rozdělení republiky** byla její **trasa ukončena na hraničním přechodu Starý Hrozenkov** (nereálně)
- Od D1 se měla na střední Moravě odklánět D47 na Ostravu - toto rozhodnutí bylo v roce 1996 změněno
- **Dálnice D1** tak dnes označuje tah **spojující tři největší města země** (Praha, Brno, Ostrava), čehož se docílí spojením D1 s (původní) D47

D1 spojuje: Praha – Brno – Vyškov – Hulín – Přerov –
Lipník nad Bečvou – Běloutín – Ostrava – Polsko

- Dnes je **D1 mezi Prahou a Brnem nejvytíženější dálnicí v zemi**
- Proto došlo v letech 1996–1999 k **přestavbě prvních 21 km mezi Prahou a Mirošovicemi ze čtyř jízdních pruhů na šest**
- V budoucnu by tomuto úseku měla ještě ulevit dálnice D3 (jižní směr přímo z Prahy)

- **Obdobné rozšíření D1 (6 pruhů)** se nyní plánuje v **prostoru Brna** (výjezdy 182 – 210) s plánovaným termínem **počátku přestavby na rok 2010** (už dávno víme, že nereálné..)
- Možnému dalšímu **uvolnění dopravy na D1** by měla pomoci **dostavba rychlostní silnice R35 v úseku Hradec Králové – Mohelnice**
- Spolu s dálnicí D11 by **R35 tvořila alternativní "severní trasu" spojující Čechy a Moravu**, zejména jejich severní části (např. tah Praha–Olomouc či Ostrava)

- Dálnice a rychlostní silnice v provozu
- Dálnice a rychlostní silnice – vyhled
- Silnice I. třídy

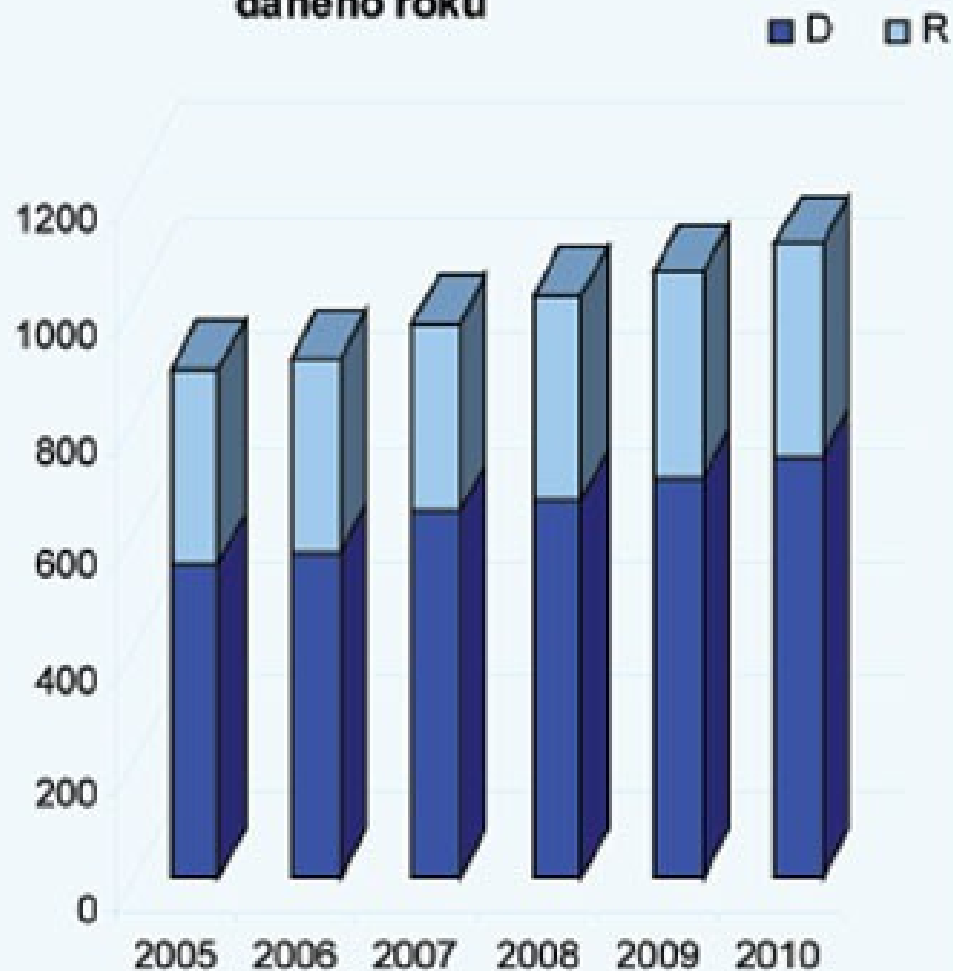

Dálniční síť

Stav k 31. 12. 2009

**Poček km D + R provozovaných k 1. 1.
daného roku**

**Délka zprovozněných
dálnic a rychlostních
silnic k 1. lednu
daného roku**

rok	D	R	D+R
2005	546	336	882
2006	564	336	900
2007	633	331	964
2008	657	354	1011
2009	691	360	1051
2010	729	370	1099

Intenzita dopravy

- max. 97,3 tis. aut./24 h (Praha-Chodov, 2007)
- střed 34,7 tis. aut./24 h (Hořice – Koberovice, 2007)
- min. 6,2 tis. aut./24 h (Mořice – Vrchoslavice, 2007)
- plánovaná min. 9,7 tis. aut./24 h u Polska (2010)

Délka dálnice

- 377 km (338 km v provozu)

Nadmořská výška

- max. 655 m n. m. v km 104
- min. 198 m n. m. v km 370

INTENZITY DOPRAVY NA DÁLNICÍCH A SILNICÍCH I TŘÍDY SILNIČNÍ SÍŤ ČR V ROCE 2005

CELOROČNÍ PRŮMĚR VE VOZIDLECH ZA 24h

2 (třída) VOZIDEL = 0,27 mm

0 100 200 km

rozděly dopravu v 0,0001

— Dálnice a rychlostní silnice v provozu

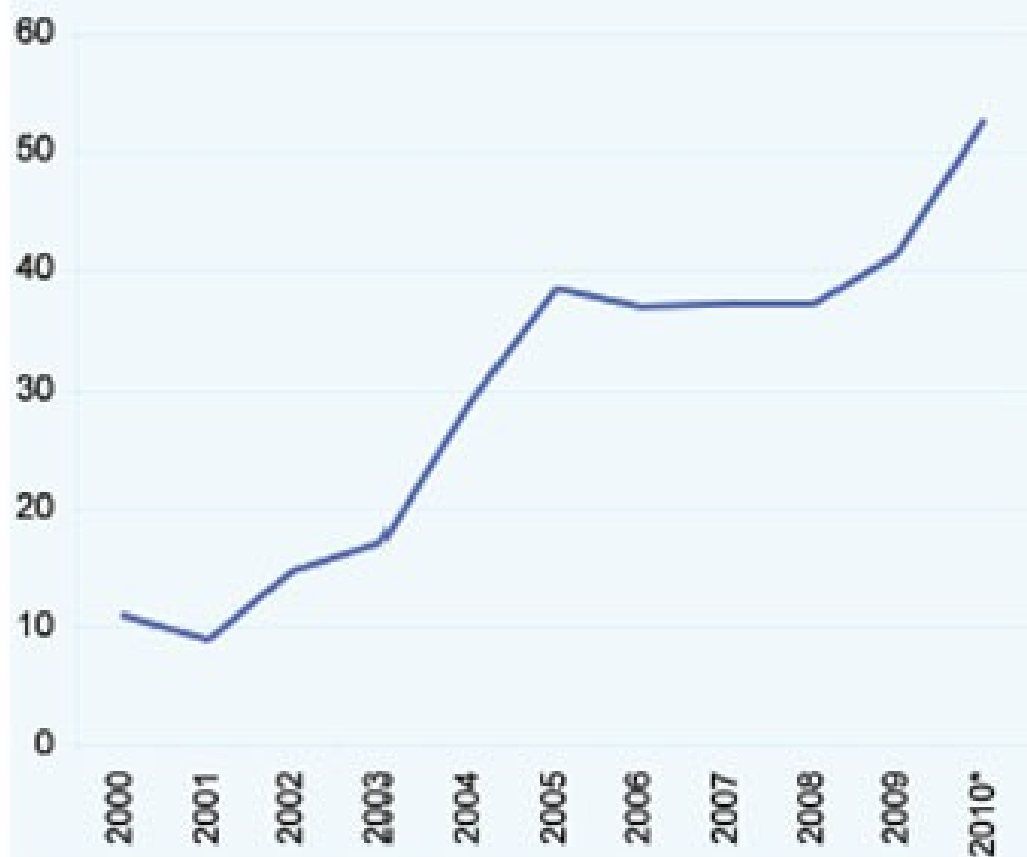
Dálniční síť

výhledový stav

www.rsd.cz

**Prostředky vložené do výstavby dálnic a silnic
I. třídy (v mld. Kč)**

2000	10,9
2001	9,0
2002	14,7
2003	17,0
2004	28,8
2005	38,5
2006	37,0
2007	37,2
2008	37,3
2009	41,4
2010*	52,6

*předběžný odhad roku 2010

**Dopravní průzkum
na hranicích přechodech
České republiky - září 2005**

**Mezistátní doprava
realizovaná přes území
České republiky**

pracovní den
0 až 24 hodin - obě směry
vztahy větší než 100 automobilů

Legenda

osobní automobily,
lehké nákladní automobily
středně těžké nákladní automobily,
těžké nákladní automobily,
autobusy

Průměr kruhu odpovídá
celkovému počtu automobilů

Počet osobních automobilů
Počet nákladních automobilů

Měřítko : 1mm šírky = 200 automobilů

BEHELUX
91

Název oblasti
Číslo oblasti

Historie vzniku železnice

- **Koněspřežná železnice** České Budějovice – Linz (1828)
- **První parní železnice z Vídně přes Břeclav, Brno (1839!),** Přerov, Olomouc (1841) Ostravu a Bohumín (1847) do polského Krakova (1856)
- **Olomoucko pražská dráha (1841-45)**
- Další **významné tratě 1. pol. 19. stol. : Praha - Děčín, Brno - Česká Třebová**

- V 2. pol. 19. stol. se železniční síť rozvíjí **velmi rychle** : ústecko – teplická dráha(1858), Pardubice – Liberec (1857-59), Plzeň – Praha(1861-62)
- V roce 1880 byl vydán zákon o výstavbě místních drah, který výrazně přispěl k další výstavbě železnic
- Do konce 19. století měly Čechy a Morava po Anglii a Německu jednu z **nejrozsáhlejších železničních sítí v Evropě**, jejíž délka tehdy činila 11 130 Km

Uhodli byste poslední vybudovanou trať v ČR?

- **Po 2. světové válce** byla na území České republiky vybudována **poslední trať z Havlíčkova Brodu do Brna (1953)**
- V **50. letech** minulého století u nás začala probíhat **motorizace a elektrifikace železniční dopravy**, poslední trať s parní trakcí zanikla v roce 1979
- V současnosti **motorová trakce sama ustupuje** ekologičtější a ekonomičtější **elektrické trakci**

ŽELEZNIČNÍ DOPRAVA

- **železniční síť** v ČR patří k **nejhustším v Evropě** i na světě, což je dáno historickými souvislostmi
- v roce 2006 bylo v provozu **9 501 km tratí**, z toho dvou a více kolejných 1 845 km (19,4 %), přes 2 760 km elektrifikovaných (29 %)
- Většina našich železnic je **normálně rozchodných** (1 435 mm), úzkorozchodných tratí (760 mm) je 97 km ***(které znáte?)***
- Trať s ozubnicovým úsekem je mezi Tanvaldem a Harrachovem

- **Vysoká hustota železničních tratí** ve srovnání s EU (ČR: 0,120 km/km²; v EU jen 0,047 km/km²)
- hlavní pozornost v posledních deseti letech byla věnována **modernizaci I. koridoru** (Vídeň – **Břeclav – Brno - Česká Třebová – Praha – Děčín** - Berlín)
- ....a **II. koridoru** (Vídeň – **Břeclav – Přerov – Bohumín** - Varšava), tj. tratí s rychlostmi až 160 km/hod., zařazených do **evropských sítí** podle mezinárodních dohod

- Nejvýznamnější je **pražský železniční uzel**. Jeho poloha je však z geografického hlediska nevýhodná, protože železnice musí sestoupit z plošin do údolí řeky Vltavy, což se nepříznivě projevuje u tratí západních směrů. Celkem **do Prahy ústí deset tratí**, které jsou ukončeny buď na Hlavním nádraží nebo na Masarykově nádraží. Masarykovo nádraží má charakter koncového (neprůjezdného) nádraží
- Dalším významným železničním uzlem je **Brno**. Do **Brna ústí sedm železničních tratí**, končících na hlavním nádraží, výhodně umístěného v centru města.
- Z dalších železničních uzlů si pozornost zaslouží **Olomouc**. Do **Olomouce ústí 6 tratí** končících na hlavním nádraží, nevýhodně položeném poměrně daleko od centra Olomouce.
- **Přerov** je bezpochyby také velice významným železničním uzlem. **Všechny tratě do něj ústící jsou elektrifikovány**, což je výhodou místní železniční stanice z hlediska ekologie. Ústí sem pouze **čtyři tratě**, ale z největších měst v republice.
- Významným železničním uzlem je **Česká Třebová**, i když nenáleží k největším městům České republiky. Její **význam v posledních desetiletích poněkud upadá**, ale v minulosti se z hlediska počtu projetých vlaků řadila k nejvýznamnějším železničním uzlům Evropy. Ústí sem pouze tři tratě, které ale mají celostátní význam. **Významnost výrazně vzroste po úplném zprovoznění koridorů.**

Délka železniční sítě evropských států(km)

1.	Německo	36 054
2.	Francie	29 269
3.	Polsko	19 900
4.	Velká Británie	17 052
5.	Itálie	16 288
6.	Španělsko	13 747
7.	Švédsko	9 852
8.	Česká republika	9 511
9.	Maďarsko	7 950
10.	Finsko	5 851

Zdroj: Martin Kvizda - Ekonomické dějiny železniční sítě České republiky

délka sítě evropských států vzhledem k území (km/1 000 km²)

1.	Česká republika	120,27
2.	Belgie	113,58
3.	Německo	100,99
4.	Lucembursko	91,67
5.	Maďarsko	85,48
6.	Švýcarsko	78,80
7.	Slovensko	74,63
8.	Velká Británie	69,60
9.	Rakousko	68,89
10.	Nizozemsko	68,59

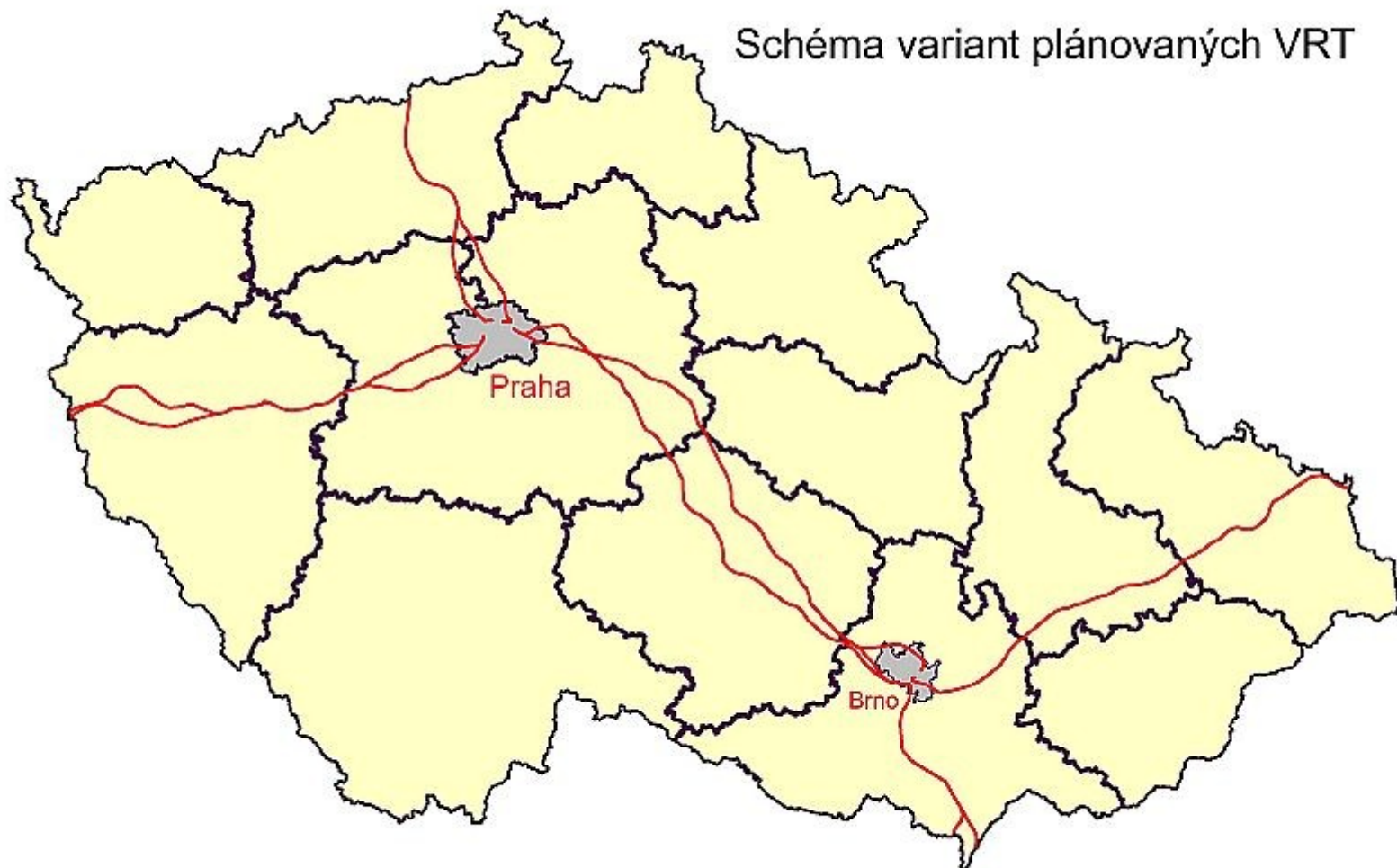
Vysokorychlostní tratě (VRT)

- Již na **počátku 70. let** byly zpracovány **první studie** zabývající se problematikou budování **vysokorychlostních železnice v ČR**
- Začátkem roku 1989 byla přijata **koncepce rozvoje železniční dopravy**, která byla ovlivněna „Evropskou Dohodou o hlavních mezinárodních železničních tratích“ (Dohoda AGC) a **začaly práce na koncepční studii VRT v ČSFR**

- Vzhledem k **poklesu přepravy po železnici** na počátku 90. let byly zadány další **studie řešící možné varianty zlepšení železniční infrastruktury**, s důrazem kladeným na ekonomickou stránku
- Na základě vyhodnocení zpracovávaných studií bylo rozhodnuto o **upřednostnění modernizace stávajících tratí**, a proto bylo nutno aktualizovat koncepční studii VRT v ČSFR
- Výsledkem této aktualizace byl dokument „**ÚTP Koridory VRT v ČR**“ (Sudop Praha a.s., 1995), který obsahoval návrhy tras a stanovil podmínky, za kterých je výstavba VRT ekonomicky přijatelná

- Od roku **1995 se problematikou koridorů VRT nikdo koncepčně dále nezabýval** s výjimkou řešení některých železničních uzlů
- V Dopravní politice ČR z roku 1998, Koncepti rozvoje dopravy a spojů ČR z roku 2000 i v Návrhu rozvoje dopravních sítí do roku 2010 se uvádí, že budování vysokorychlostních tratí jako součástí celoevropské sítě **není do roku 2010 reálné**, ale je zabezpečováno územní ochranou jednotlivých **koridorů v územních plánech velkých územních celků**
- Pro záměr vybudovat VRT pouze na českém území **není dostatečné ekonomické zdůvodnění, vyplývající z dostatečně silných zátěžových proudů**
- **vysokorychlostní tratě** dovolují standardně rychlost 200-250 km/hod. ....

Schéma variant plánovaných VRT

- V ČR v současné době **žádné VRT nejsou**, Pendolino není vysokorychlostní souprava
- První krátké úseky VRT budou budovány v rámci modernizace **III. tranzitního koridoru Praha – Plzeň**
- Pokud se vůbec bude stavět, tak **po roce 2020...**
(co myslíte?)

Plánované VRT v ČR

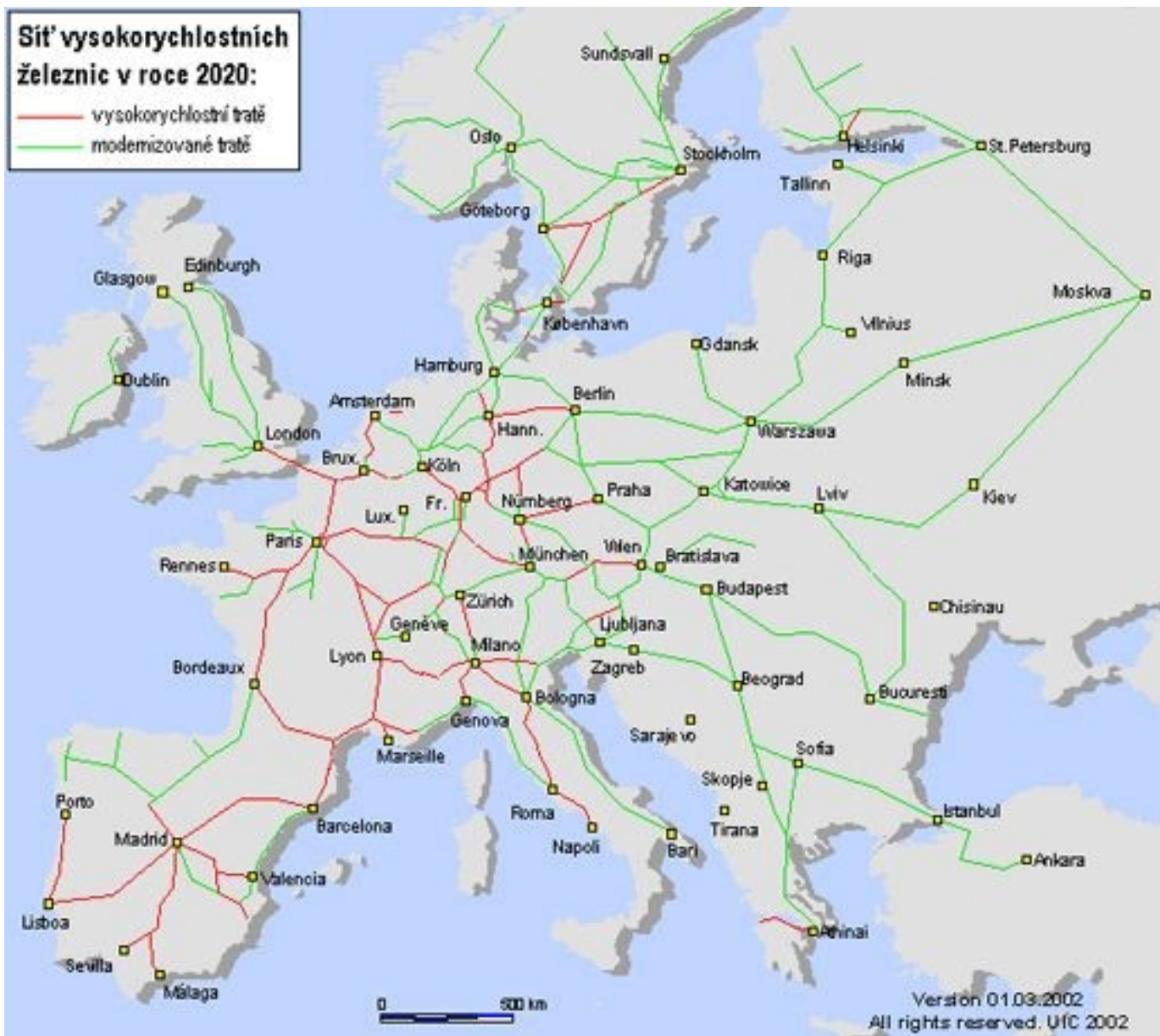
- 1. SRN – Ústí nad Labem – Praha – Brno – Břeclav – Rakousko/Slovensko/Maďarsko
- 2. SRN – Plzeň – Praha
- 3. Brno – Ostrava – Polsko

Srovnání: (auto dnes), vlak dnes / VRT

- Dresden - Praha (1:45) 2:30 / 1:00
- Ústí n. L. - Praha (1:00) 1:25 / 0:45
- **Praha - Brno (1:55) 2:30 / 1:00**
- Brno - Wien (2:15) 1:40 / 1:30
- Brno - Bratislava (1:45) 1:25 / 1:15
- Brno - Ostrava (2:30) 2:30 / 1:00

**Sit' vysokorychlostních
železnic v roce 2020:**

- vysokorychlostní tratě
- modernizované tratě

Trendy:

- **Počet přepravených cestujících** od druhé polovině 90. let **stagnoval**, výrazně se ovšem **změnila struktura podle způsobu přepravy**
- Došlo k **výraznému přesunu přepravených osob** z veřejné silniční a železniční dopravy k dopravě **individuální automobilové**
- Obdobný **přesun** byl zaznamenán i **v oblasti přepravních výkonů**, kde celkový ukazatel mírně stoupal, avšak výkony veřejné silniční a železniční dopravy klesaly **ve prospěch výkonů individuální automobilové přepravy osob**

- V devadesátých letech rovněž došlo k **přesunu značné části přepravních výkonů nákladní dopravy** ze železniční **na silniční dopravu** při mírném poklesu celkové přepravy zboží, ovšem za nárůstu celkových přepravních výkonů o polovinu
- Velmi výrazně se **zvýšila dopravní zátěž** na silnicích a místních komunikacích

Tratových kolejí, systémů trakčních proudových a v a označení podle knižního jízdního řádu

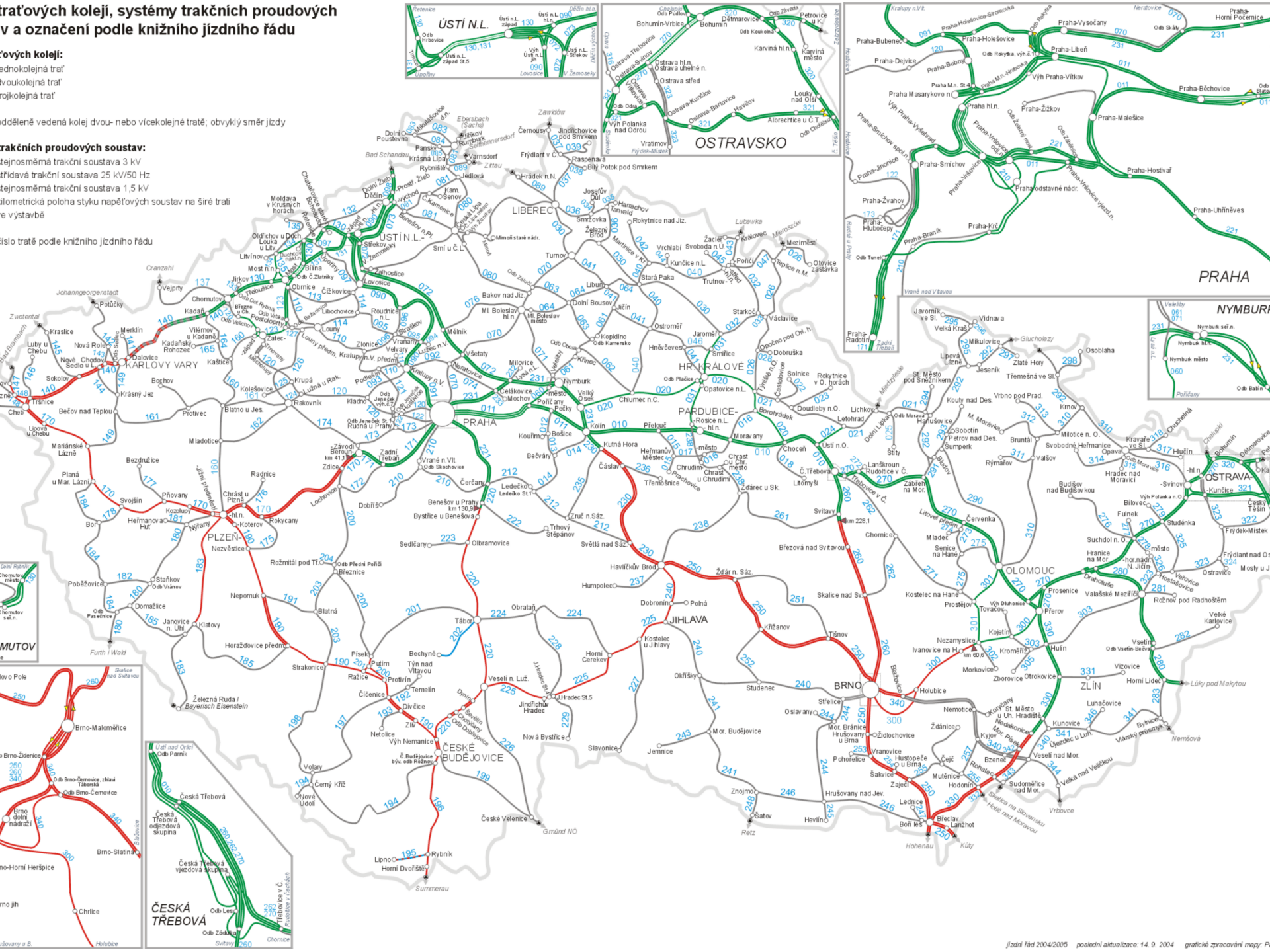
- Tratových kolejí:
- jednokolejná trať
- dvoukolejná trať
- trojkolejná trať

oddělené vedení vedené kolejí dvou- nebo vícekolejná trať; obvyklý směr jízdy

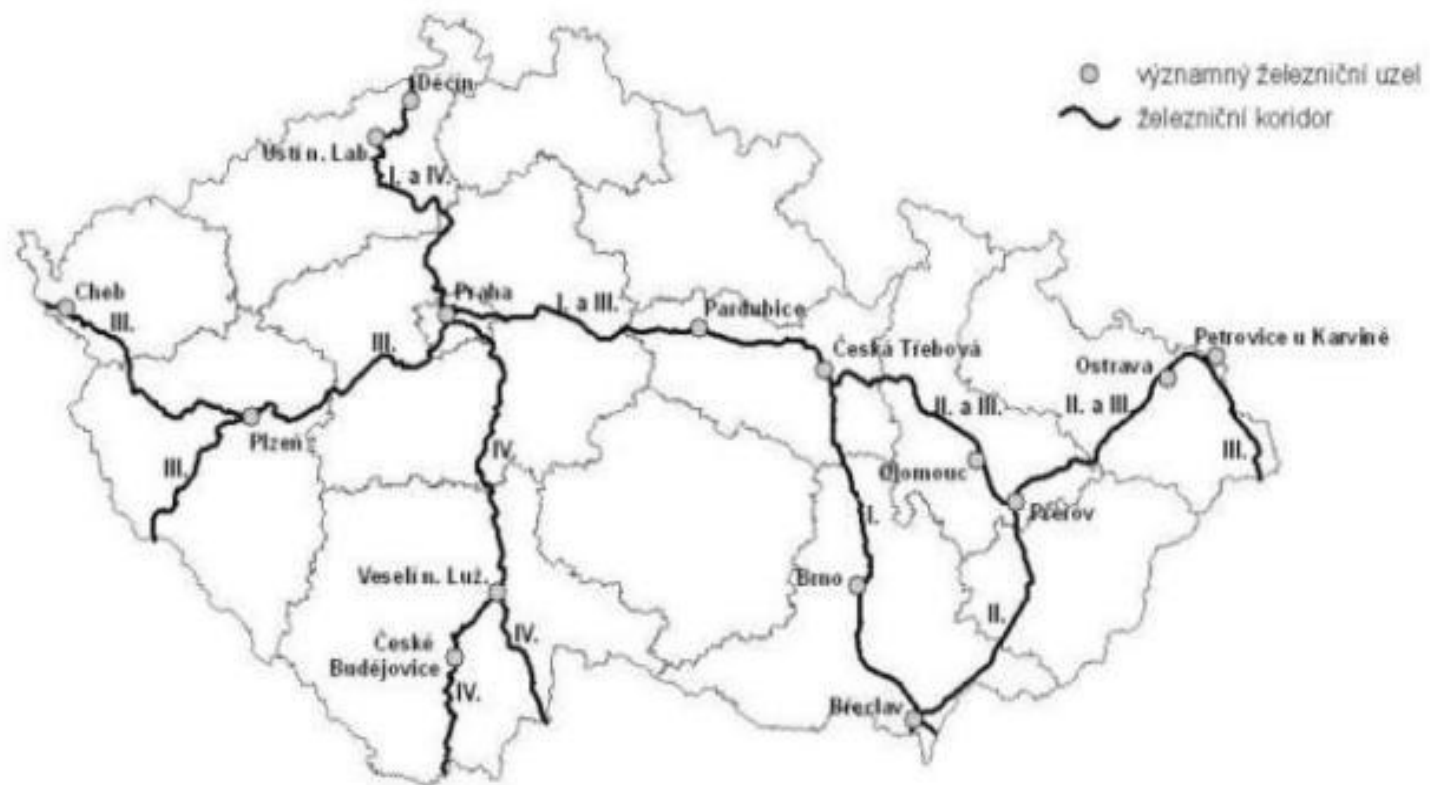
Trakčních proudových soustav:

- stejnoseměrná trakční soustava 3 kV
- stejnoseměrná trakční soustava 25 kV/50 Hz
- stejnoseměrná trakční soustava 1,5 kV
- metrická poloha styku napěťových soustav na širší trati
- ve výstavbě

číslo tratě podle knižního jízdního řádu

ŽELEZNIČNÍ KORIDORY Česká republika 2005

0 50 100 km

Zdroje
www.mujweb.cz/www/4koridori/ (staženo 19. 12. 2005)
GIS - ArcČR

© zemepis.com

LETECKÁ DOPRAVA

- **letecká doprava** v ČR zaznamenává v současné době **nejrychlejší nárůst přepravy**, podobně jako v mnoha dalších zemích světa
- v České republice je 87 civilních letišť, z toho je **9 veřejných mezinárodních**
- naprostá **většina výkonů** se realizuje na **letišti Praha-Ruzyně**, které zajišťuje přes 94 % celkových výkonů v osobní přepravě a přes 84 % v nákladní letecké přepravě

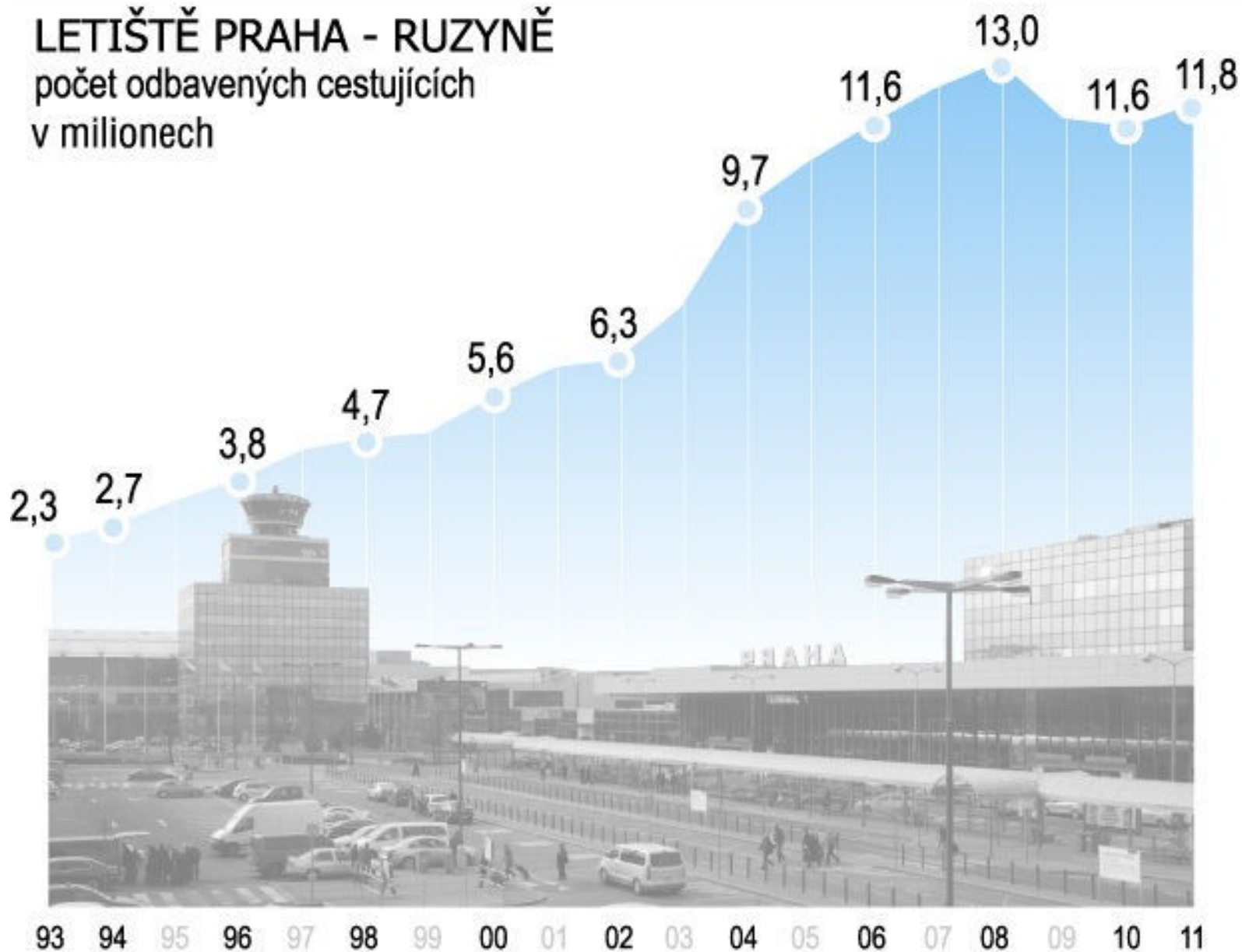
- V roce 1993 bylo **odbaveno** v ČR 1,36 mil. osob, v roce **2011 již téměř 13 mil.** (rok 2012 pokles zhruba o 1 milión osob..)

...z toho Praha 11,8 mil., Brno 557 tis. (meziroční nárůst, Otrava 274 tis. (pokles)...ale každý rok je to jiné

- **další významná letiště:** Brno-Tuřany, Ostrava-Mošnov, Karlovy Vary, (Pardubice)

LETIŠTĚ PRAHA - RUZYNĚ

počet odbavených cestujících
v milionech

93 94 95 96 97 98 99 00 01 02 03 04 05 06 07 08 09 10 11
zdroj: Letiště Praha

graf: ČTK

TOP země:

1. Německo	1 162 114 cestujících	+3,3%
2. Velká Británie	1 138 899 cestujících	-5,5%
3. Francie	1 017 899 cestujících	+14,5%
4. Itálie	872 933 cestujících	+4,0%
5. Rusko	858 849 cestujících	+18,5%

TOP destinace:

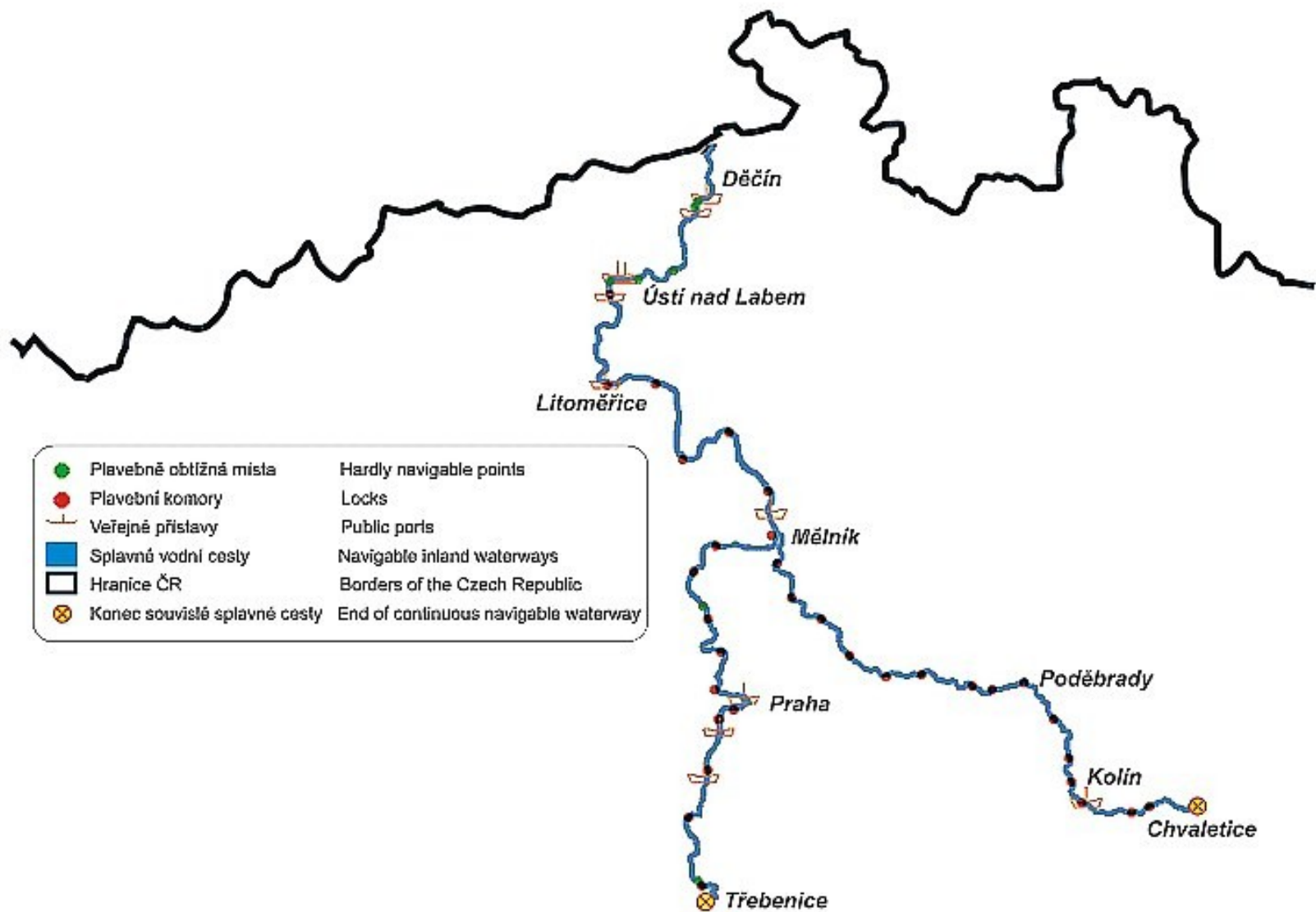
1. Paříž/Charles de Gaulle	830 177 cestujících	+12,4%
2. Moskva/Šeremetěvo	539 108 cestujících	+13,7%
3. Frankfurt	514 081 cestujících	+17,1%
4. Amsterdam	458 803 cestujících	+17,1%
5. Londýn/Heathrow	342 044 cestujících	-15,3%

Destinace s největším nárůstem počtu cestujících:

Paříž/Charles de Gaulle	+91 688 cestujících	+12,4%
Dubaj	+90 958 cestujících	+99,4%
Frankfurt	+75 108 cestujících	+17,1%

VODNÍ DOPRAVA

- Většinou se člení na **říční (vnitrozemskou) a námořní**, u nás v hranicích státu pouze vnitrozemská, ***(námořní se profiluje jak?)***
- délka využívaných **vodních cest** na území ČR je **664 km**, z toho pro **dálkovou vodní dopravu** je využitelných **303 km splavných vodních toků**
- vodní doprava má v ČR poměrně **malý podíl** na přepravních výkonech, což je dáno jediným napojením sítě vodních cest v ČR na Labe

Potrubní doprava

- Ropovod Družba z Ruska
-nejdelší na světě
- Ropovod Ingolstadt z Německa
-od roku 1996

Maloobchod

SITUACE NA KONCI 80. LET

- Maloobchodní nabídka ke konci 80. let minulého století byla **regionálně a strukturně velmi diferencována**
- Poslední **sčítání maloobchodu** (v rámci Sčítání občanské vybavenosti sídel z roku **1987**) ukázalo mimo jiné **zcela neadekvátní sortimentní strukturu maloobchodu**
- Tehdy **většinový podíl** v maloobchodní síti tvořily **prodejny potravin**, zatímco ostatní sortiment byl silně potlačen

- Maloobchodní obrat realizovaný v síti **čtyř vybraných základních sortimentních skupin prodejen** dosahoval téměř **4/5 maloobchodního obratu** v zemi (1989)

typ prodejny	podíl v síti v %	prodejní plocha v %	pracovníci v %	maloobchodní obrat v %
OD a DNS*	1,8	12,7	12,6	11,4
prodejny potravin**	57,8	47,8	48,4	41,2
prodejny odívání a obuvi	12,1	14,3	12,7	12,1
prodejny průmyslového zboží	14,4	14,6	12,8	15,0
vybrané typy celkem	86,1	89,4	86,5	79,7
VO síť celkem	100,0	100,0	100,0	100,0

Zdroj: Z. Szczyrba (2005)

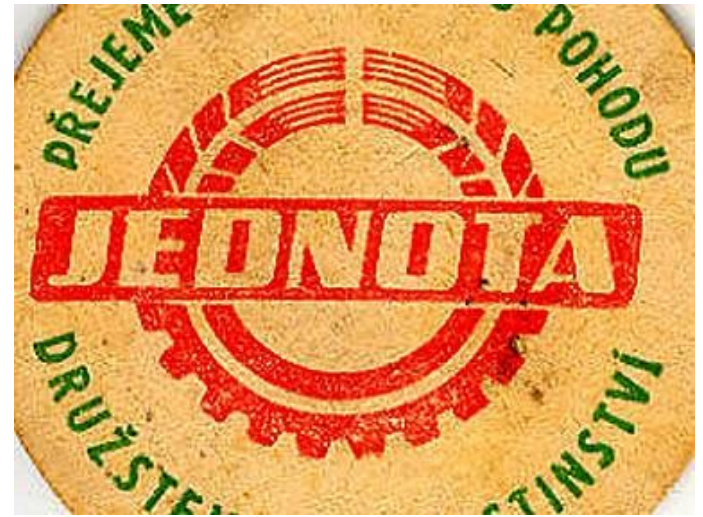
Vysvětlivky: * Prodejny potravin - včetně prodejen smíšeného zboží a prodejen tabáku
 OD - obchodní domy, DNS - družstevní nákupní střediska

- Organizačně a prostorově byl maloobchod v České republice (Československu) řízen na základě tehdejší **politické direktivy**, která jen omezeně akceptovala reálnou potřebu dostupnosti služeb v území
- Socialistický model řízení odvětví obchodu se vyznačoval **neexistencí soukromého podnikání a determinací fungování obchodních firem**
- Typické pro toto období byly **velké státní obchodní (Pramen, Prior) a družstevní podniky (Jednota)**, kterým politická direktiva určovala prostor pro podnikání
- Od roku 1952 se tak **družstva** začala soustřeďovat na podnikání na **venkově**, prodejnám **státního obchodu** byla zase určena **města**

Struktura vybraných stálých prodejen v České republice v letech 1953-1989

rok	prodejny celkem	stále prodejny	z toho				
			potravinářské	smíšené	nepotravinářské	obchodní domy a nákupní střediska	Samoobsluhy
1953	63 842	61 846	25 513	18 675	10 885	71	-
1955	64 059	60 749	24 931	19 505	10 746	101	66
1960	55 150	53 845	22 688	20 024	9 374	77	3 720
1970	50 182	49 375	18 844	15 694	8 987	273	7 250
1980	45 934	45 507	16 177	15 349	8 522	609	8 571
1989	43 781	43 382	14 870	14 745	8 429	815	9 228

Zdroj: Starzyczná, Steiner (2000); Jindra (2009).

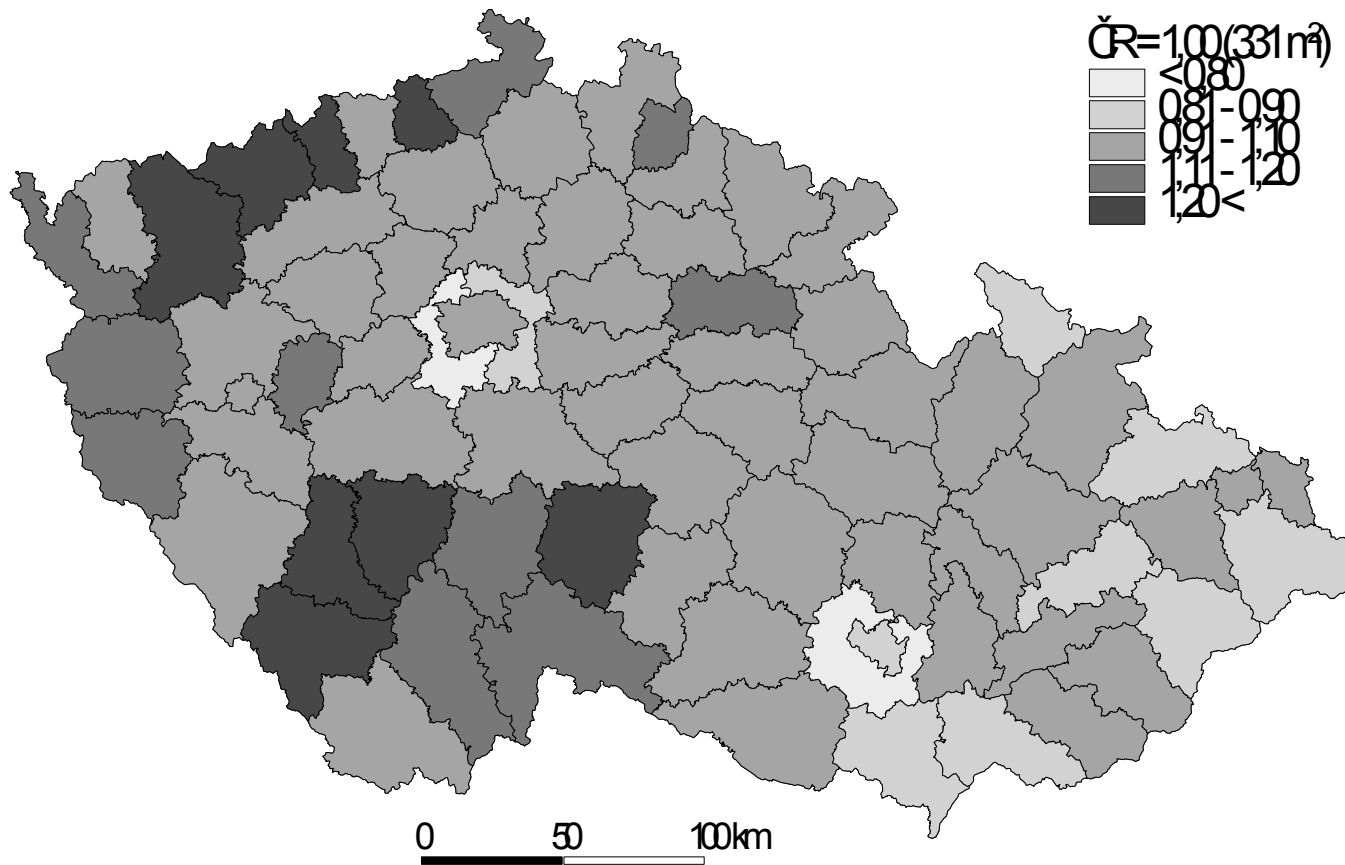
- Na rozdíl od vývoje v západní Evropě lokalizace prodejen **nerespektovala rozmístění koupěschopné poptávky**, díky čemuž docházelo k **přetěžování maloobchodní sítě v centrech většiny měst**
- Naproti tomu v **periferních sídlištních souborech** mnoha měst byly **kapacity prodejních ploch nedostatečné**
- Velmi často s tímto obecně neutěšeným stavem kontrastovala **nelogická výstavba prodejních kapacit v menších městech a venkovských sídlech**

- **Investice do rozvoje maloobchodní sítě** i ukazatele **plošného** nebo **obslužného standardu** byly v Československu, ve srovnání se západními zeměmi, na **poloviční úrovni**
- **Nekompatibilní** ve srovnání se zeměmi západní Evropy byla i **sortimentní struktura**
- **Nedostatky** v maloobchodní vybavenosti byly vzhledem k reálné poptávce **více** pozorovatelné **u měst** než na venkově

- kapacitně i kvalitativně (sortimentně) byla **poddimenzována zejména Praha**, ale i brněnská a ostravská aglomerace, Plzeňsko a celé střední Čechy
- Relativně dobře byla v Čechách vybavena obslužná střediska severočeské regionální aglomerace, severozápadních a jižních Čech a jádra východočeské sídelní regionální aglomerace (Hradec Králové a Pardubice)

REGIONÁLNÍ STRUKTURA PLOŠNÉHO STANDARDU V ROCE 1987

Zdroj: Sčítání občanské vybavenosti sídel, 1987

TRANSFORMAČNÍ ZMĚNY PO ROCE 1989

- **Vývoj** v odvětví maloobchodu po roce 1989 byl v nových společensko-ekonomických podmínkách **velmi dynamický** a během více než dvaceti let procházel několika etapami
- Z hlediska změn základních rysů geografické struktury českého maloobchodu lze **proces transformace** odvětví rozdělit celkem **do tří etap**:
  - **Etapa atomizace: (1990 - 1995)**
  - **Etapa internacionalizace: (1996 - 2005)**
  - **Etapa konsolidace (2006 - současnost)**

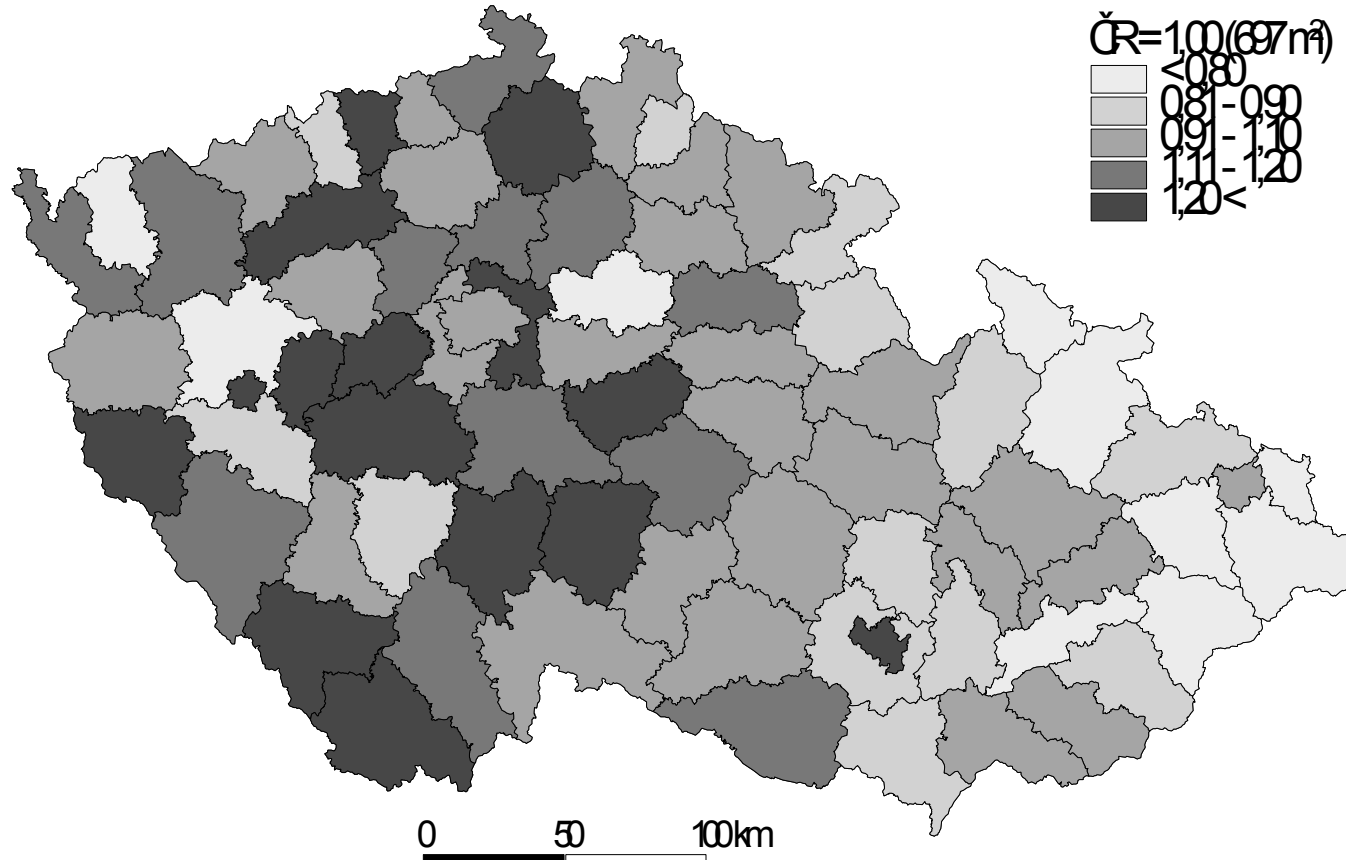
Etapa atomizace

- **Privatizační proces tuzemského maloobchodu** byl z velké části založen na **modelu tzv. malé privatizace**, která umožnila privatizovat do soukromých rukou tisíce prodejen dříve státních podniků (Pramen)
- Pouze pro část velkých státních podniků (např. Prior) existoval **jiný model privatizace** - prodej na základě privatizačního projektu nebo formou kupónové privatizace
- Výsledkem byla **rozsáhlá atomizace maloobchodu** a vznik širokého spektra podnikatelských struktur v odvětví, které velmi aktivně začaly vyplňovat deficity maloobchodní sítě
- Vedle toho vznikaly tisíce nových prodejen a obchodních podniků vlivem liberalizace české ekonomiky, převážně na bázi **domácího kapitálu a formou rodinných podniků**

- Retail Census 99 ukázal, že **počet maloobchodních prodejen** provozovaných na území České republiky se v roce **1998** oproti roku **1989** **zvýšil více než dvojnásobně**, a to z 41 na téměř 96 tisíc.
- **Nejvýraznější kvantitativní změna** během sledovaného transformačního období proběhla u **nepotravinářského typu prodejen** (více než čtyřnásobný růst)
- Dále **klesla efektivita provozování prodejen ve venkovském prostoru**, a to **na úkor měst**, která naopak začala posilovat své pozice v maloobchodním systému

- Zatímco prodejní plocha v roce 1989 činila přes **3,5 mil. m²**, v roce 1998 to již bylo více než **7,1 mil m²**
- Přepočteno na počet obyvatel, vzrostl **plošný standard z 331 na téměř 700 m²**
- ve třech regionech byla zjištěna **nadprůměrná** (Středočeský, Jihočeský a Plzeňský kraj), ve dvou regionech **výrazně podprůměrná úroveň plošného standardu** (Zlínský a Moravskoslezský kraj)
- Tyto rozdíly byly determinovány především **počínajícím vývojem velkoplošné maloobchodní sítě**, která v roce 1998 byla teprve ve své iniciační etapě

REGIONÁLNÍ STRUKTURA PLOŠNÉHO STANDARDU V ROCE 1998

Zdroj: Retail Census 99, ČSÚ 1999

Etapa internacionalizace

- **Zvýšená expanze zahraničních velkoplošných maloobchodních řetězců na český trh započala až ve 2. polovině 90. let**
- Do té doby se na českém trhu prosazovaly jen některé zahraniční firmy (např. belgický Delhaize, nizozemský Ahold či německá Billa)
- Působil zde i americký řetězec K-mart, jehož přítomnost byla výsledkem **privatizace šesti obchodních domů Prior** (v Praze, Brně, Liberci, Plzni, Pardubicích a Hradci Králové)
- Aktivity tohoto řetězce na českém trhu skončily již v roce 1996, kdy K-mart prodal své obchodní domy britskému řetězci Tesco.

- **Pozice zahraničních řetězců** na českém trhu byla od začátku **dominantní**, bez větší konkurence ze strany tuzemských firem
- **České firmy trpěly řadou kapitálových a profesních nedostatků** (nedostatek kapitálu, nižší profesionalita řízení nebo absence zkušeností), které jim **bránily rozvíjet podnikání v segmentu velkoplošného maloobchodu**, a proto **byly nuceny ustoupit z trhu**

- Postupně se **český maloobchod** vyvinul ve **vysoce konkurenční odvětví** a ne všechny maloobchodní řetězce na něm později zůstaly...
- Carrefour Tesco (2006)
- Julius Meinl Ahold (2006)
- Charakteristickým rysem této etapy transformace maloobchodu v České republice je **dále rostoucí koncentrace odvětví**, kterou charakterizuje **růst podílu prodejů realizovaných největšími firmami**

- Zatímco v **90. letech** bylo možno spatřit **mezi největšími obchodními společnostmi** také **některé domácí firmy** (Interkontakt Group nebo Pronto Plus), již řadu let je situace zcela odlišná...
- ...**Přední pozice v žebříčku TOP 10 patří výhradně zahraničním subjektům**
- **Tržní podíly** ve prospěch **mezinárodních obchodních společností rostou** i díky tomu, že převzaly do svých aktivit funkci **velkoobchodu**, čímž také získaly výhodnou pozici vůči dodavatelům zboží

Etapa konsolidace

- V posledních letech dochází ke **konsolidaci maloobchodního trhu**, který charakterizuje **menší dynamika růstu největších obchodních firem** a jejich současné **posilování pozic na trhu**
- Vliv na to měly i odchody některých velkých maloobchodních řetězců z České republiky počínaje rokem 2006
- **Český maloobchodní trh** je odborníky řazen mezi **vysoce konkurenční a nasycené trhy**, a tak udržet se na něm je i pro velké mezinárodní společnosti značně obtížné

- Součástí konsolidační etapy tak patrně v blízké budoucnosti budou **další odchody větších firem z trhu**
- Získáním jejich tržních pozic ještě více **posílí koncentrační tendence** v odvětví a posílení některých **velkých firem**

TESCO

 Kaufland

PENNY MARKET

??????

Změny v českém maloobchodu v letech 1998-2009

ukazatel	1998	2009*	Změna abs.	Index 2009/1998
počet prodejen	95 852	108 000	12 148	1,13
prodejní plocha v m ²	7 165 946	11 000 000	3 834 054	1,54
počet pracovníků**	278 396	357 792	79 396	1,29
plošný standard v m ²	697	1 080	383	1,55
obslužný standard	37	29	-8	0,78

Zdroj: Analýza stavu maloobchodní sítě na území ČR, ČSÚ (2000); Cimler, Šípek (2009); Eurostat (2014); vlastní úpravy.

UTVÁŘENÍ SÍŤOVÉ STRUKTURY V ČESKÉM MALOOBCHODĚ

- Bez ohledu na provozně-organizační strukturu maloobchodu z dob před rokem 1990 (regionální sítě typu Pramen, Jednota..),...
- ... pak **první náznaky utváření nových síťových struktur** uvnitř českého maloobchodu na tržním principu byly k vidění **již v první vývojové etapě transformace – atomizace**
- **Transformace síťové struktury** českého maloobchodu však skutečně započala až s **rozvojem jednotlivých velkoformátových prodejních konceptů**

- Skutečný **rozvoj** nových **velkoformátových prodejních konceptů** nastal až v **2. vývojové etapě** (internacionalizace), kdy do ČR přicházely postupně největší potravinářské i nepotravinářské **nadnárodní maloobchodní koncerny**
- Vytvořily se charakteristické **sítě velkoplošných provozních jednotek**, které postupně **začaly dominovat trhu**

- Charakteristickým rysem vývoje na českém trhu byla **časová posloupnost procesu rozvoje jednotlivých velkoformátových prodejních konceptů**
- Šlo o vývoj, během něhož byly českou spotřebitelskou populací **postupně kladně přijímány prakticky všechny moderní velkoplošné prodejny**
- Rozvoj **maloobchodní sítě** v České republice byl založen na budování moderní sítě s **širokým spektrem velkoprodejen** a lze ho rozložit do jednotlivých **subfází...**

- *1. subfáze: dynamický rozvoj v síti supermarketů, 1995 →*
- *2. subfáze: dynamický rozvoj v síti diskontů, 1997 →*
- *3. subfáze: dynamický rozvoj v síti hypermarketů, 1998 →*
- *4. subfáze: dynamický rozvoj v síti nákupních center, 2000 →*

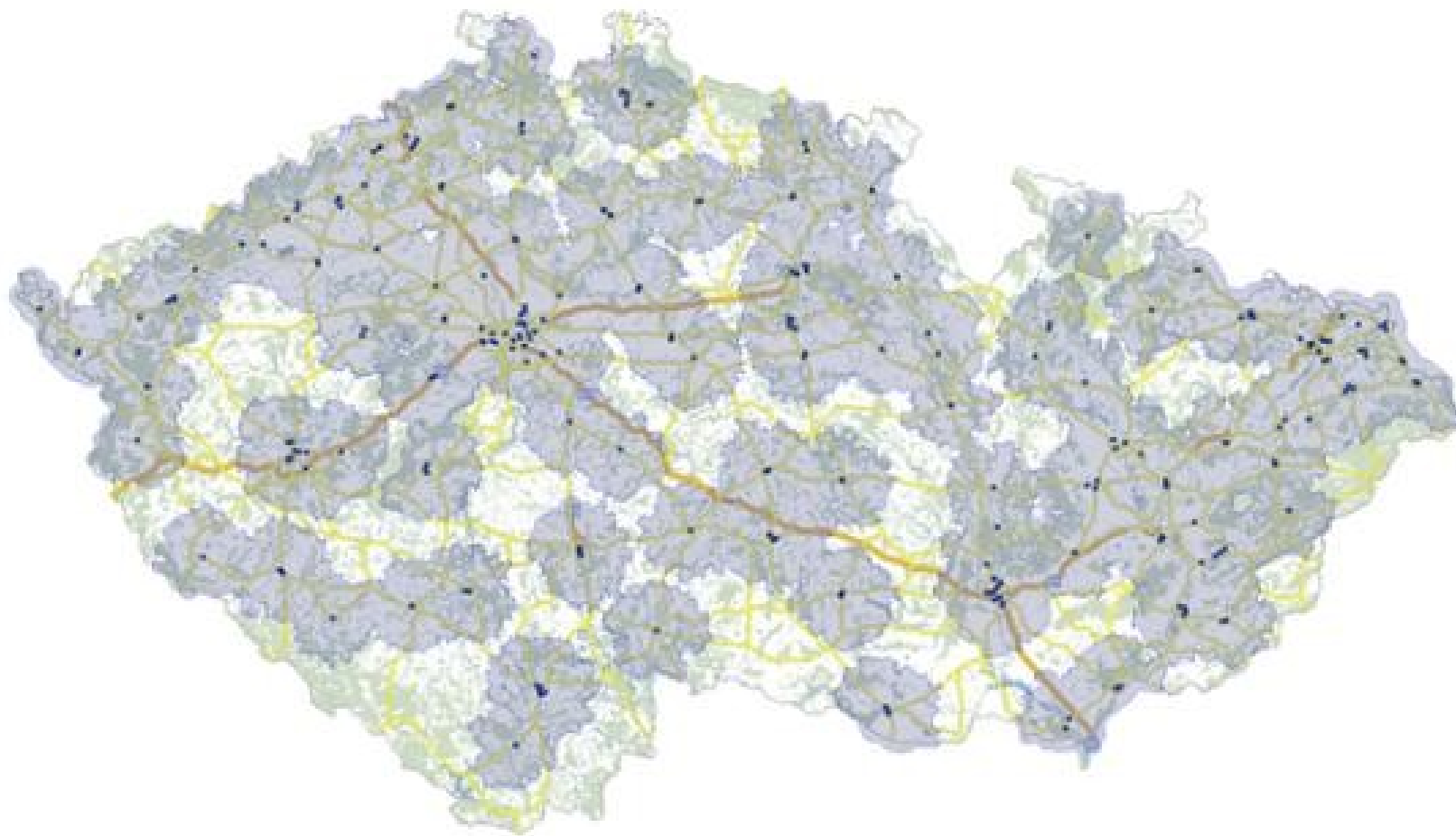
- **Sítování v linii hypermarketů představuje jeden z nejviditelnějších rysů transformace českého maloobchodu**
- Hypermarkety se staly **rozhodujícím fenoménem dynamiky změn** v českém maloobchodě...
- vzhledem ke své regionální dimenzi v územní struktuře a maloobchodní gravitaci představují **páteř maloobchodní sítě v ČR**

- Jak vyplývá z novějších údajů společnosti Incoma GfK (Hypermarket 2011), **preference** tohoto formátu u českých spotřebitelů dosahuje již zhruba **45 % u pravidelně nakupujících domácností** (potravin y a drogerie)
- Ve stručném srovnání – **supermarkety zastavily pokles obl i by** a dostaly se na 18 % podíl, **diskonty** v posledních letech **ztrácejí** a jsou už pouze těsně nad 20 %

- Na počátku roku **2012** bylo na území České republiky asi 280 hypermarketů, s předpokladem dosažení **hranice 300 do konce roku** (obtížněji ověřitelné aktuální údaje..),
- ...což by z **hlediska kupní síly** mohlo znamenat **dostatečné pokrytí**
- S počtem **26 hypermarketů na 1 milion obyvatel** se ČR řadí na **4. příčku v pořadí Evropských zemí** a s aktuálním tempem růstu lze očekávat v nejbližších letech **posun** i na pozici nejvyšší

- Šetření Hypermarket 2011 také poukazuje na skutečnost, že **ve vzdálenosti do 20 km** od některého z **hypermarketů žije již 88 % české populace**
- Samozřejmě existují v dostupnosti hypermarketů poměrně **velké regionální rozdíly**, sever a východ republiky je, vzhledem k sídelní struktuře, pokryt daleko silněji než západ a jih
- Je zřejmé, že tzv. „**bílých míst na mapě**“ už **příliš mnoho není** a i ta budou postupně ubývat...
- ...Hypermarkety začínají pronikat i do malých měst velikosti 10-20 tis obyvatel

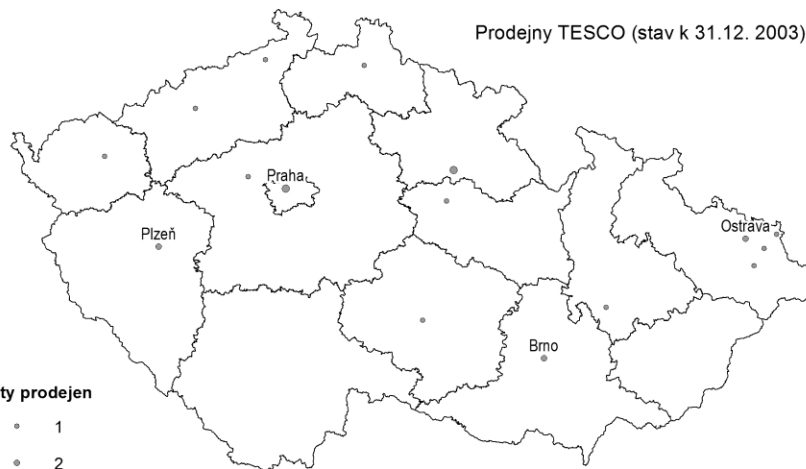
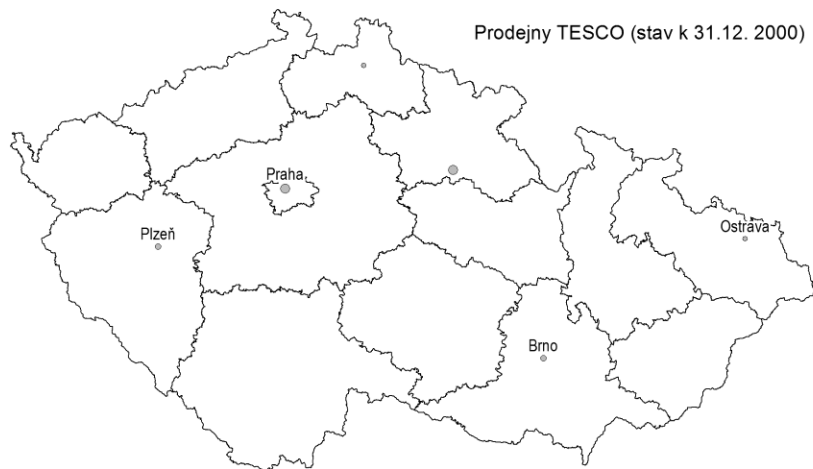
ÚZEMÍ VYMEZENÁ 20 KM VZDÁLENOSTÍ OD NĚKTERÉHO Z HYPERMARKETŮ (2010)

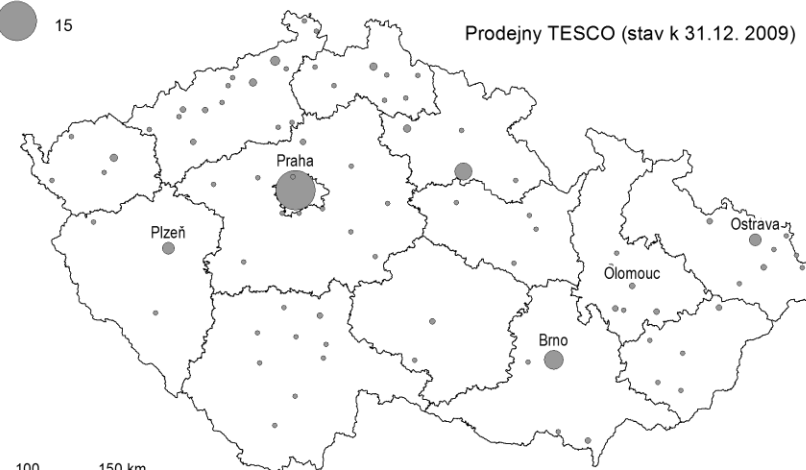
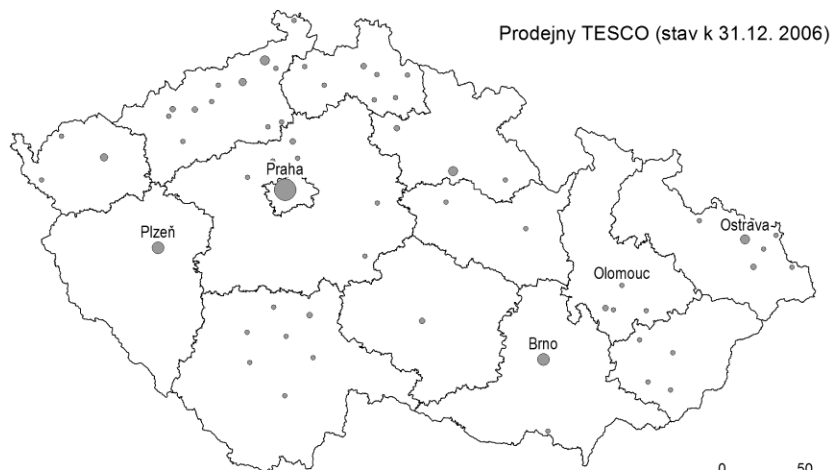
Zdroj: Hypermarket 2011

- **Hypermarkety** začaly být v další fázi svého vývoje (4. subfáze) **integrovány do funkční struktury nákupních center**
- Systém **fungování nákupního centra** je z velké části založen na **přítomnosti hypermarketu** (nejčastěji velkého hypermarketu, tj. více než 5 tisíc m² prodejní plochy), který plní funkci tzv. kotvy nebo magnetu (primární cíl pro nakupující)
- V tomto směru je **značná část** z realizovaných **hypermarketů součástí některého z nákupních center**

Expanze sítě hypermarketů Tesco

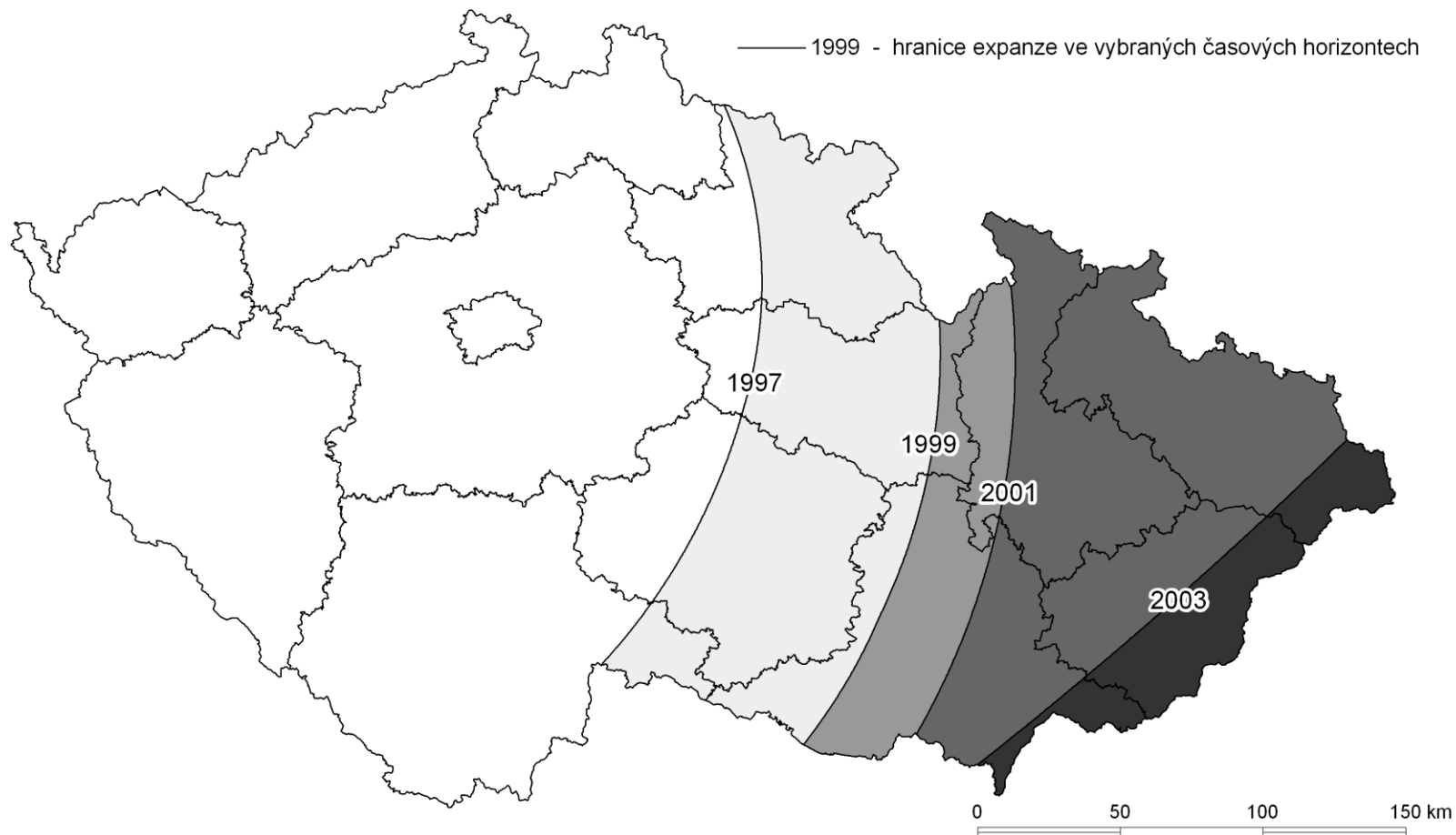
Počty prodejen

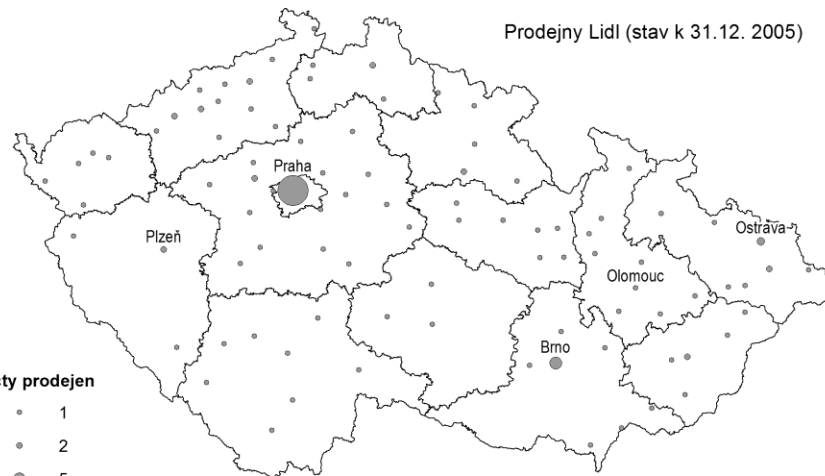
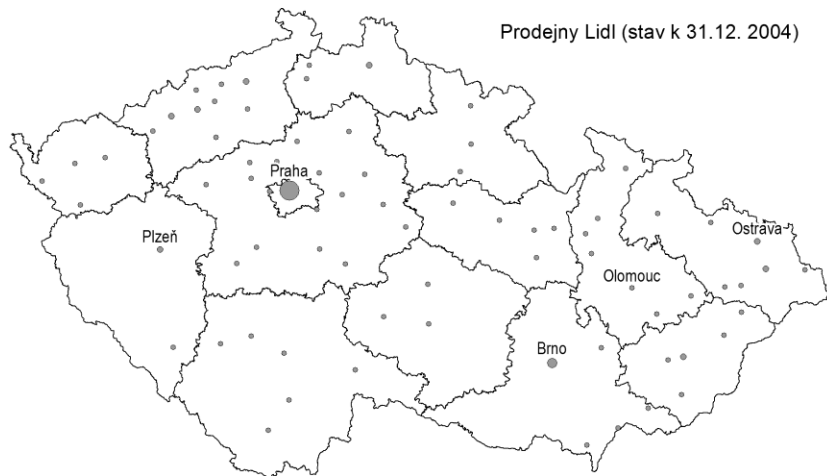
0 50 100 150 km

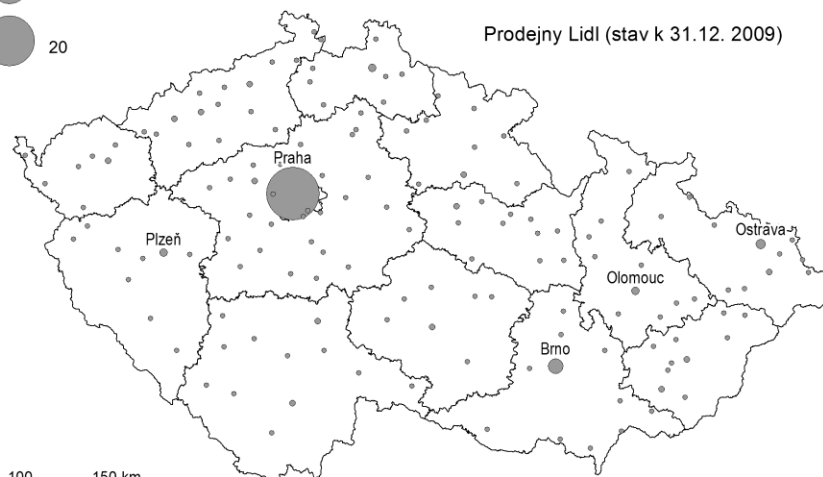
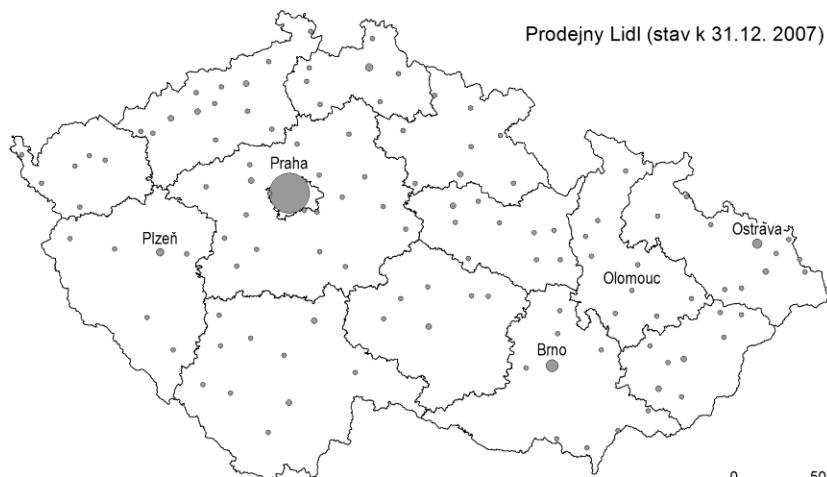
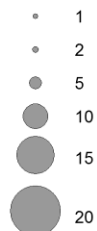
Expanze sítě diskontů Penny Market

Expanze sítě diskontů Lidl

Počty prodejen

0 50 100 150 km

NÁKUPNÍ CENTRA

- Za **předchůdce nákupních center** lze s určitou nadsázkou považovat **obchodní domy**, které znamenaly skutečnou **změnu ve způsobu nakupování**
- Obchodní dům byl poprvé **otevřený pro všechny společenské vrstvy**, zákazníci nebyli nuceni koupit konkrétní zboží, měli volnost pohybu a výběru, mohli zboží vrátit a novinkou byla také donáška do domu a občasné slevy
- Obchodní domy a pozdější obchodní či nákupní centra znamenaly **obrat od nákupů z „nutnosti“ k nákupům pro zábavu**
- Lidé se mohli začít **odlišovat**, zvýraznila se jejich **osobní identita** a začaly být uspokojovány více než pouze základní lidské potřeby

- Za jedno z prvních nákupních center je považováno Market Square v Chicagu (1916), jež bylo nekryté a připomínalo spíše skupinku obchodů, stojících vedle sebe
- Za **první moderní nákupní centrum** se považuje Highland Park Shopping Village v Dallasu, které bylo vybudováno v roce 1931 v unikátním mediteránním španělském stylu
- Za **první předměstské nákupní centrum** v USA a zřejmě i ve světě je považováno Northgate v Seattlu (1950), původně nezastřešené, k dispozici byly také parkovací plochy a divadlo

Jedno z prvních krytých nákupních center na světě – Northgate v Seattlu

Zdroj: <http://blsciblogs.baruch.cuny.edu/his1005fall2010/2010/11/16/one-stop-shop/>

- V **Evropě** přišla vlna budování **moderních nákupních center až počátkem 60. let**, klíčovými hráči byla první dvě krytá centra ve **Velké Británii** i v celé Evropě:
- ...Bull Ring Centre v Birminghamu (1964) a Elephant and Castle (1965) v Londýně, které se řadí dodnes k nejnavštěvovanějším nákupním centrům ve Velké Británii
- Obecně byla v **Evropě nákupní centra menší a nedošlo** zde k tak **rozsáhlé výstavbě na zelené louce**, ani k **vylidnění center měst** jako v USA

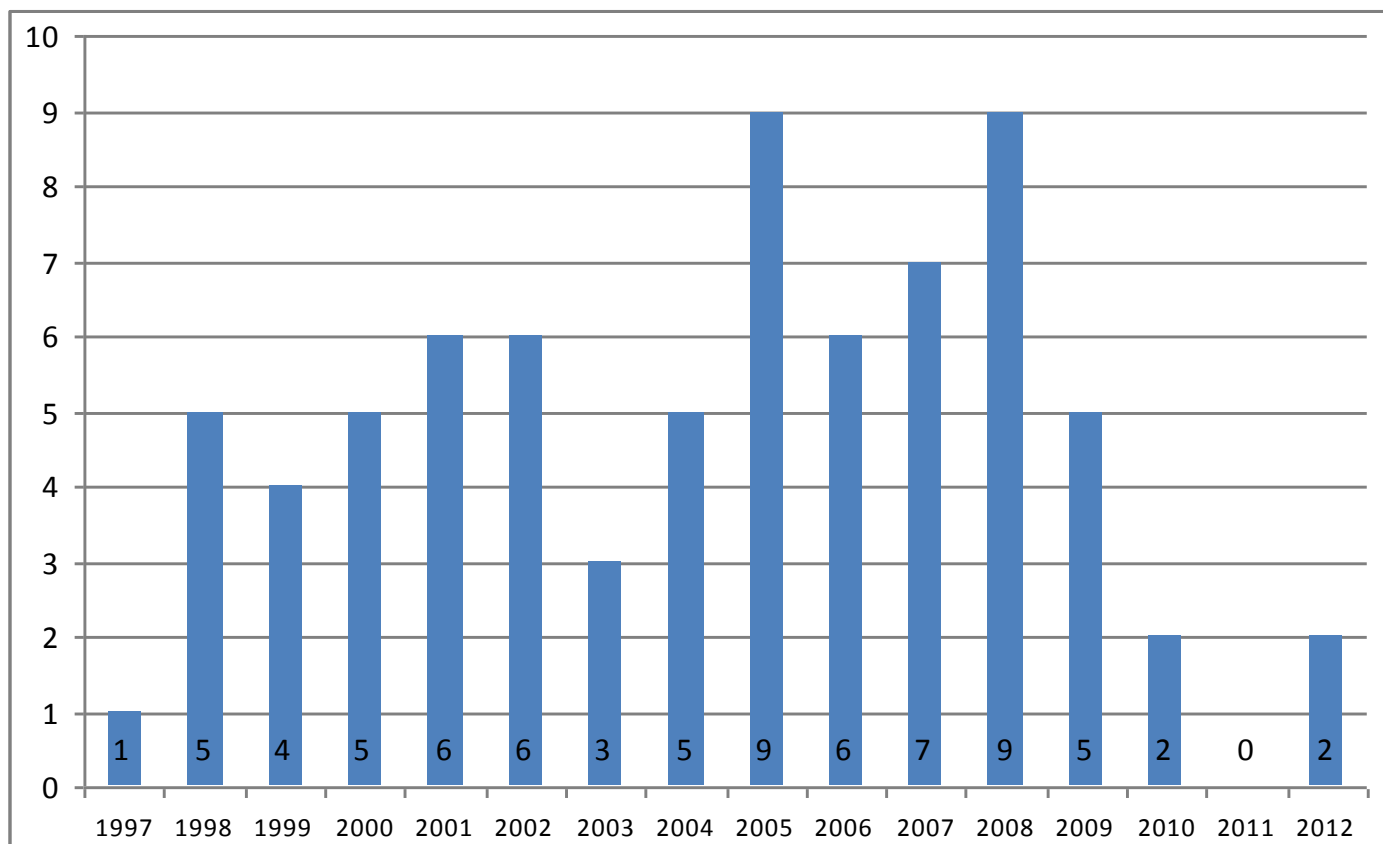
- Díky snaze techniků, architektů a developerů neustále posouvat pokrok kupředu, nabral **vývoj nákupních center rychlý spád...**
- ...téměř každé nákupní centrum překonávalo nějakou inovací to předešlé
- v 80. a 90. letech byla v západní či severní Evropě preferována většinou **centra o střední velikosti** prodejní plochy v rozmezí 20 – 40 tis. m².
- Vývoj pokračoval v 90. letech zejména **modernizací či rozšiřováním** již postavených center a také **transformací...**
- .. **zábavní parky a možnosti využití volného času**, restaurace, multikina apod. se staly **nutným standardem**, výjimkou již nebylo etážové parkování

- Zatímco v ekonomicky vyspělých zemích byly spíše vyplňovány mezery na trhu ve spojení s šíří nabízených aktivit mimo obchod a nebyl kladen důraz na pouhý růst pronajímatelné plochy...,
- ...v tranzitivních zemích střední a v posledních letech i východní Evropy, nastal **téměř nekontrolovatelný boom**
- V České republice i dalších postsocialistických zemích se **nákupní centra etablovala až ve 2. polovině 90. let** a jejich skutečný rozmach nastal až **v minulém desetiletí**, tedy s více než čtyřicetiletým odstupem za ekonomicky vyspělou Evropou

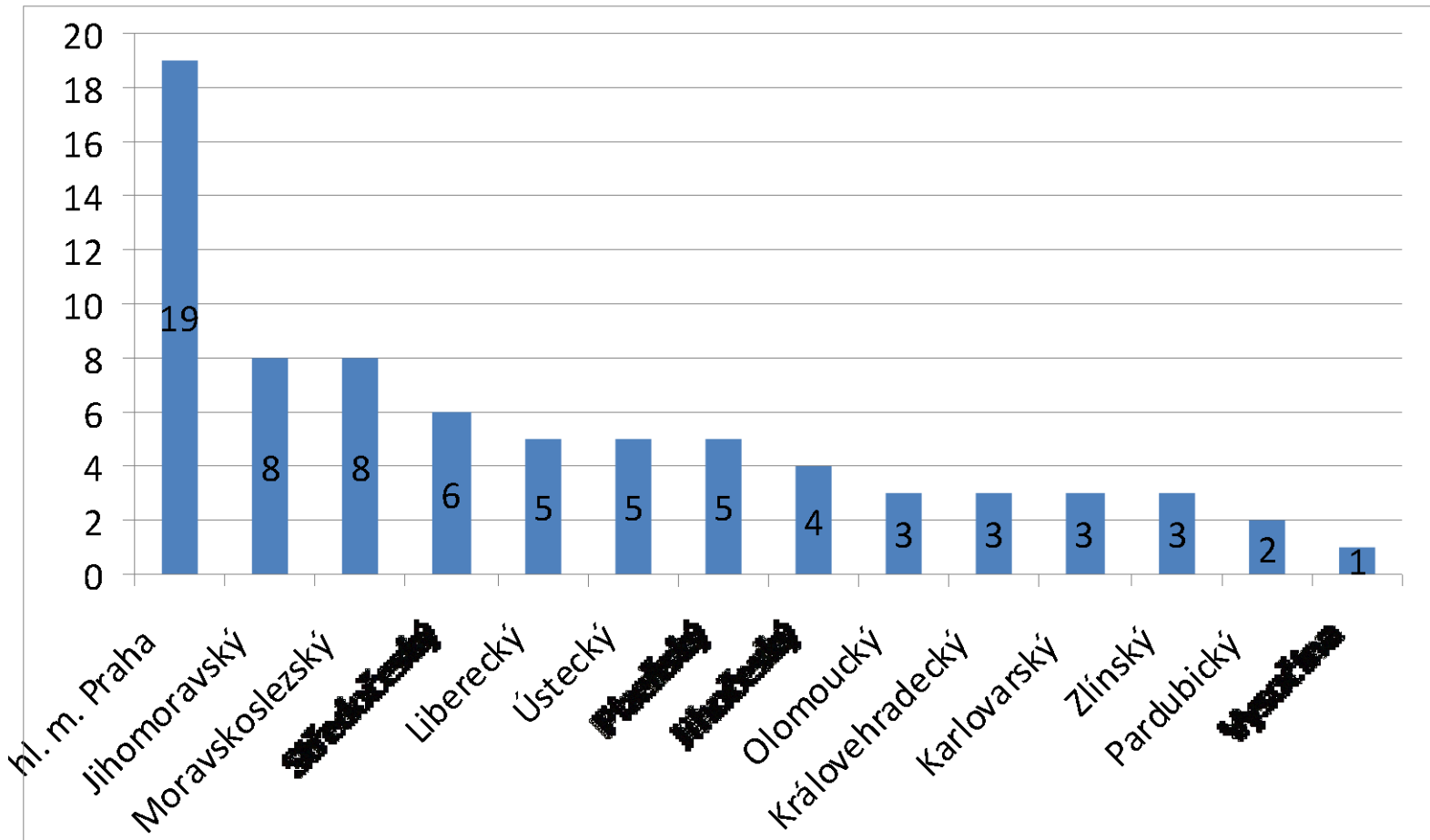
- Rozvoj nákupních center je do značné míry podmíněn **stabilním politickým prostředím** **hostitelského trhu**, což byla Česká republika schopna nabídnout až zhruba 10 let po pádu komunismu
- **Dynamika vstupu a šíření** tohoto nového prodejního konceptu však byla o poznání **rychlejší** než v USA nebo západní Evropě...
- ...důvodem byla především tehdejší **výrazná podvybavenost prodejními plochami**, ale i počáteční **vstřícnost** zejména **vůči zahraničním investorům**

- Prvním moderním nákupním centrem v České republice se stalo **Centrum Černý Most v Praze**, které bylo otevřeno v roce 1997.... v dalším roce byly uvedeny do provozu např. nákupní centra Průhonice, Borská Pole v Plzni či Avion Shopping Park v Brně

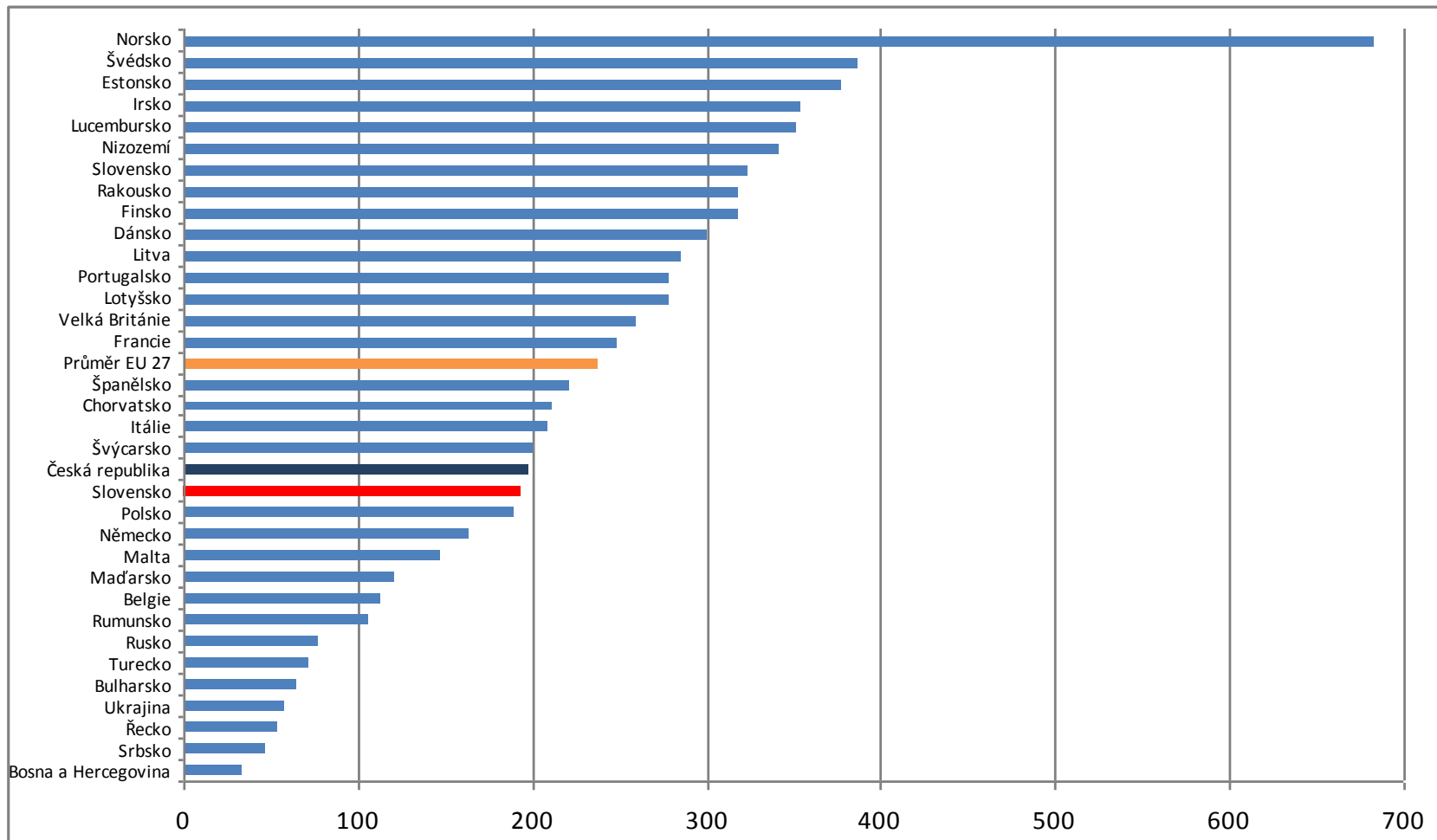
- Počet nákupních center se od roku 1997 každoročně postupně zvyšoval, přičemž výstavba **kulminovala v letech 2005-2008** (vrchol ekonomické konjunktury)...
- **...poslední tři roky jsou ve znamení útlumu** ve výstavbě center, přičemž důvodem není jen celosvětová ekonomická krize
- V roce 2010 byla otevřena pouze 2 nákupní centra, a to Galerie Harfa v Praze a Chomutovka v Chomutově
- Do poloviny roku 2011 nebylo v ČR, podobně jako v dalších deseti evropských zemích (mj. i v blízkém Rakousku a Maďarsku), otevřeno žádné nové nákupní centrum a v ČR tomu nebylo jinak ani do konce roku 2011

- **Regionální rozmístění** nákupních center je **nerovnoměrné** a je primárně odrazem hierarchického postavení měst v sídelním systému

- **Česká republika** se s velkou pravděpodobností již ocitla za **zenitem** boomu **výstavby** nových nákupních center
- Podobně jako mnoho dalších evropských zemí, bude hledat také **jiná řešení** (rozšiřování a modernizace stávajících center) či **koncepty** (retail parky, menší hypermarkety a supermarkety)
- V roce 2011 a 2012 bylo v České republice otevřeno de facto **jediné větší nákupní centrum (resp. dvě)** a od roku 2008 **pokračuje propad výstavby**
- V **evropském kontextu** je **ČR** (téměř **200 m² GLA** v přepočtu na 1000 obyvatel) stále **pod průměrem zemí EU 27** (237 m²) a určitý prostor pro růst zde tedy stále zůstává...

Hrubá pronajímatelná plocha v nákupních centrech v evropských zemích (v m² na 1000 obyvatel) v roce 2011

Zdroj: Cushman & Wakefield, 2011

- Obecná **definice *nákupního centra*** je podle Mezinárodní asociace nákupních center (International Council for Shopping Centres) následující:
- *nákupní centrum je soubor maloobchodních a jiných obchodních zařízení, který je plánován, postaven, vlastněn a řízen jako jeden celek, typicky s vlastní možností parkování. Nejčastější kombinací je nákupní galerie a kotevní nájemce (magnet) v podobě hypermarketu nebo většího supermarketu.*
- *...s hrubou pronajímatelnou plochou větší než 5 000 m². Outletové prodejny a retail parky nejsou mezi nákupní centra zahrnovány (Cushman & Wakefield)*

Mezinárodní standard pro jednotlivé typy evropských nákupních center

Maloobchodní Formáty	Typ zástavby	Hrubá pronajímatelná plocha (GLA) v m ²	Maloobchodní Formáty	
Tradiční	Velmi velké NC		80 000 a více	
	Velké NC		40 - 79 999	
	Střední NC		20 - 39 999	
	Malé NC	Comparison-based		5 - 19 999
		Convenience-based		5 - 19 999
Specializované	Retail Park	Velký	20 000 a více	
		Střední	10 - 19 999	
		Malý	5 - 19 999	
	Factory Outlet Center		5000 a více	
	Theme-oriented Center	Leisure-based		5000 a více
		Non-leisure-based		5000 a více

Zdroj: International Council of Shopping Centres

Členění nákupních center v České republice dle hrubé pronajímatelné plochy k roku 2012

Velikostní typ	GLA v m ²	Počet jednotek
Velmi velká	více než 80 000	4
Velká	40 000 - 79 999	10
Střední	20 000 - 39 999	23
Malá	5000 - 19 999	37
Outletová centra	více než 5 000	2
Celkem (bez Outletů)	-	74

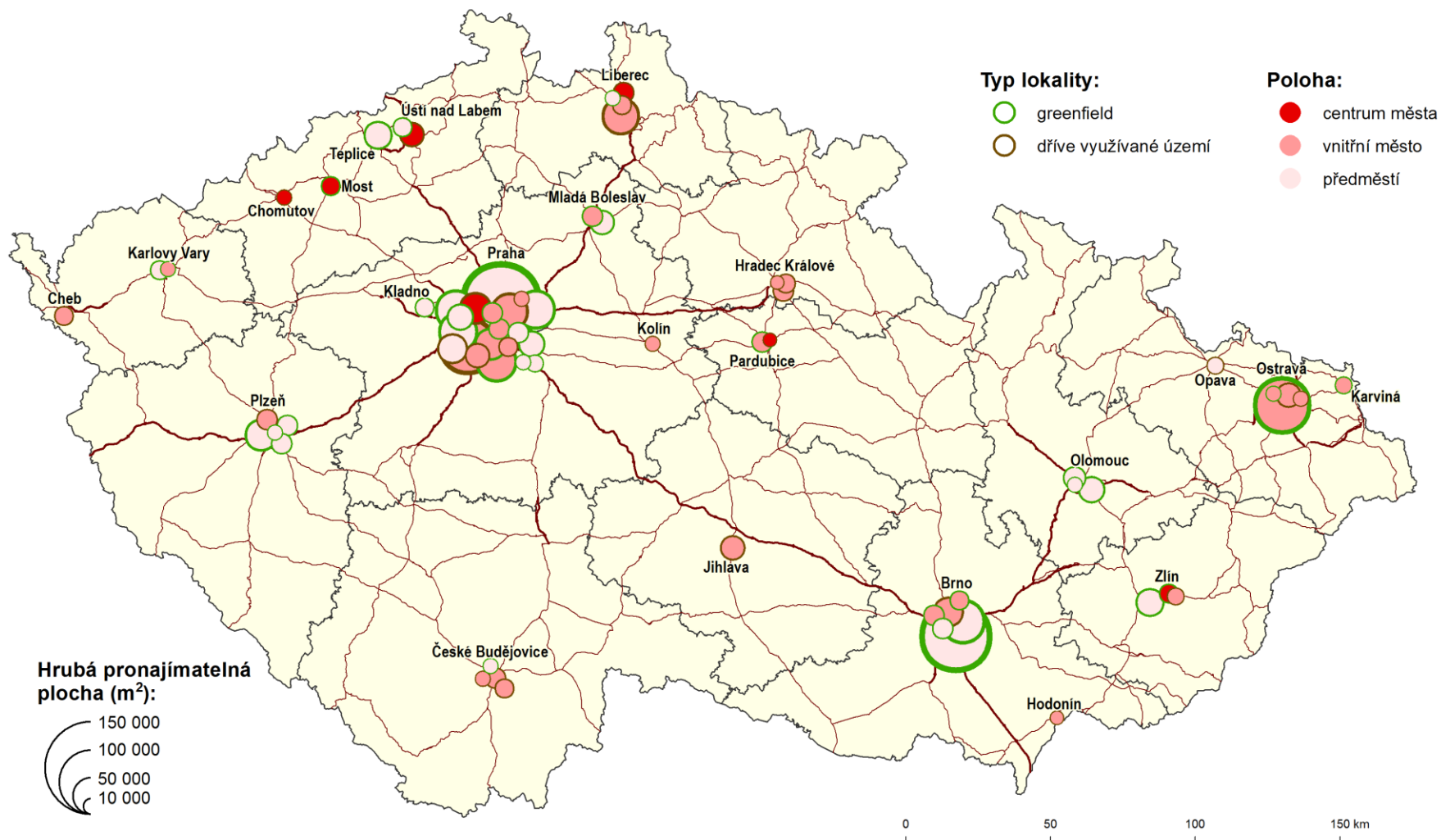
Zdroj: Centers DATA, 2010. Webové stránky jednotlivých center, tiskové zprávy

TOP 10 největších nákupních center v České republice k roku 2012

název	lokalita	Rok otevření	GLA v m ²
Letňany	Praha	1999	125 000
Olympia Brno	Brno	1999	110 000
Nový Smíchov	Praha	2001	85 150
Avion Shopping Park	Ostrava	2001	85 100
Avion Shopping Park	Brno	1998	60 137
Centrum Chodov	Praha	2005	55 000
Metropole Zličín	Praha	2002	55 000
Centrum Černý Most	Praha	1997	53 320
Avion Shopping Park	Praha	1998	52 400
Galerie Harfa	Praha	2010	49 000

Zdroj: Centers DATA, 2010. Webové stránky jednotlivých center, tiskové zprávy

Lokalizace nákupních center v České republice k roku 2012

Zdroj: Centers DATA, 2010. Webové stránky jednotlivých center, tiskové zprávy

- Především zpočátku developeři preferovali jednodušší cestu, kterou je **výstavba na zelené louce** - ze 71 nákupních center jich tímto způsobem **vzniklo 41 (58 %)** a z toho **31 do roku 2005 (pouze 10 na dříve jinak využitém území)**, většinou v předměstských lokalitách
- Teprve poté se pozornost developerů zaměřila i na vnitřní části měst a **od roku 2006 jsou cca 2/3 nákupních center otevírány na dříve zastavěných územích** (také brownfields)
- **Centra postavená na zelené louce ovšem zůstávají významnější z hlediska nabídky ploch** (65 % celkového objemu pronajímatelné plochy), a to především ta, jež jsou lokalizovaná v **suburbánní zóně** (46 %)

Hrubá pronajímatelná plocha v nákupních centrech na 1000 obyvatel v České republice

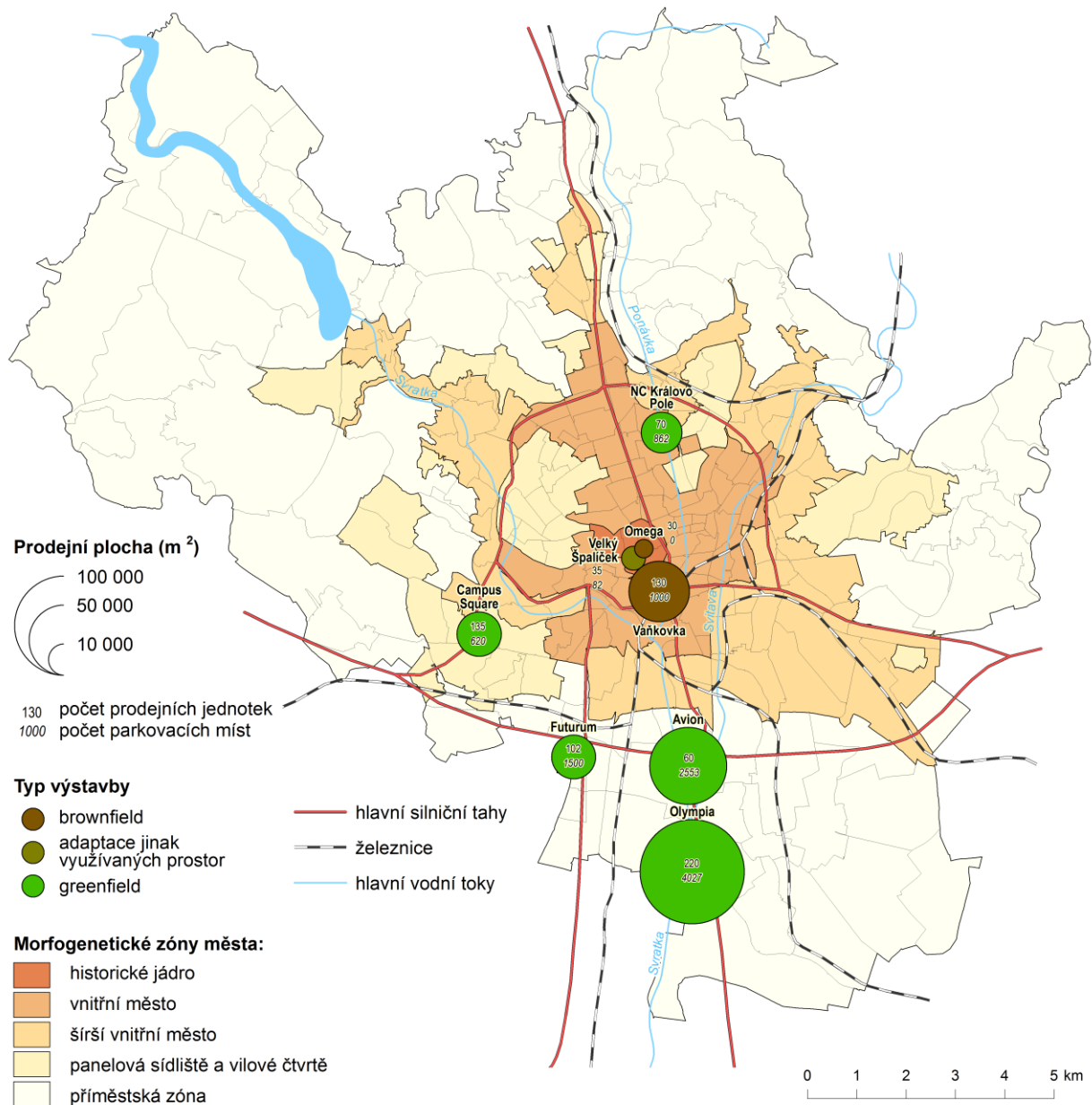
Liberec – 924 m²

Brno – 730 m²

Praha – 625 m²

Ostrava – 614 m²

Lokalizace nákupních center v Brně

- **Centrum města** – tradiční obchodní a obslužná část města (v Brně např. Velký Špalíček a Omega, Palladium v Praze, Laso v Ostravě..)
- Nejčastěji nákupní centra **vsazená do původní husté zástavby**, kde dochází k propojení historických prvků s moderní architekturou, ve více či méně zdařilé podobě
- Jedná se typicky o **vícepodlažní objekty s nižší celkovou pronajímatelnou plochou**, kde často **nelze umístit jako magnet velkoplošnou prodejnu** typu hypermarket ...magnetem se ovšem může stát např. multikino, které spolu s maloobchodními a obslužnými jednotkami přispívá k oživení historických městských jader

- Vzhledem k **dopravním omezením** v centrech měst je nejčastějším a přirozeným **způsobem dopravy chůze**
- Za určitý problém může být považován **nedostatek parkovacích míst v zázemí centra**, což je zejména v rámci pěších zón v historických jádrech pochopitelné, resp. kompenzované polohou a docházkovou vzdáleností k veřejné dopravě či odstavným parkovištím
- Dnes již ne zcela ojedinělou formou výstavby nákupních center jsou **revitalizace starých průmyslových objektů** (většinou na okraji centra nebo v širším vnitřním městě) s využitím původních a někdy i architektonicky cenných objektů

- ***Mimo střed města a jeho blízký*** okraj jsou možnosti prostorového rozmachu větší, centra vznikají **přestavbou bývalých objektů občanské vybavenosti**, ale i na **volných plochách v sídlištních komplexech** nebo po **asanaci výrobních prostor**
- Součástí nákupních center bývá zpravidla hypermarket, hobby market, restaurace a zařízení služeb (např. v Brně nákupní centrum Královo Pole, Arkády Pankrác v Praze, Nisa centrum v Liberci či Futurum v Ostravě..)

- Na *předměstích*, resp. *mimo samotné město* pak vznikají **obří projekty s rozsáhlými velkoplošnými objekty** a úrovněovými parkovišti na volné ploše pro tisíce vozidel
- **Magnetem nemusí být vždy hypermarket** s převahou **potravinářského zboží**, ale i jiný subjekt (typicky IKEA)
- Součástí mohou být a často bývají multikina, restaurace a občerstvení typu fast food, různá sportoviště, odpočinkové plochy a další zařízení služeb a volného času, ale i hobby markety a retail parky, (např. v Brně-Modřicích Olympia, Černý Most v Praze, Haná v Olomouci, Géčko v Liberci a mnoho dalších)

- Ožehavou a **diskutovanou otázkou je výstavba velkých nákupních center na zelené louce na periferii**, resp. za administrativní hranicí města
- Takto lokalizovaná centra mimo urbánní residenční prostory jsou často **terčem kritiky jak ze strany urbanistů a městských plánovačů**, tak od **obyvatel okolních obcí**
- Obří velkoplošné formáty a rozsáhlá parkoviště **zabírají území bez dostatečného respektu ke krajině a životnímu prostředí**
- Podzemní parkoviště jsou v našich podmínkách nemyslitelná

- Je také skutečností, že nákupní centrum velikosti pražských Letňan či brněnské Olympie dokáže efektivně **zlikvidovat řadu menších obchodů** nejen ve svém okolí, ale **i v centru města**
- **Celodenní víkendová návštěva** (často nejde o jen o samotný nákup) **nákupního centra** se stala trendem i určitou **formou životního stylu** nejen **mladé generace**, ale i rodin s dětmi a seniorů...
- **...historickým jádrům ubývá návštěvníků**

- Na druhé straně lze **pozitivně hodnotit výstavbu nákupních center ve velkých sídlištních komplexech**, jež jsou často maloobchodně poddimenzovány
- Obchodní pasáže, zařízení služeb a zábavy, korza a volné plochy k odpočinku mají tendenci stát se přirozeným **místem setkávání lidí** a vlastně **novým centrem městské části**, resp. obecně silně urbanizovaného území (např. Chodov, Černý Most a Letňany v Praze, Campus Square v Brně-Bohunicích)
- ... tato centra mívají velmi **dobrou dostupnost jak autem, tak MHD**
- Také **revitalizované objekty v blízkosti městských jader** či v širším vnitřním městě jsou v našich podmínkách většinou **přínosem pro oživení přirozené obchodní funkce** městského centra

Obecněji...

- Vývoj sortimentní struktury v městské maloobchodní síti se výrazným způsobem decentralizuje
- Prodejny potravin ztrácí svůj podíl na úkor zvyšujícího se podílů nepotravinářských prodejen
- prodejní plocha potravinářských, ale stále více i nepotravinářských prodejen v centru měst neustále klesá na úkor ploch v nákupních centrech lokalizovaných nejčastěji na městské periferii

- Na druhou stranu je třeba poukázat na fakt, že **v posledních letech vznikla v centru velkých českých měst řada malých specializovaných obchodů,** večerek, farmářských prodejen, bioprodejen apod., které si své zákazníky našly
- **Do center měst se ovšem chystají pronikat také velcí developeři** s novými nákupními a administrativními objekty (velká města a regionální centra)
- Je známo, že např. **řetězec Tesco hodlá budovat síť menších obchodů s potravinami v centrech českých měst** (koncept *Tesco Express*)

- Někteří developeři již po řadu let vyhledávají **lokality ve vnitřních částech měst** (viz také tlak na zábor kvalitní zemědělské půdy)
- ...včetně možnosti **regenerace** vybraných lokalit **brownfields**
- V ČR aktuálně tento **trh spíše stagnuje**, zastavila se/odložila výstavba některých dlouhodoběji plánovaných objektů
- Spíše než zcela nová centra bude docházet k **remodelacím a rozšiřování stávajících center** (Ostrava, Opava, Hradec Králové, Olomouc, Zlín), **posílí úspěšná a etablovaná regionální centra**

Rozšiřujeme!

Otevření v květnu 2012

C&A

McDonald's

McDonald's

GENO

- V ČR byla v roce 2012 otevřena pouze dvě NC (Nová Karolina v Ostravě s 58 tis. m² a Breda a Weinstein v Opavě s 26 tis. m²), 2013 otevřela v Olomouci Galerie Šantovka (46 tis. m²)...
- Předpokládá se **výstavba 1-2 center ročně**, gigant typu Nová Karolina bude spíše výjimečný
- **Ve městech do 20 tis. obyvatel**, kde by se NC s galerií neuživilo, se budou nadále **rozvíjet menší koncepty typu retail park**
- V Praze, Brně, Liberci.. již mají některá centra **problémy**, jedno NC je již zavřené, obchody jsou prázdné, odcházejí lukrativní nájemci..

BODY BASICS

BEPON

OT. PAE

šestka
obchodní centrum

šestka
obchodní centrum

šestka
obchodní centrum

šestka
obchodní centrum

POŠELNÝ ÚSTŘEDÍ

OVNE KNIZY

na

šestka
obchodní centrum

FAMILY CENTRUM

šestka
obchodní centrum

GALERIE ŠESTKA

GALERIE

McDonald's

Automyčka Express

Dr. Max LÉKARNA

dm

kili

McDonald's

albert HYPERMARKET

EL. SVETLO WORLD

P

VOLNA MISTA

Automyčka Express

P PODZEMNÍ PARKING

GALERIE BUTOVICE

Dr. Max
LEKARNA

kill

DTZ
OBCHODNÍ PROSTORY K PROSAJMU
RETAIL SPACE FOR LEASE

albert HYPERMARKET

KB

mbulance

EROTIC CITY

Česká republika

Marionnaud BAMBINO

ob myje automobily

P

Vítejte

HYPERMARKET

HYPERMARKET

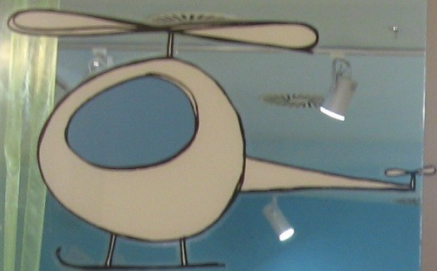
albert

Česká republika

Marionnaud BAMBINO

domeček

ČESKO-ANGLICKÁ ŠKOLKA

Nadstandardní školka s individuálním přístupem pro děti od 28 měsíců do 6 let

DOMEČEK
plný šťastných dětí

Blahořečíme na novou školní rok!

Při otevření dveří, ustupte do bezpečné vzdálenosti.

MINIGOLF

parkové balíčky
ZDE V PRODEJ
ADRENALINÁ DOUČKA
75 Kč

MINIGOLFOVÁ PARTY PRO DospĚLÉ

Prostředí s nádhernou výhledovou terasou, možností občerstvení a pití, možnost vyfotografovat se s minigolfovými míčky a klubovnou. Cena: 4 900,- / 13 osob

GALERIE BUTOVICE
žijte s námi...

GALERIE BUTOVICE
žijte s námi...

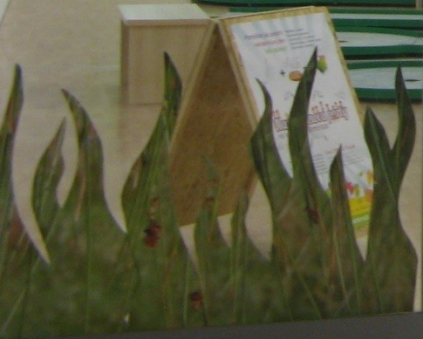
MINIGOLF PRO DĚTI

60 Kč / osoba

MINIGOLF NA ZDROUENÍ

35 Kč / osoba

EROTIC CITY®

www.eroticcity.cz

EROTIC CITY®

www.eroticcity.cz

THE MAGIC
OF EROTIC

EROTIC CITY

EROTIC CITY®

www.eroticcity.cz

EXIT

YMC
ESTABLISHED

FOR ARCH
23. mezinárodní stavební veletrh
www.forarch.cz
8. - 22. 9. 2012

JENA nábytek

VASE AUTO
NENI TREZOR

POUZIČKA ČASOPISNICE

← PULPIT 2

← PULPIT 2

- **Zatím jediné zaniklé nákupní centrum v ČR – NC Stodůlky v Praze – jeho prostory jsou využívány jinými nájemci**

XXX Lutz

MOBELIX
NEJLEPŠÍ MĚSTSKÝ STYL

restaurace
XXX

BRDEČNÉ VÁS VYÁME!

20%

EVĚNENÍ V ZA

- Ve světě **zanikly desítky nákupních center**, resp. byly **remodelovány či přestavěny** a jsou využívány jinými nájemci.. „tradičně“ **obchody s nábytkem**, domácími potřebami, stavebními materiály... typu discount
- „Jen“ v USA se hovoří o zhruba 400 zaniklých centrech během let 2007-2009...
- Některá byla **kompletně srovnána se zemí** a vznikla volná prostranství, parky..
- Velká část ovšem **leží ladem** a stávají se z nich sqwaty, obydlí pro větší i menší zvířátka, brownfields... nehledě na sociální i ekonomický dopad na blízké území

Cestovní ruch a rekreace

Základní charakteristika cestovního ruchu v ČR

- **počet přenocování** v hromadných ubytovacích zařízeních v roce **2011 v ČR** dosáhl **38,2 milionu** a po dvou letech vykázal **opět meziroční růst** (o 3,5 %)
- Na rekordní období 2006-2008 ovšem ještě nedosahuje
- **počet ubytovaných hostů** dosáhl **12,9 milionu**, což je **2. největší hodnota za posledních deset let, možná i v historii..** (meziroční růst o 5,7 %)

- **Dlouhodobě se zvyšuje podíl zahraničních hostů**, kteří od roku 2005 převažují nad residenty – hovoříme o počtu turistů, tedy osob, které **alespoň jednou u nás přenocují**
- **Podíl zahraničních hostů je aktuálně 52 %**, v roce 2000 to bylo 44 %
- Naopak se **dlouhodobě zkracuje průměrná doba přenocování**, což se projevilo i v roce 2011
- **Hosté celkově strávili v hromadných ubytovacích zařízeních průměrně 3,0 noci**

Návštěvnost v hromadných ubytovacích zařízeních v ČR

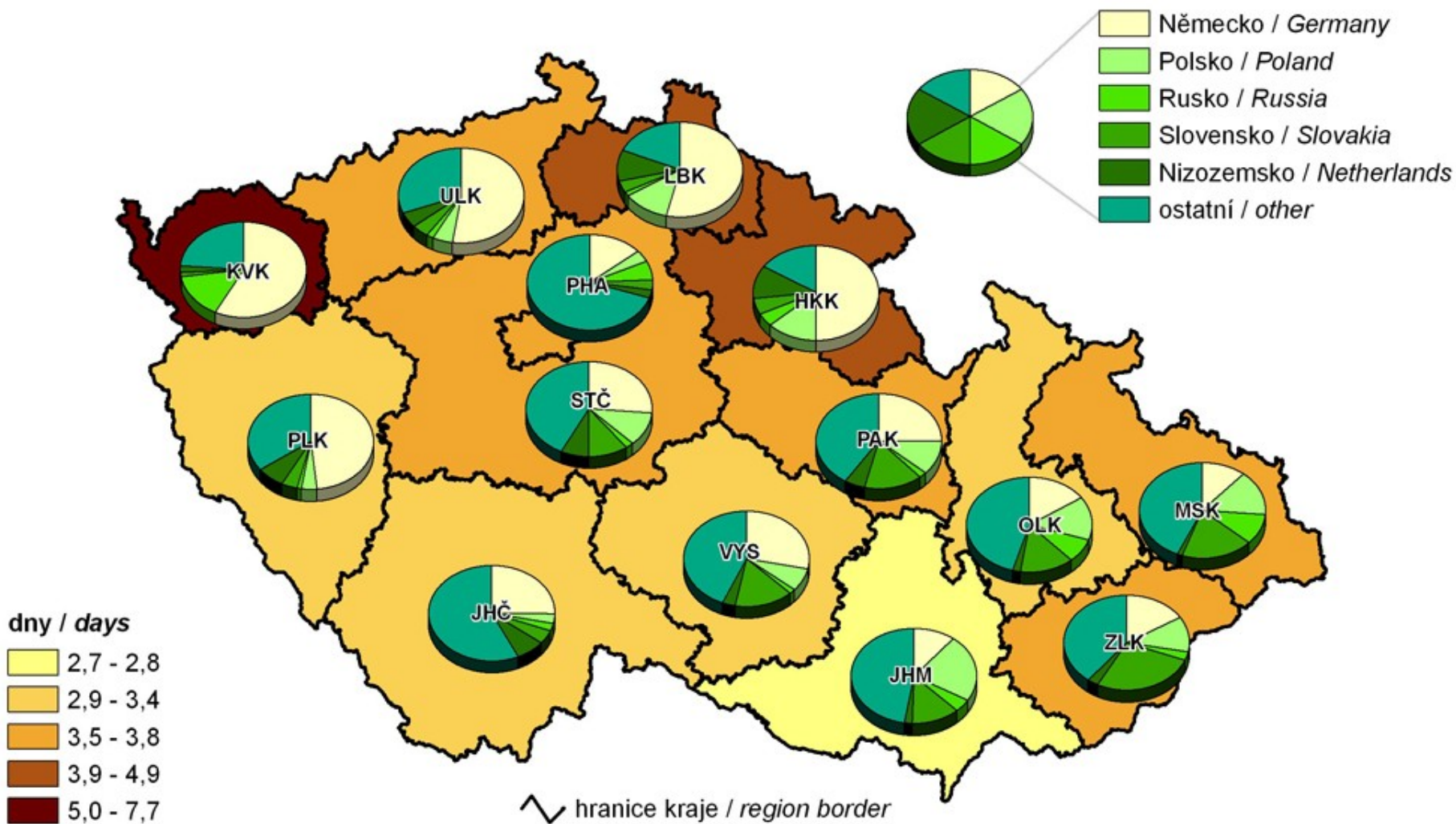
Occupancy in collective accommodation establishments in the Czech Republic

Rok / Čtvrtletí	Počet hostů			Počet přenocování		
	celkem	nerezidenti	rezidenti	celkem	nerezidenti	rezidenti
Year / Quarter	Number of Guests			Number of Overnight stays		
	Total	Non-residents	Residents	Total	Non-residents	Residents
	1=2+3	2	3	4=5+6	5	6
2000	10 883 772	4 772 794	6 090 978	44 199 616	15 597 087	28 602 529
2001	11 283 185	5 485 239	5 877 946	39 122 187	17 254 881	21 867 306
2002	10 415 255	4 742 773	5 672 482	37 109 835	15 569 156	21 540 679
2003	11 346 482	5 075 756	6 270 726	39 343 250	16 510 618	22 832 632
2004	12 219 689	6 061 225	6 158 464	40 780 708	18 980 462	21 800 246
2005	12 381 793	6 336 128	6 025 665	40 320 477	19 595 035	20 725 442
2006	12 724 926	6 435 474	6 289 452	41 447 797	20 090 348	21 357 449
2007	12 960 921	6 679 704	6 281 217	40 831 072	20 610 186	20 220 886
2008	12 835 886	6 649 410	6 186 476	39 283 474	19 987 022	19 296 452
2009	11 985 909	6 032 370	5 953 539	36 662 192	17 746 893	18 915 299
2010	12 211 878	6 333 996	5 877 882	36 908 811	18 365 947	18 542 864
2011	12 898 712	6 715 067	6 183 645	38 235 088	19 424 839	18 810 249

Rok / Měsíc	Itálie	Německo	Nizozemsko	Rakousko	Rusko	Slovensko	Spojené království	Spojené státy americké	Čína	Japonsko
2000	233 179	1 508 068	314 153	137 743	103 077	145 100	236 517	215 832	.	79 643
2001	317 320	1 651 671	241 926	191 262	117 149	237 790	302 793	238 101	.	99 576
2002	250 586	1 451 325	190 369	173 766	112 850	225 799	305 676	190 357	.	100 567
2003	281 420	1 439 124	238 564	165 283	124 655	252 763	412 402	221 311	.	93 110
2004	391 192	1 569 369	273 757	183 871	164 036	266 917	650 622	292 588	.	122 613
2005	405 079	1 606 947	295 856	184 235	185 705	260 212	657 110	303 641	17 806	153 980
2006	399 023	1 617 431	284 499	175 911	239 632	281 854	566 225	322 026	29 710	145 804
2007	413 085	1 549 441	247 861	177 170	321 520	309 255	565 470	322 214	38 421	136 587
2008	374 632	1 475 858	236 193	170 663	418 181	299 278	484 279	305 057	53 108	123 275
2009	357 492	1 393 112	203 764	177 715	326 895	287 810	371 346	274 311	61 798	114 777
2010	332 551	1 348 482	194 138	189 886	414 671	307 192	368 643	312 883	79 186	133 052
2011	337 645	1 386 976	197 975	185 719	559 021	344 101	327 951	314 950	108 629	121 663

13. Struktura hostů - nerezidentů v hromadných ubytovacích zařízeních a průměrná doba jejich pobytu v roce 2009

Structure of non-resident guests in collective accommodation establishments and average length of their stay, 2009

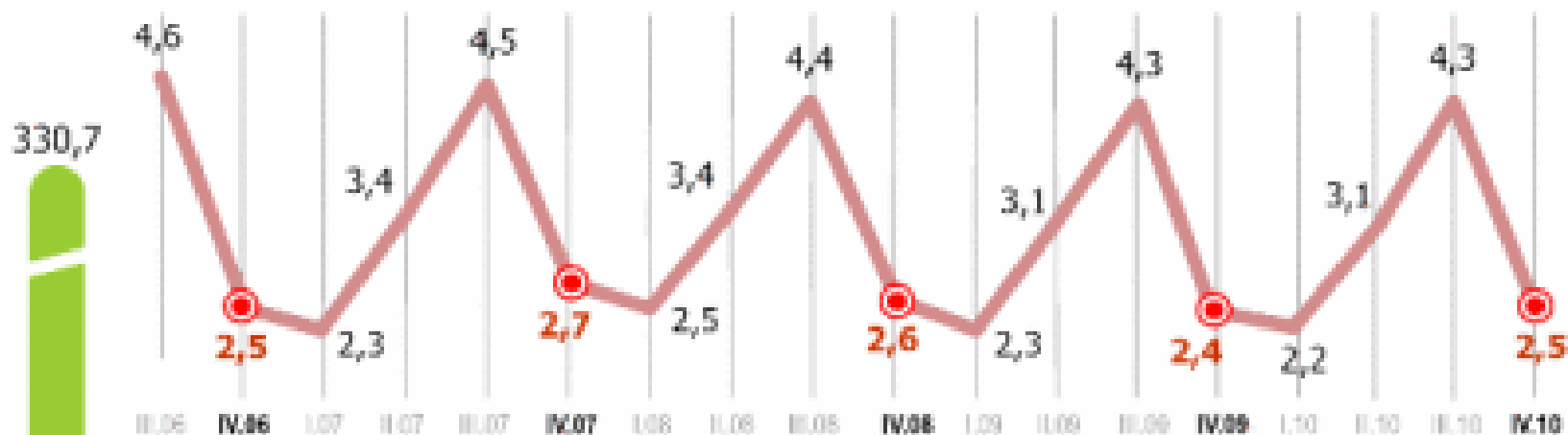

TURISTIKA V ČESKU

Počet hostů v hromadných ubytovacích zařízeních v ČR

rezidenti a cizinci celkem

v milionech

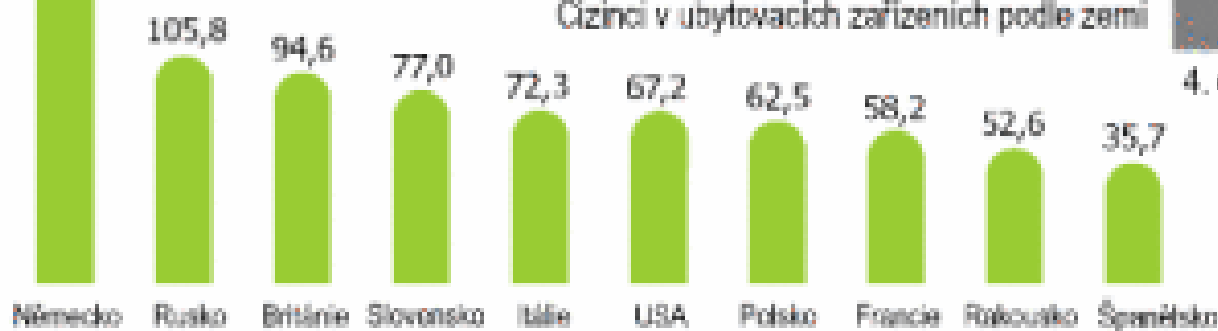

zdroj: ČSÚ graf: ČTK

Cizinci v ubytovacích zařízeních podle zemi

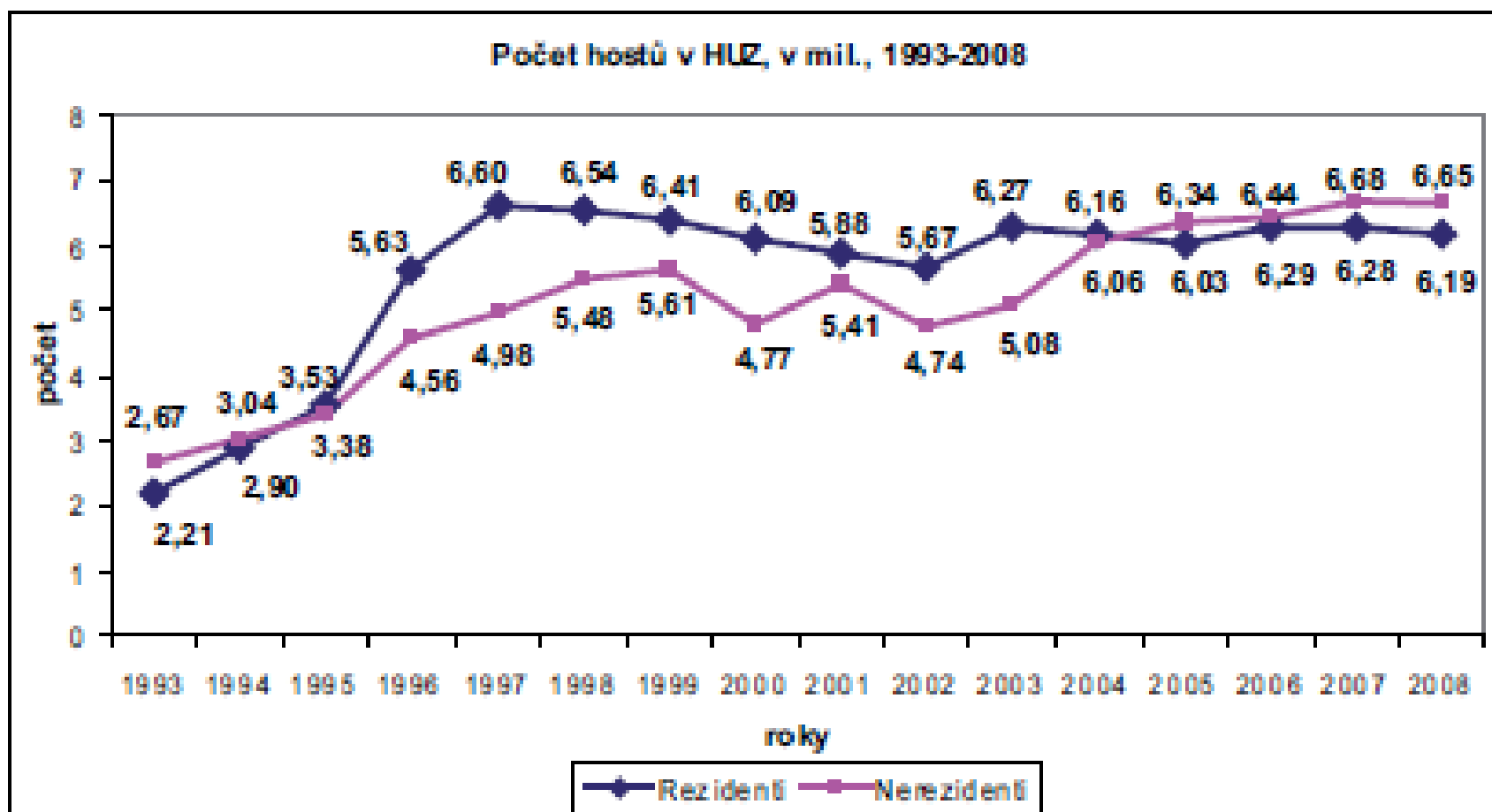
v tisících

4. čtvrtletí 2010

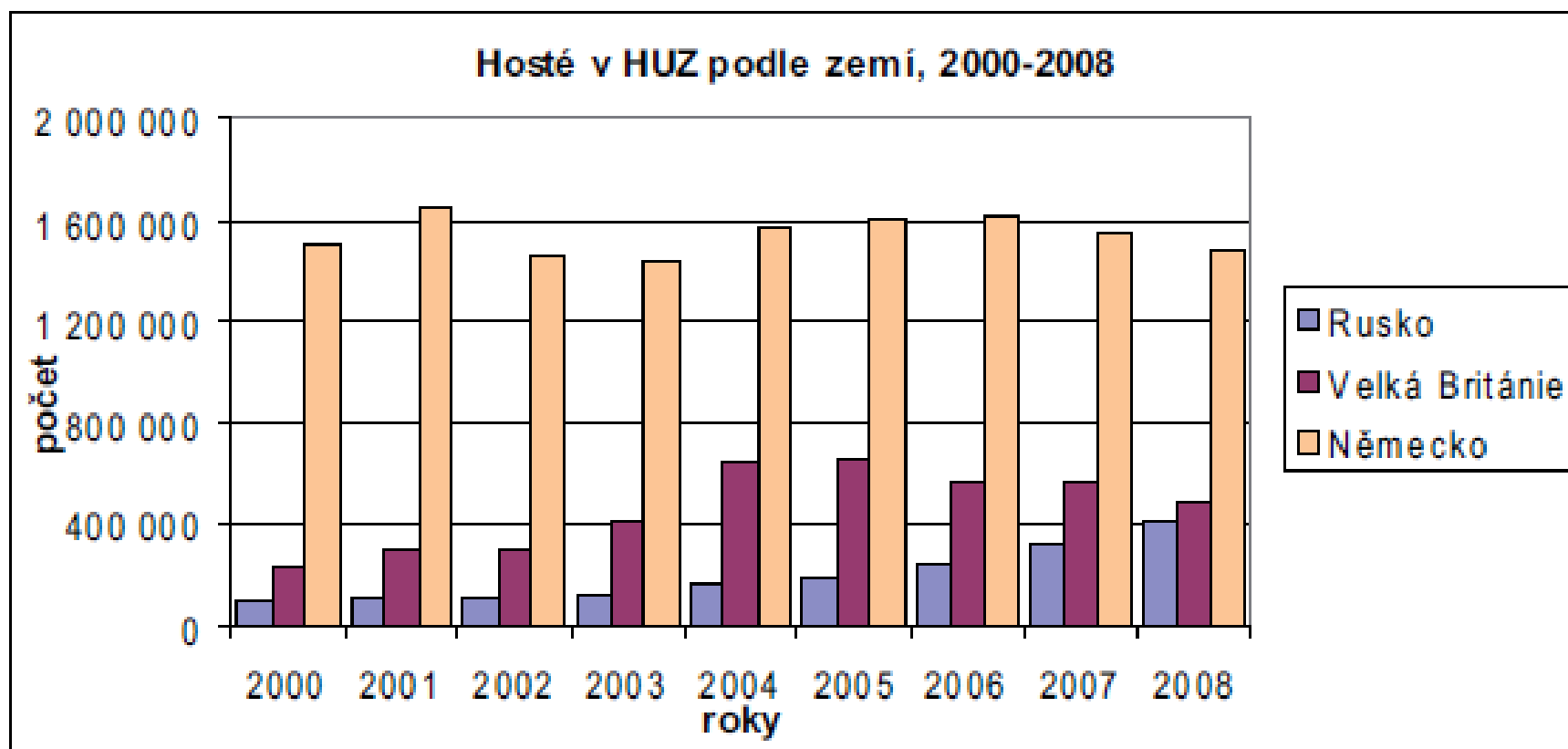

Graf č. 1: Hosté v HUZ, 1993–2008, v mil. osob

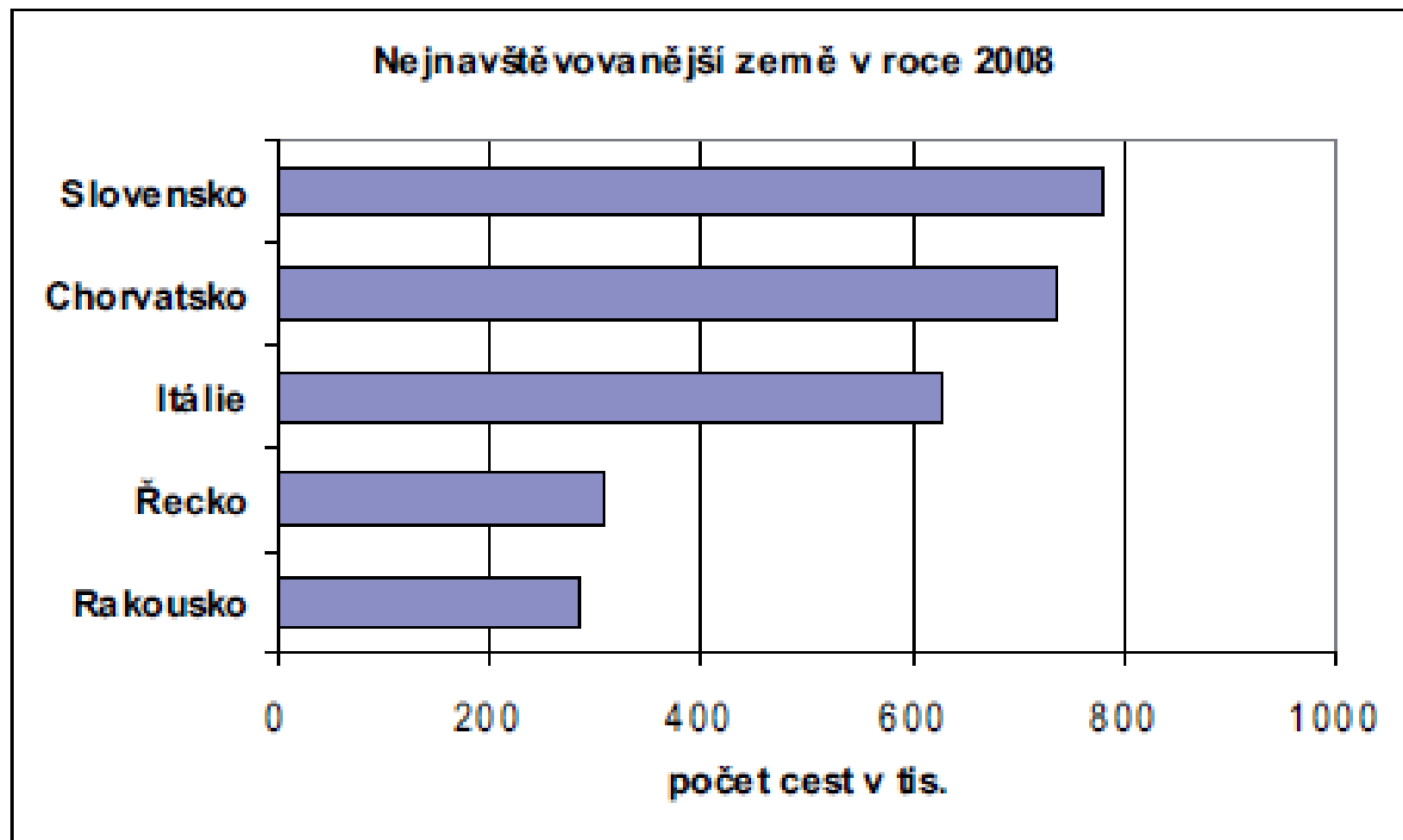
Zdroj: ČSÚ

Graf č. 2: Hosté v HUZ podle zemí, 2000–2008, v mil. osob

Zdroj: ČSÚ

Graf č. 3: Delší cesty rezidentů do zahraničí podle cílové destinace, 2008, v tis.

Zdroj: ČSÚ

Ekonomický význam CR

Cestovní ruch má vliv na:

- zaměstnanost,
- tvorbu nových pracovních příležitostí,
- podporu rozvoje malého a středního podnikání,
- koloběh finančních prostředků,
- příjem do státního rozpočtu,
- záchranu kulturních, uměleckých a historických památek,
- zvýšení všeobecné vzdělanostní úrovně a životního standardu obyvatelstva,
- stimulování investic do místní infrastruktury.

Mezi pozitivní dopady, které cestovní ruch přináší, patří například:

- nová pracovní místa,
- zvýšení finančních příjmů obce i obyvatel,
- rekonstrukce kulturních památek,
- zlepšení infrastruktury (doprava, parkoviště).

Negativní dopady spočívají především v:

- ohrožení přírodního bohatství,
- ztrátě jedinečnosti specifické lokální kultury, památky,
- negativnímu vnímání návštěvníků místními obyvateli,
- ztrátě soukromí místních obyvatel.

- **Česká republika má mimořádné předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu** vzhledem ke svému kulturnímu a přírodnímu bohatství
- Z hlediska **mezinárodního** cestovního ruchu hraje důležitou úlohu i její **poloha ve středu Evropy a sousedství se zeměmi EU**

- Česká republika je **stále oblíbeným turistickým cílem zahraničních turistů**
- V hotelích, penziencech a kempech se v roce **2011 ubytovalo 6,7 milionů cizinců**, což bylo o 7,9 % více než předchozí rok a **po dvou letech propadu to znamenalo opětovný růst**

Podíl cestovního ruchu na HDP

Rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
podíl CR na HDP	3,4 %	3,5 %	3,2 %	3,0 %	2,9 %	2,8 %	2,8%

Zdroj: ČSÚ

- Oficiální podíl na **celkové zaměstnanosti** (odvětví ubytování a stravování) činí asi **4-5 %**, neoficiální 8-10 %

(proč takový rozdíl, kde je problém?)

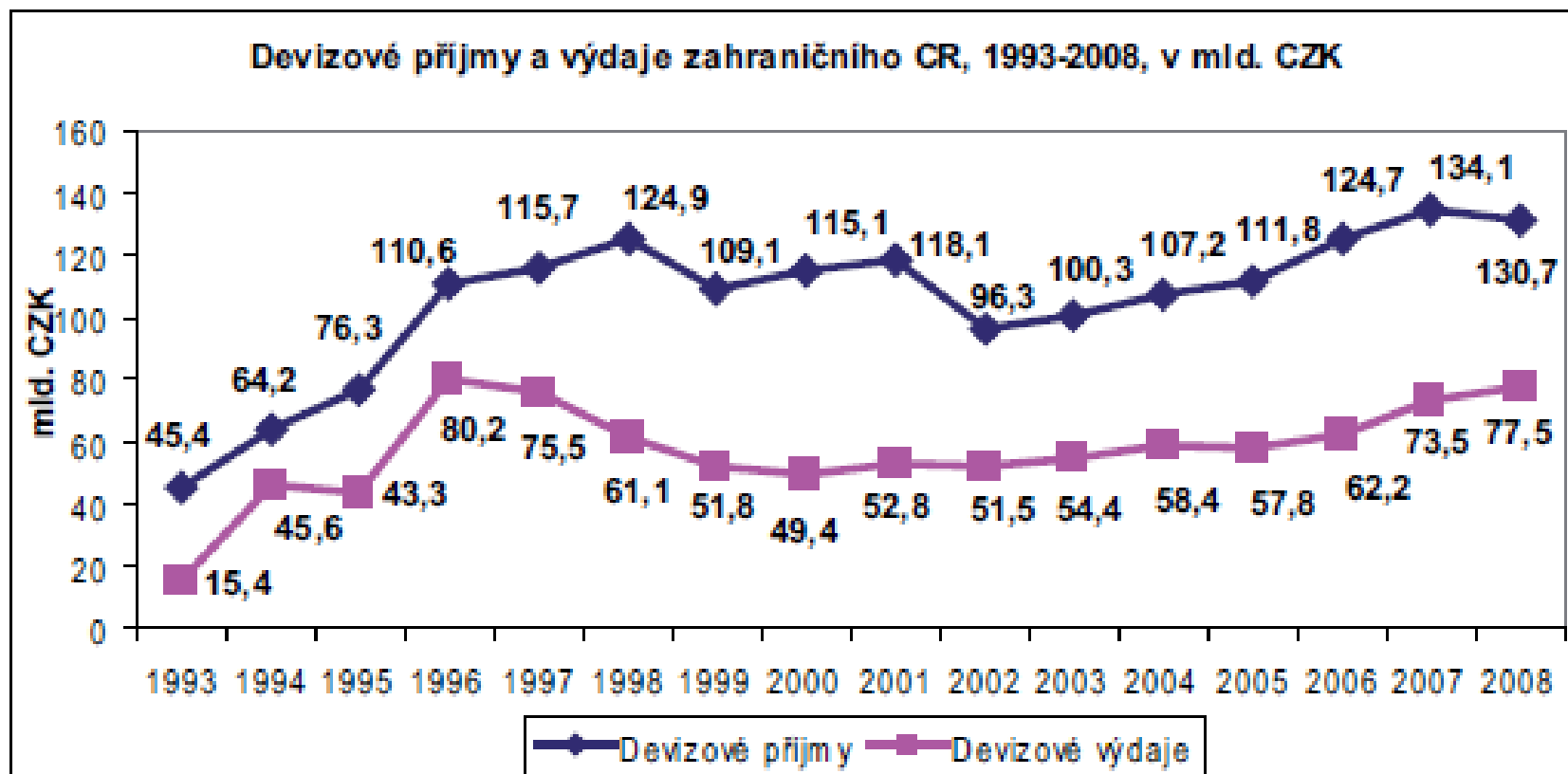

Devizové příjmy, výdaje a saldo z cestovního ruchu za 1. - 4. čtvrtletí 20

Tourism Foreign Currency Revenues, Expenditures and Balance, 1st – 4th quarter 2010

	Příjmy	Výdaje	Saldo
Absolutně v mil. Kč	127 433,0	77 585,4	49847,6
Nominální index (%) (stejně období minulého roku=100)	104,1	100,6	110,0

Graf č. 6: Devizové příjmy a výdaje zahraničního CR, 1993–2008, v mld. CZK

Zdroj: ČNB

„Turistický satelitní účet je způsob statistického výkaznictví, který umožňuje získat celkový přehled o vlivu cestovního ruchu na ekonomiku státu v rovnováze s jinými odvětvími národního hospodářství.“

Účel a smysl turistického satelitního účtu:

- poskytuje údaje o cestovním ruchu podle systému satelitního účetnictví,
- umožňuje analyzovat cestovní ruch z ekonomického i sociálně-ekonomického aspektu,
- poskytuje soustavu porovnatelných mezinárodních účtů.

Tab. č. 3.1 Přehled základního systému TSA

	Český název tabulky	Upřesnění charakteru tabulky
T1	Spotřeba příjezdového CR	Výdaje nerezidentů vynaložené na cestě přímo v CR a část výdajů zaplacených předem v zemi původu a směřujících formou plateb za ubytování, stravování, dopravu apod. do ČR.
T2	Spotřeba domácího CR	Výdaje rezidentů na CR obsahující nejen výdaje při domácích cestách, ale i domácí výdaje (část, jež zůstává v ČR) na zahraniční cesty.
T3	Spotřeba výjezdového CR	Výdaje rezidentů na cestovní ruch v zahraničí. Nezahrnuje výdaje na cestu nebo po cestě realizované v ČR.
T4	Spotřeba vnitřního CR	Objem financí utracených za cestovní ruch v národním hospodářství. Je syntézou tabulek T1 a T2.
T5	Výrobní účty odvětví CR a ostatních odvětví	Vychází z tabulek dodávek a užití. Produkce oceněná v základních cenách je členěna podle odvětví (OKEČ ⁴ - sloupce) a produktů (SKP ⁵ - řádky).
T6	Domácí nabídka a spotřeba vnitřního CR	Rozšiřuje tabulku T5 o daně, dotace a dovoz, umožňuje porovnání nabídky a spotřeby vnitřního CR a výpočet HDP CR.
T7	Zaměstnanost v odvětvích CR	Statistika pracovních sil v jednotlivých odvětvích CR.
T8	Tvorba hrubého fixního kapitálu CR a ostatních odvětví	Stanovení tvorby hrubého fixního kapitálu (u rezidentských výrobců) z NÚ, členěno podle klasifikace aktiv (hmotná a nehmotná) a odvětví CR.
T9	Kolektivní spotřeba CR	Měření kolektivních netržních služeb CR podle typů služby a úrovní vládních institucí. Doporučuje se využití dat výrobních nákladů vč. spotřeby fixního kapitálu.
T10	Nepeněžní ukazatele CR	Naturální ukazatele z různých statistických šetření - šetření v domácnostech, v ubytovacích zařízeních, hraniční statistika apod.

Pozn. Doporučené zásady oceňování jsou stejné jako v ESA 95. Výroba by měla být oceňována v základních cenách, spotřeba a užití v kupních cenách.

Zdroj: ČSÚ

TSA T7.8 Počet pracovních míst a zaměstnaných osob v cestovním ruchu v ČR podle odvětví v roce

Number of jobs and people employed in tourism in the Czech Republic by industries in 201

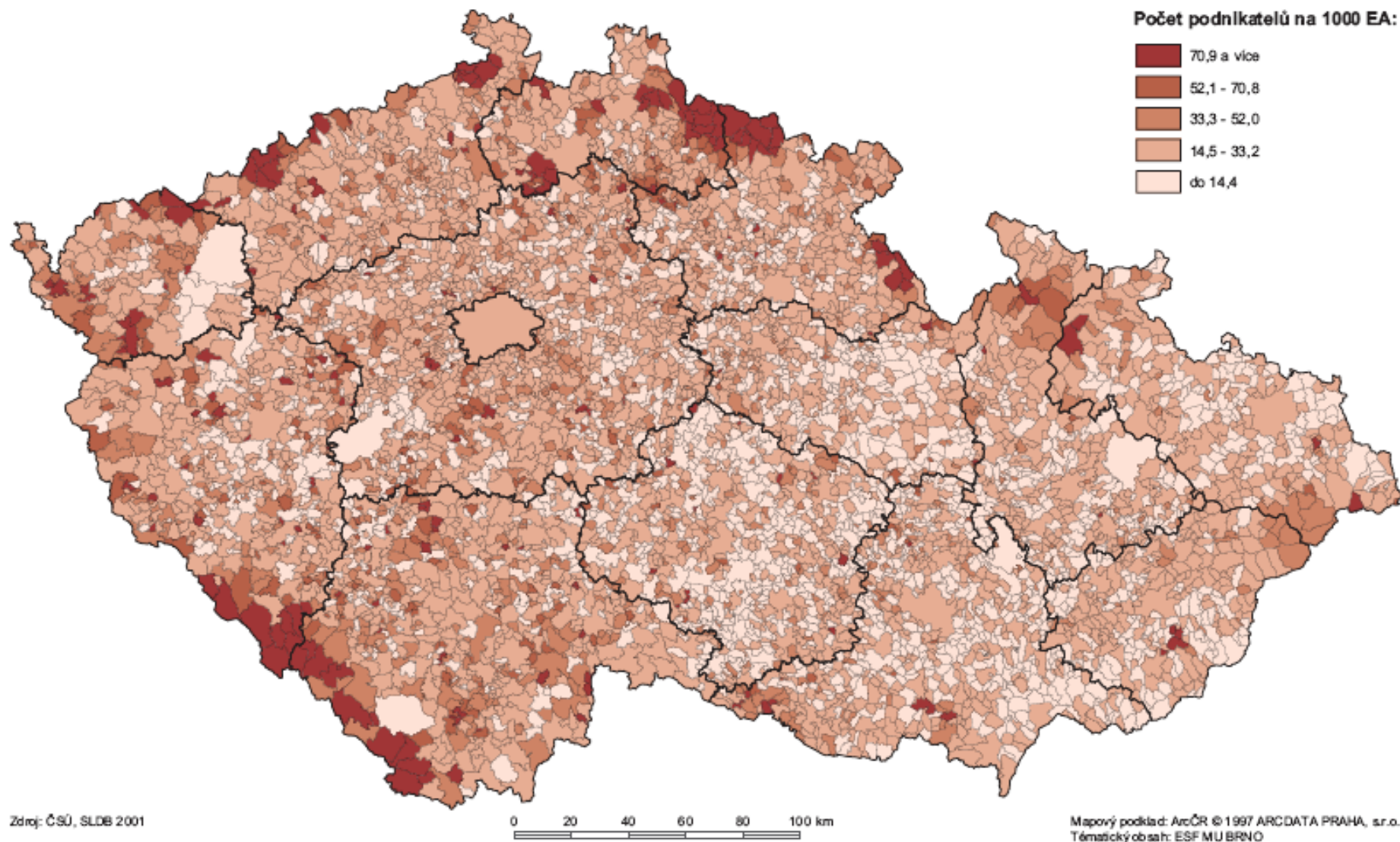
Ukazatel	Počet pracovních míst v cestovním ruchu ²⁾		
	<i>Number of jobs in tourism ²⁾</i>		
Odvětví cestovního ruchu	Sebezaměstnaní ³⁾ <i>Self-employed ³⁾</i>	Zaměstnanci <i>Employees</i>	Celkem <i>Total</i>
1 – Hotely a podobná zařízení	6 005	31 003	37 008
2 – Vlastnictví druhých domovů	x	x	x
3 – Restaurace a podobná zařízení	17 170	52 596	69 766
4 – Osobní železniční doprava	0	13 486	13 486
5 – Osobní silniční doprava	1 488	10 563	12 051
6 – Osobní lodní doprava	6	53	59
7 – Osobní letecká doprava	10	4 722	4 731
8 – Doplnňkové služby osobní dopravy	59	2 503	2 562
9 – Pronájem zařízení pro osobní dopravu	38	93	131
10 – Cestovní agentury a podobná zařízení	4 307	10 797	15 104
11 – Kulturní služby	2 421	8 720	11 142
12 – Sportovní a ostatní rekreační služby	933	1 791	2 723
Charakteristická odvětví CR	32 437	136 326	168 763
Související odvětví CR	16 678	43 403	60 081
Nespecifická odvětví CR	570	2 659	3 229
Odvětví cestovního ruchu celkem	49 685	182 388	232 073

Počet cest (v tis.)			Počet přenocování hostů (v tis.)			Průměrný počet přenocování na 1 cestě			Průměrné výdaje na 1 cestě	
delší cesty ¹	kratší cesty ²	služebních cest ³	delší cesty ¹	kratší cesty ²	služebních cest ³	delší cesty ¹	kratší cesty ²	služebních cest ³	delší cesty ¹	kratší cesty ²
10 340	21 559	4 355	90 497	40 917	13 081	8,8	1,9	3,0	7 046	928
9 583	18 186	4 708	82 964	35 762	14 335	8,7	2,0	3,0	7 369	937
9 942	18 394	3 740	81 011	35 656	11 836	8,1	1,9	3,2	7 169	980
8 933	17 821	3 793	76 109	34 490	11 873	8,5	2,0	3,1	8 220	1 024
9 433	16 112	3 823	81 241	31 542	13 215	8,6	2,0	3,5	8 824	1 213
9 906	14 626	3 601	84 233	27 900	13 038	8,5	1,9	3,6	10 096	1 765
9 453	15 926	2 327	88 065	31 521	7 757	8,4	2,0	3,3	7 786	1 277
9 189	15 546	1 940	85 285	31 268	6 514	8,4	2,0	3,4	7 007	1 019

Kritika

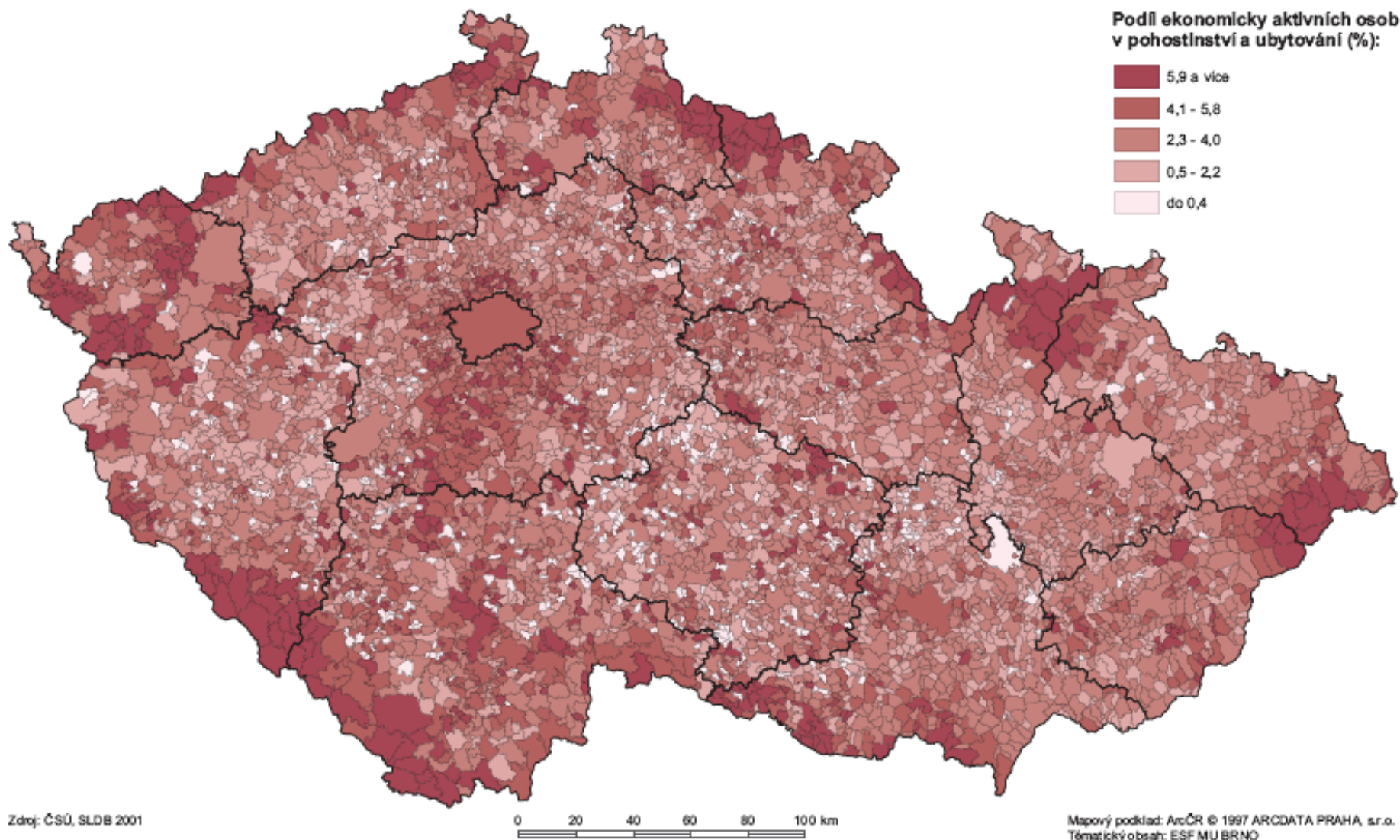
- Dlouhodobě se ukazuje **nepřipravenost České republiky ohledně cestovního ruchu** a zcela **chybějící koncepce**, kdy naše země zaznamenává mnohem větší úbytky turistů než je evropský průměr (nebo menší přírůstky)
- **Důvodem není jen současná ekonomická krize**, ale navíc **také trvalé neřešení notoricky známých problémů** (taxi, kapsáři, směnárný, bezpečnost apod.) a **chybějící turistická infrastruktura v mimopražských regionech** (gastronomické speciality, vhodná ubytovací zařízení apod.), což je **brzdou v případě tzv. druhých návštěv** především západoevropských turistů

PODNIKATELSKÁ AKTIVITA V CESTOVNÍM RUCHU

ZAMĚSTNANOST V CESTOVNÍM RUCHU

Mezinárodní příjezdy a příjmy (TOP 10)

International Tourist Arrivals						
Rank	Series	million		Change (%)		
		2009	2010 ^a	09/08	10 ^a /09	
1	France	76.8	76.8	-3.0	0.0	
2	United States	55.0	59.7	-5.1	8.7	
3	China	50.9	55.7	-4.1	9.4	
4	Spain	52.2	52.7	-8.8	1.0	
5	Italy	43.2	43.6	1.2	0.9	
6	United Kingdom	28.2	28.1	-6.4	-0.2	
7	Turkey	25.5	27.0	2.0	5.9	
8	Germany	24.2	26.9	-2.7	10.9	
9	Malaysia	23.6	24.6	7.2	3.9	
10	Mexico	21.5	22.4	-5.2	4.4	

Source: World Tourism Organization (UNWTO) ©
 (\$) = percentage derived from series in US\$ instead of local currency

International Tourism Receipts							
Rank		US\$				Local currencies	
		2009	2010 ^a	09/08	10 ^a /09	09/08	10 ^a /09
1	United States	94.2	103.5	-14.7	9.9	-14.7	9.9
2	Spain	53.2	52.5	-13.7	-1.2	-9.0	3.9
3	France	49.4	46.3	-12.7	-6.2	-7.9	-1.3
4	China	39.7	45.8	-2.9	15.5	-2.9(\$)	15.5(\$)
5	Italy	40.2	38.8	-12.0	-3.6	-7.2	1.4
6	Germany	34.6	34.7	-13.2	0.1	-8.5	5.3
7	United Kingdom	30.1	30.4	-16.3	0.8	-1.3	1.7
8	Australia	25.4	30.1	2.5	18.6	10.3	0.8
9	Hong Kong (China)	16.4	23.0	7.5	39.5	7.0	39.8
10	Turkey	21.3	20.8	-3.2	-2.1	-3.2(\$)	-2.1(\$)

(Data as collected by UNWTO, June 2011)

ČR v roce 2011: příjezdy 6,7 mil. osob, příjmy 6,7 mld. USD

Hromadná ubytovací zařízení (HUZ)

- **zařízení s minimálně pěti pokoji nebo deseti lůžky** sloužící pro účely cestovního ruchu, tj. poskytující přechodné ubytování hostům (včetně dětí) za účelem dovolené, zájezdu, lázeňské péče, služební cesty, školení, kursu, kongresu, symposia, pobytu dětí ve škole v přírodě, v letních a zimních táborech apod.
- Hotely, penziony, kempy, turistické ubytovny, ostatní...

Dopady krize v letech 2009 - 2011

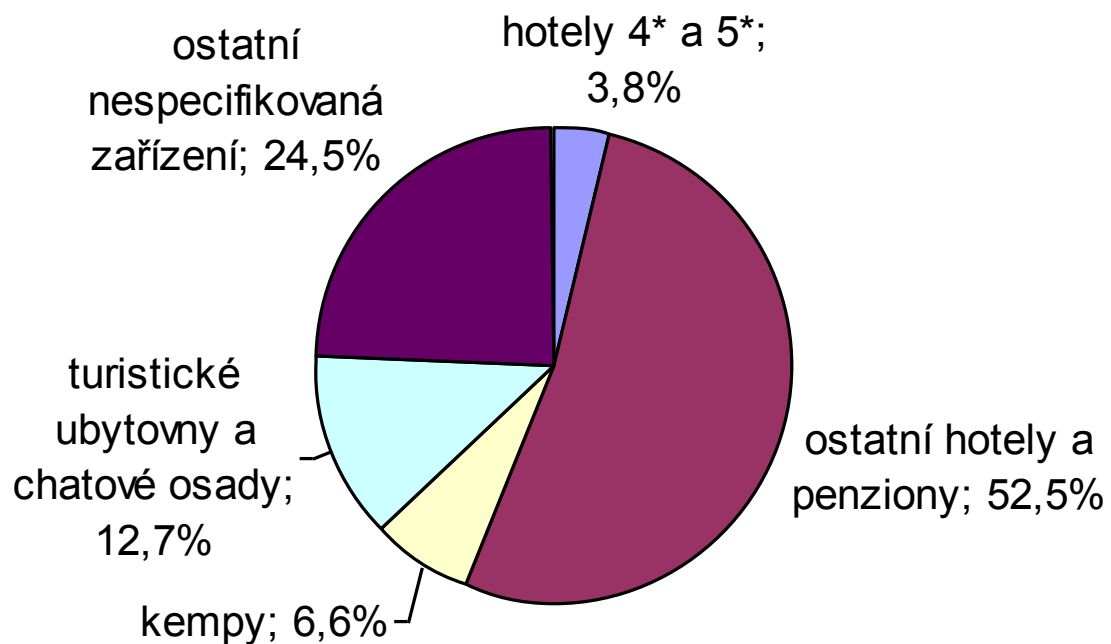
- Průměrná cena za pokoj v hotelu v celé ČR k půlce roku 2011 dosáhla 975 Kč (např. na Slovensku 1372 Kč)
- luxusní 4* hotely, které využívají turisté nejvíce, nabízejí nyní zcela běžně přenocování od 26 eur (670 Kč) za dvoulůžkový pokoj včetně snídaně
- Jednolůžkový pokoj ve 4* hotelu k dispozici již od 20 eur (520 Kč) za noc včetně snídaně
- Často jsou dnes v ceně také další služby (bazén, fitness..)

Kapacita hromadných ubytovacích zařízení podle kategorie ubytovacího zařízení v ČR

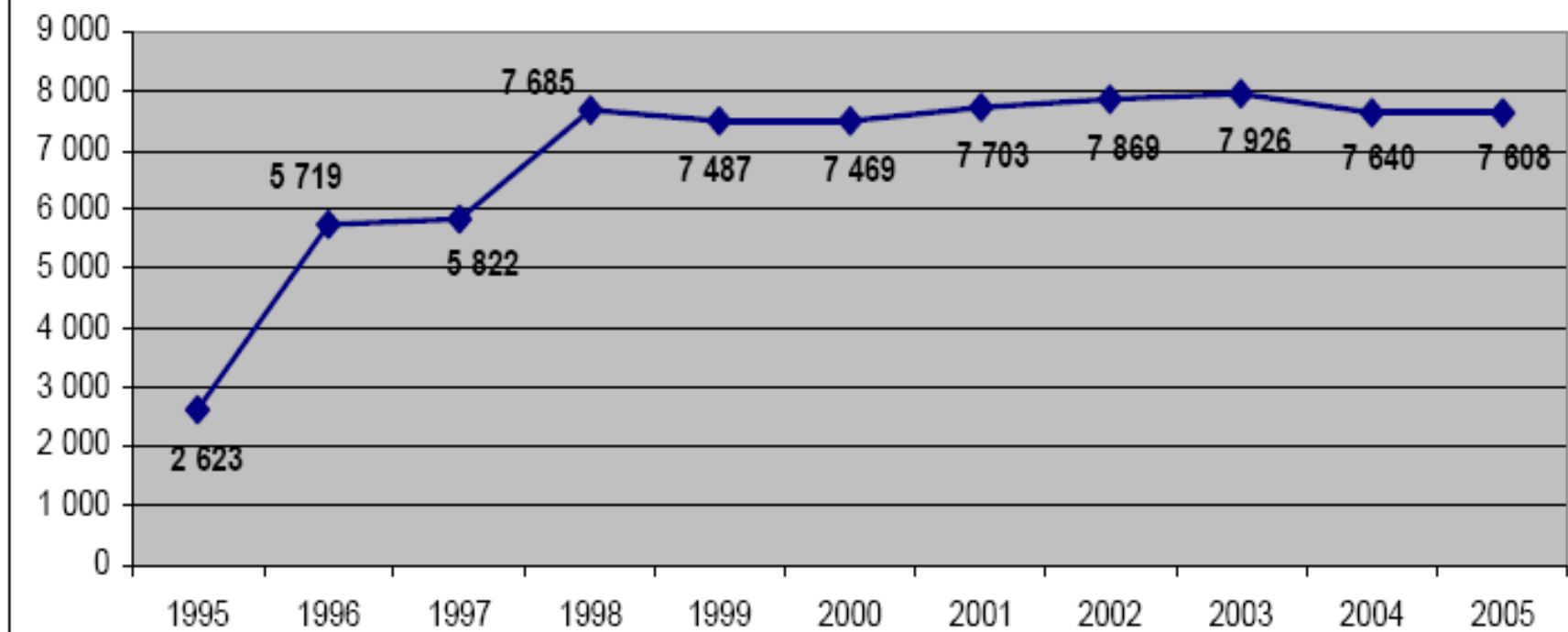
Capacity of collective accommodation establishments by category of accommodation establishment in the Czech Republic

Rok	Počet zařízení								
	celkem	hotely a podobná ubytovací zařízení	hotely *****	hotely ****	ostatní hotely	pensiony	kempy	chatové osady a turistické ubytovny	ostatní jinde neuvedená
Year	Number of Establishments								
	Total	Hotels and similar establishments	Hotels *****	Hotels ****	Other Hotels	Boarding Houses	Tourists Campsites	Holiday Dwellings & Hostels for Tourists	Other n.e.c.
	1=2+7+8+9	2=3+4+5+6	3	4	5	6	7	8	9
2000	7 469	3 960	11	141	1 716	2 092	471	1 093	1 94
2001	7 703	4 112	13	158	1 732	2 209	480	1 112	1 99
2002	7 869	4 335	18	199	1 674	2 444	481	1 086	1 96
2003	7 926	4 377	21	219	1 639	2 498	475	1 069	2 00
2004	7 640	4 311	28	241	1 601	2 441	476	984	1 86
2005	7 605	4 278	34	252	1 596	2 396	499	968	1 86
2006	7 616	4 314	35	274	1 631	2 374	512	946	1 84
2007	7 845	4 559	39	321	1 659	2 540	516	959	1 81
2008	7 705	4 482	41	360	1 622	2 459	509	941	1 77
2009	7 557	4 469	46	425	1 627	2 371	485	892	1 71
2010	7 235	4 300	47	442	1 579	2 232	480	843	1 61
2011	7 657	4 612	50	467	1 618	2 477	487	918	1 64

Typ hromadných ubytovacích zařízení (2005)

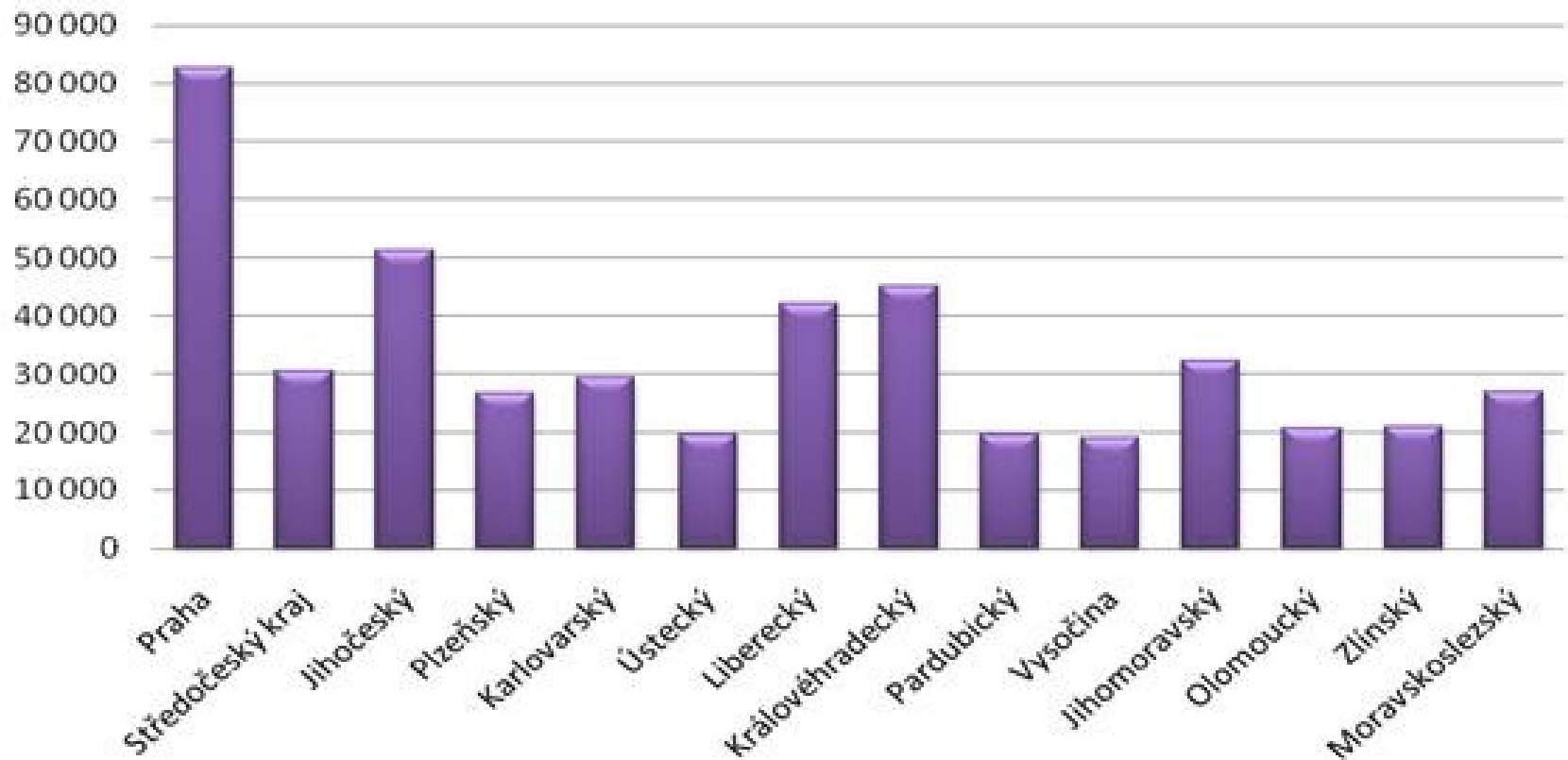

Počet hromadných ubytovacích zariadení v ČR, 1995 - 2005

Zdroj: Český statistický úřad

Počet lůžek v hromadných ubytovacích zařízeních v krajích ČR v roce 2008

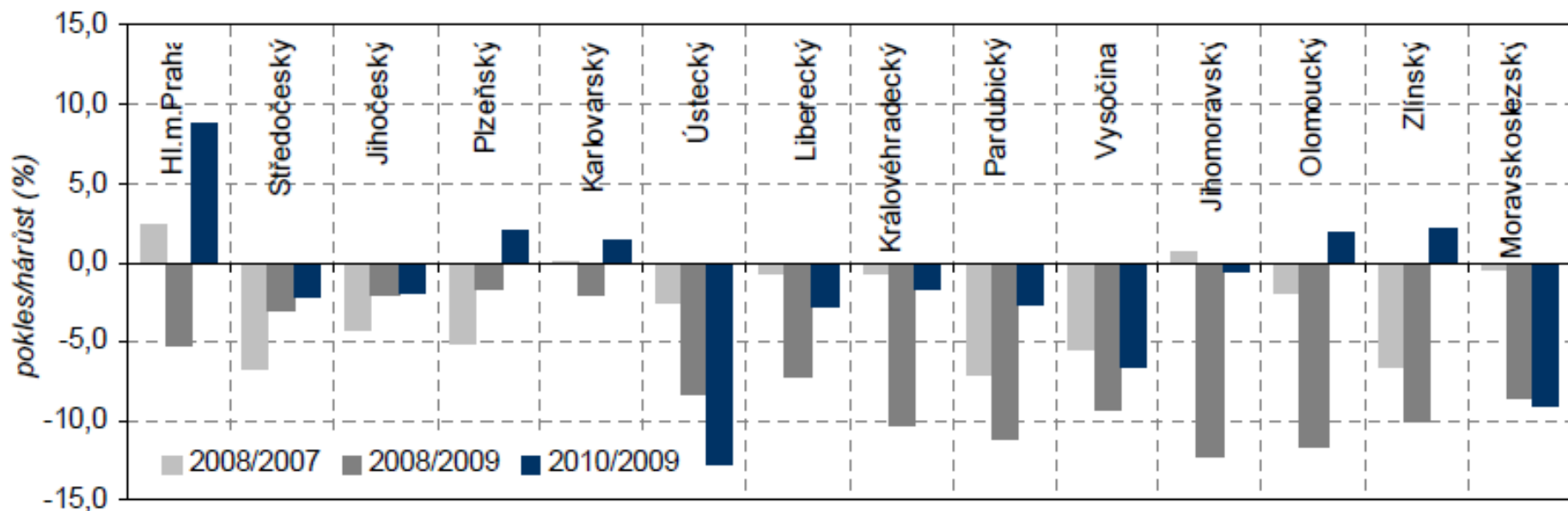

Kapacita hromadných ubytovacích zařízení v krajích (NUTS III)*Capacity of collective accommodation establishments in regions (NUTS III)*

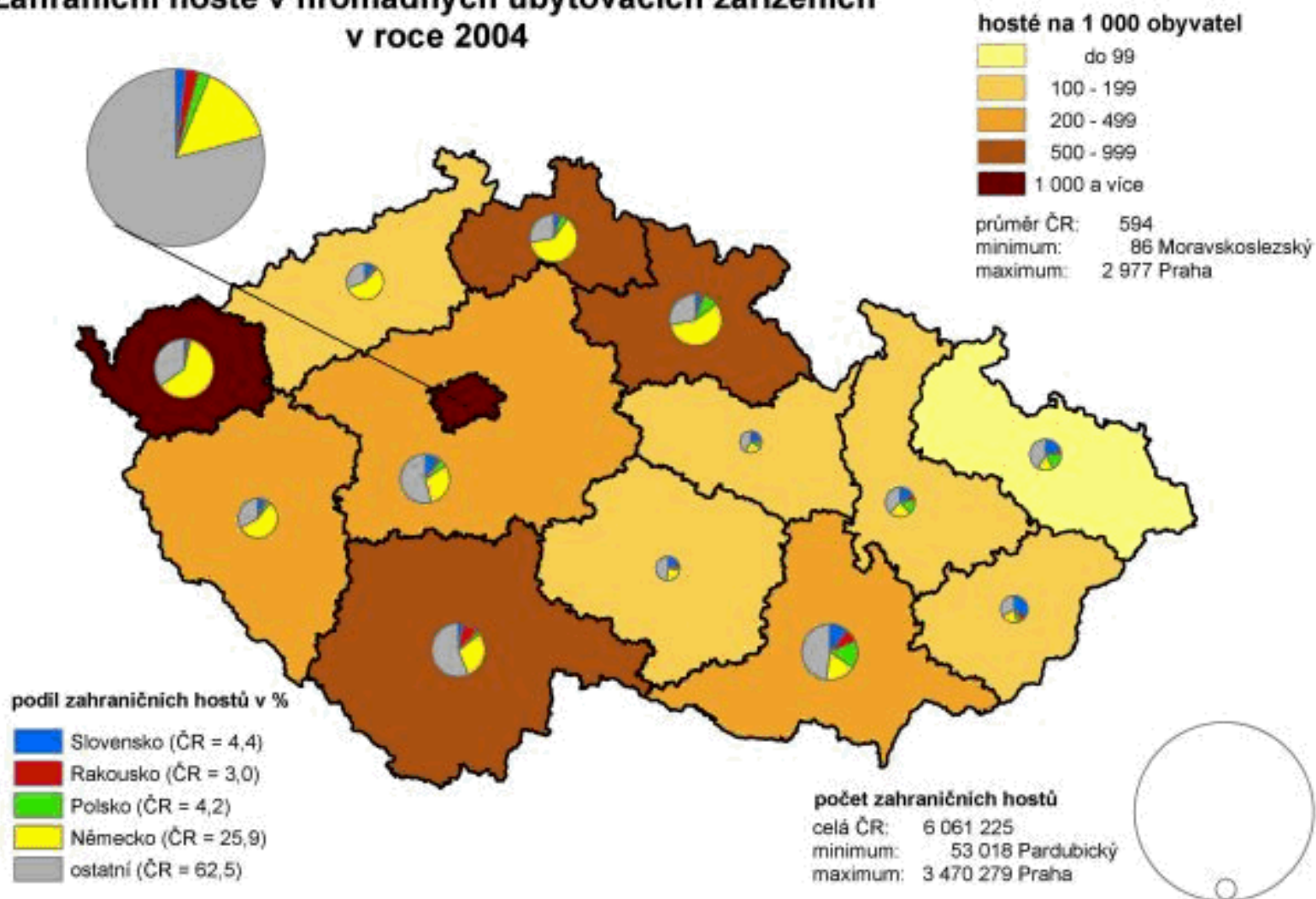
Rok	ČR celkem			
	počet zařízení	počet pokojů	počet lůžek	počet míst pro stany a karavany
Year	CR Total			
	Number of Establishments	Number of Rooms	Number of Beds	Number of Places for Tents and Caravans
	1	2	3	4
2000	7 489	189 655	437 440	41 692
2001	7 703	189 395	440 314	42 737
2002	7 889	170 645	445 611	47 036
2003	7 926	170 717	446 096	45 294
2004	7 640	164 675	433 214	48 743
2005	7 605	164 516	433 211	51 798
2006	7 616	167 582	441 968	53 338
2007	7 845	172 560	451 707	53 967
2008	7 705	180 162	466 832	53 118
2009	7 557	181 026	463 087	50 605
2010	7 235	176 403	449 068	49 844
2011	7 657	180 838	461 434	49 106

Hlavní město Praha			
počet zařízení	počet pokojů	počet lůžek	počet míst pro stany a karavany
<i>Capital Prague</i>			
<i>Number of Establishments</i>	<i>Number of Rooms</i>	<i>Number of Beds</i>	<i>Number of Places for Tents and Caravans</i>
6	7	8	9
502	30 986	68 379	808
527	31 717	68 854	848
566	32 910	71 160	1 103
594	32 592	70 824	1 168
598	31 387	68 913	1 221
597	30 355	66 351	1 261
619	32 122	69 650	1 260
654	34 371	74 602	1 275
656	38 013	82 809	1 633
653	38 646	83 132	1 512
630	38 726	82 559	1 428
622	36 969	77 972	1 154

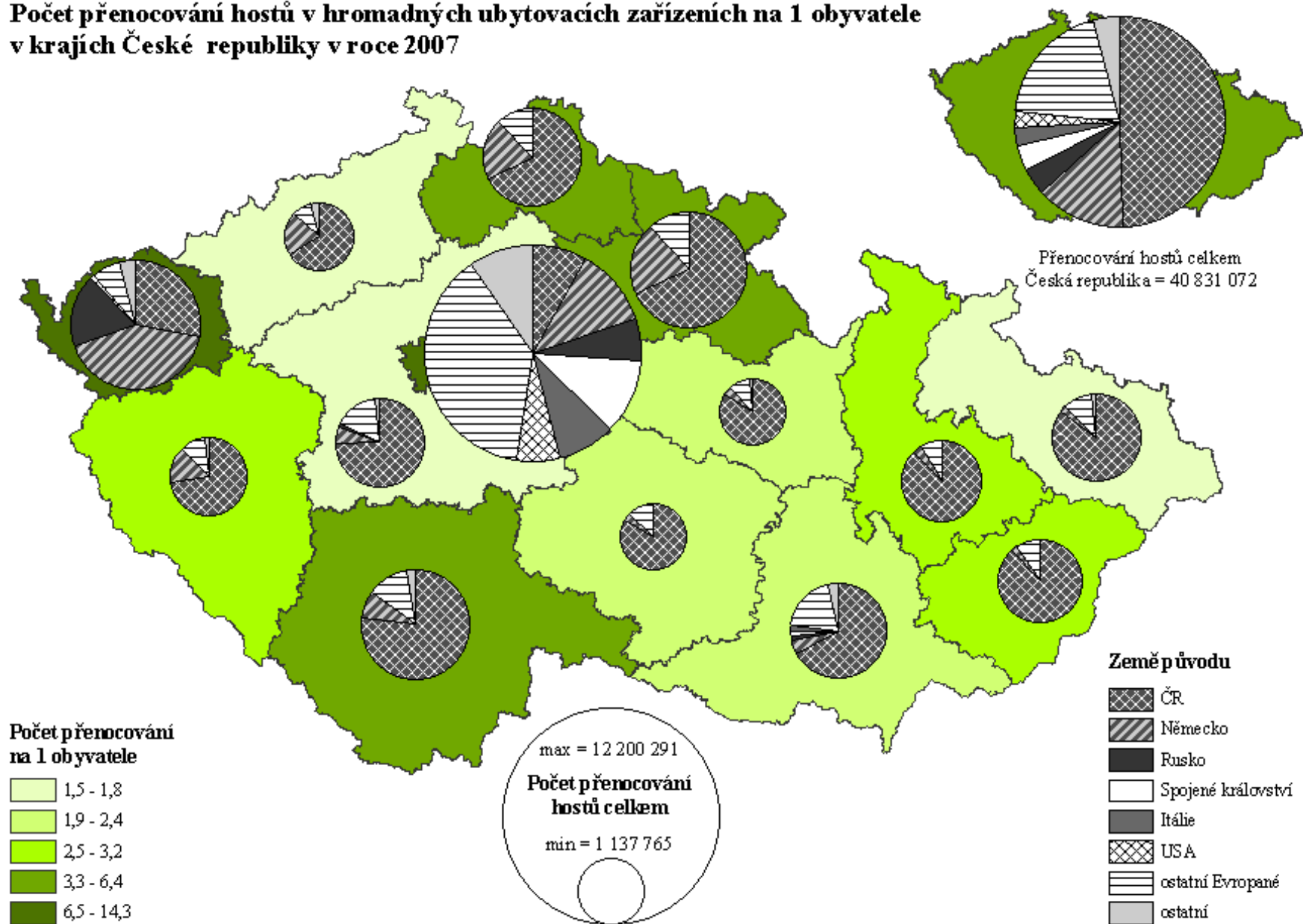
Změna počtu návštěvníků v hromadných ubytovacích zařízeních v letech 2008 až 2010

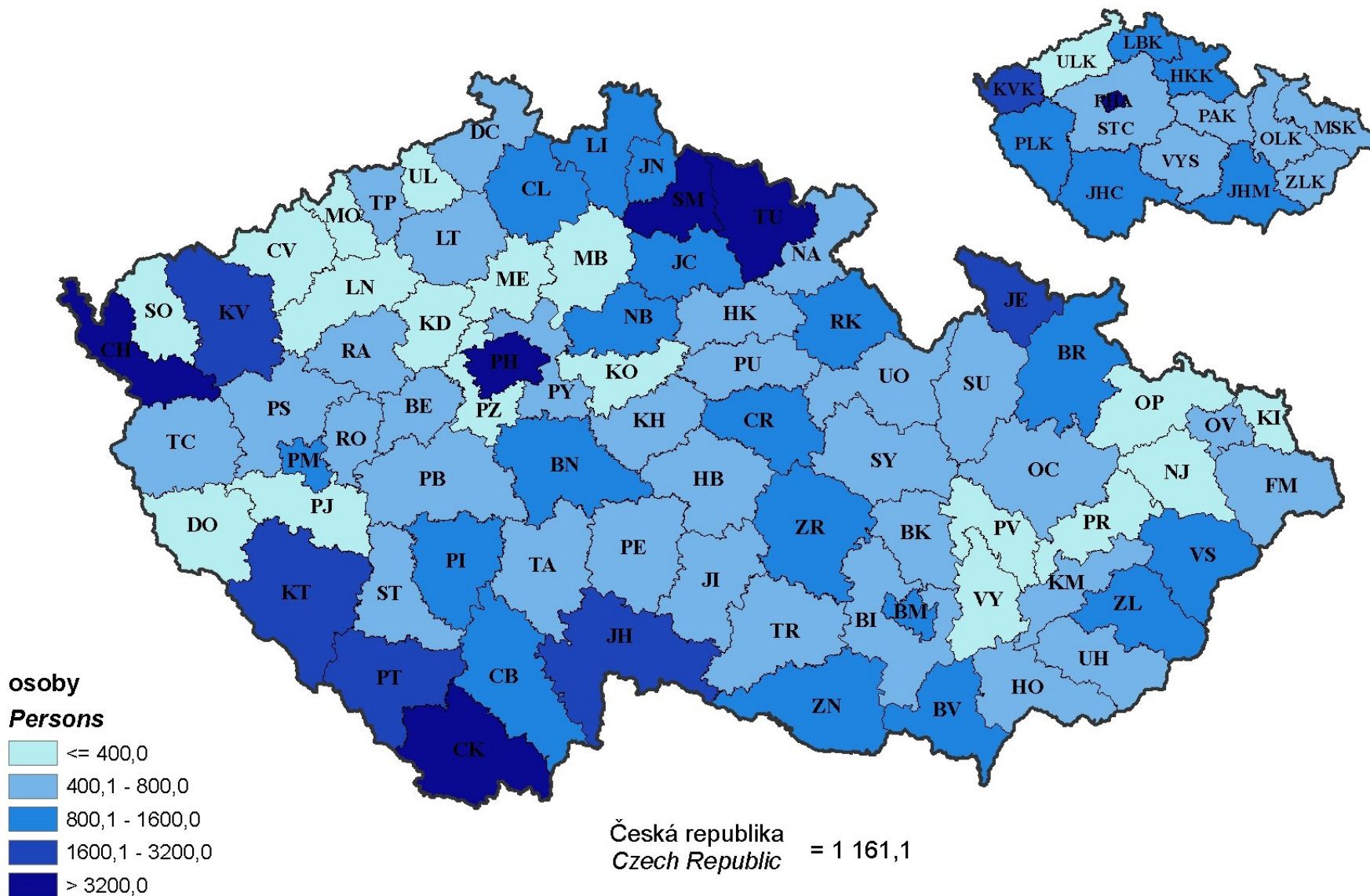
Zahraníční hosté v hromadných ubytovacích zařízeních v roce 2004

Počet přenocování hostů v hromadných ubytovacích zařízeních na 1 obyvatele v krajích České republiky v roce 2007

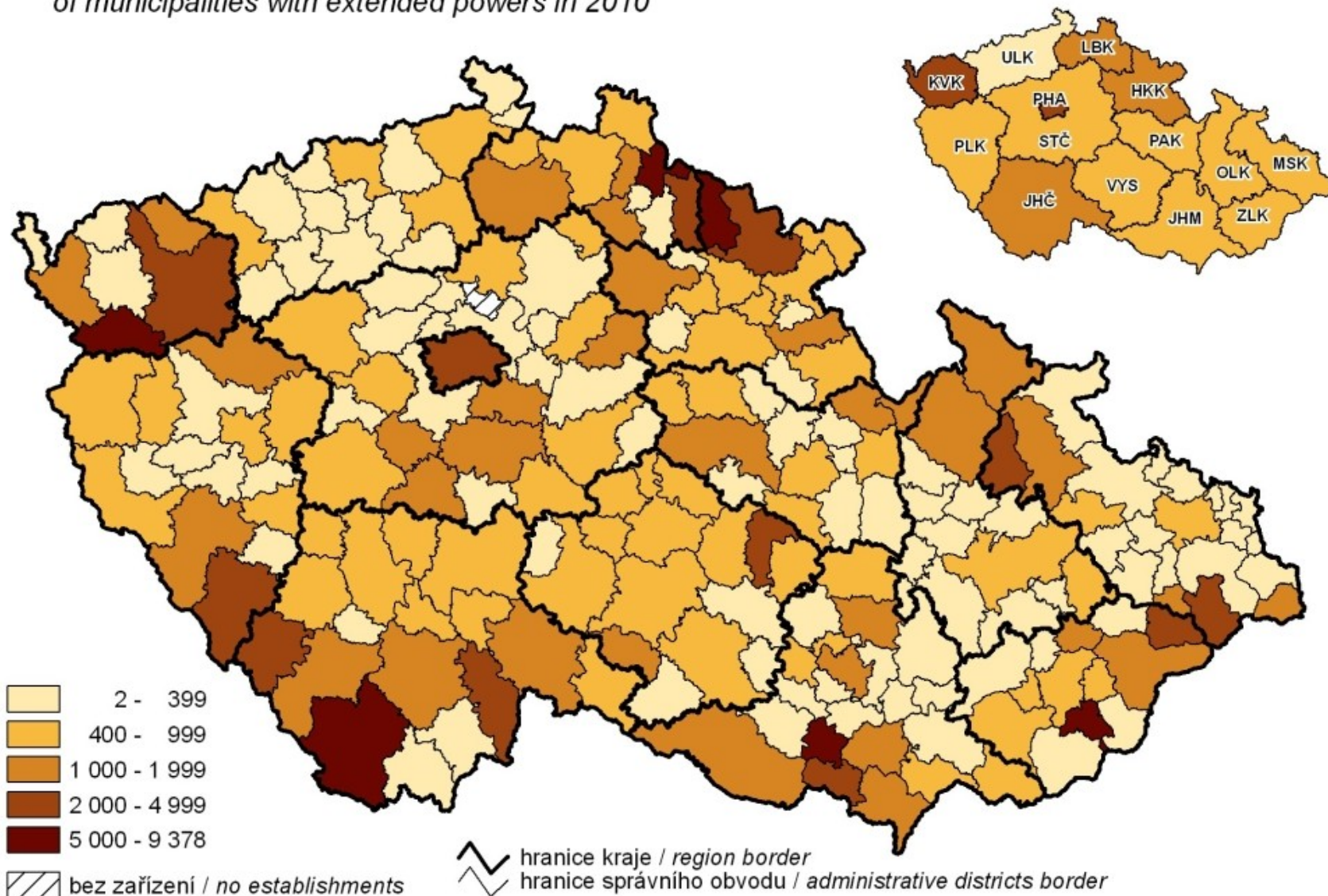

HOSTÉ V HROMADNÝCH UBYTOVACÍCH ZAŘÍZENÍCH NA 1 000 OBYVATEL V ROCE 2010
COLLECTIVE ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS PER 1 000 POPULATION IN 2010

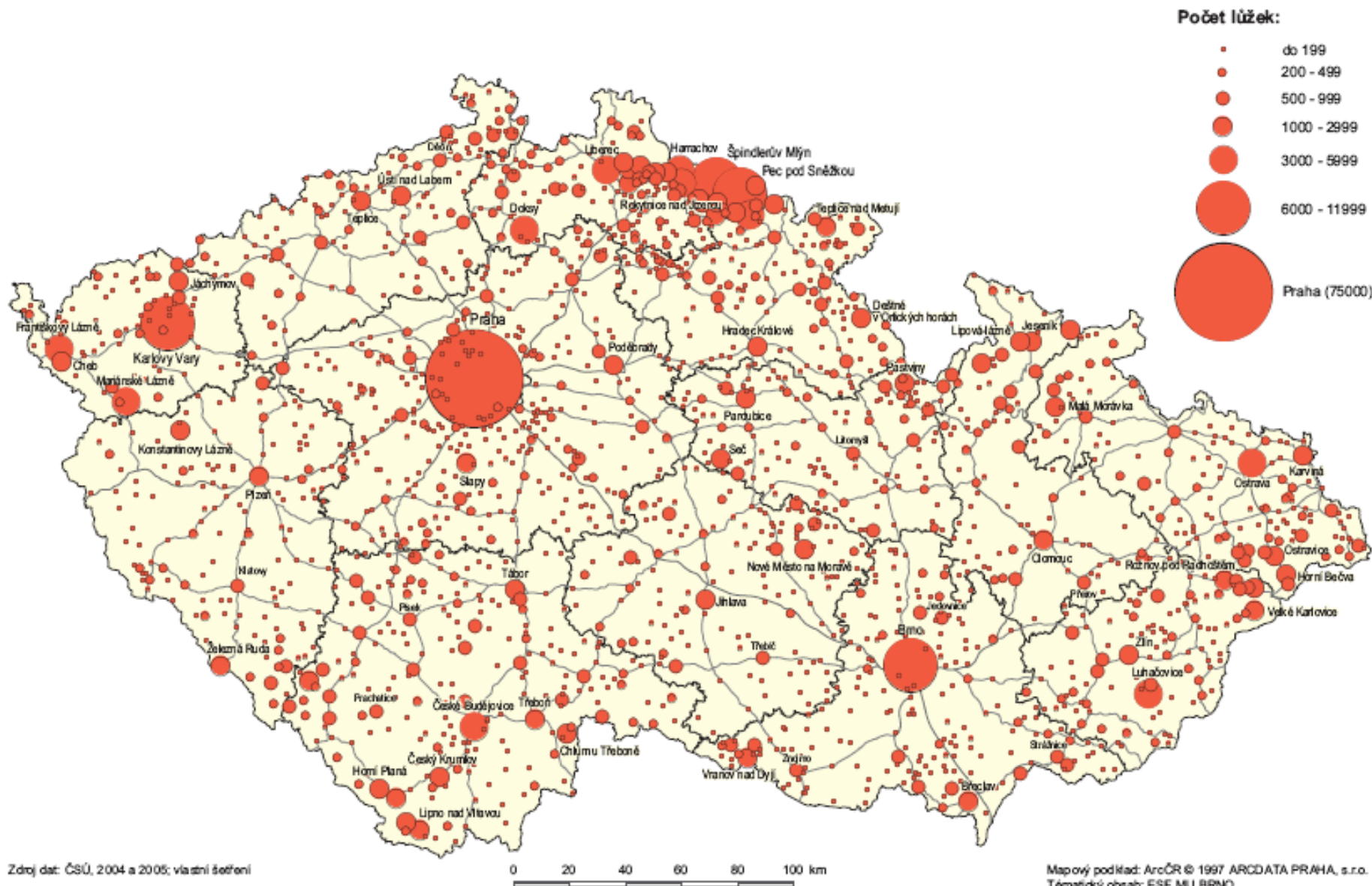

20. Hosté v hromadných ubytovacích zařízeních na 1 000 obyvatel podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností v roce 2010

Guests in collective accommodation establishments per 1 000 population by administrative districts of municipalities with extended powers in 2010

HROMADNÁ UBYTOVACÍ ZAŘÍZENÍ

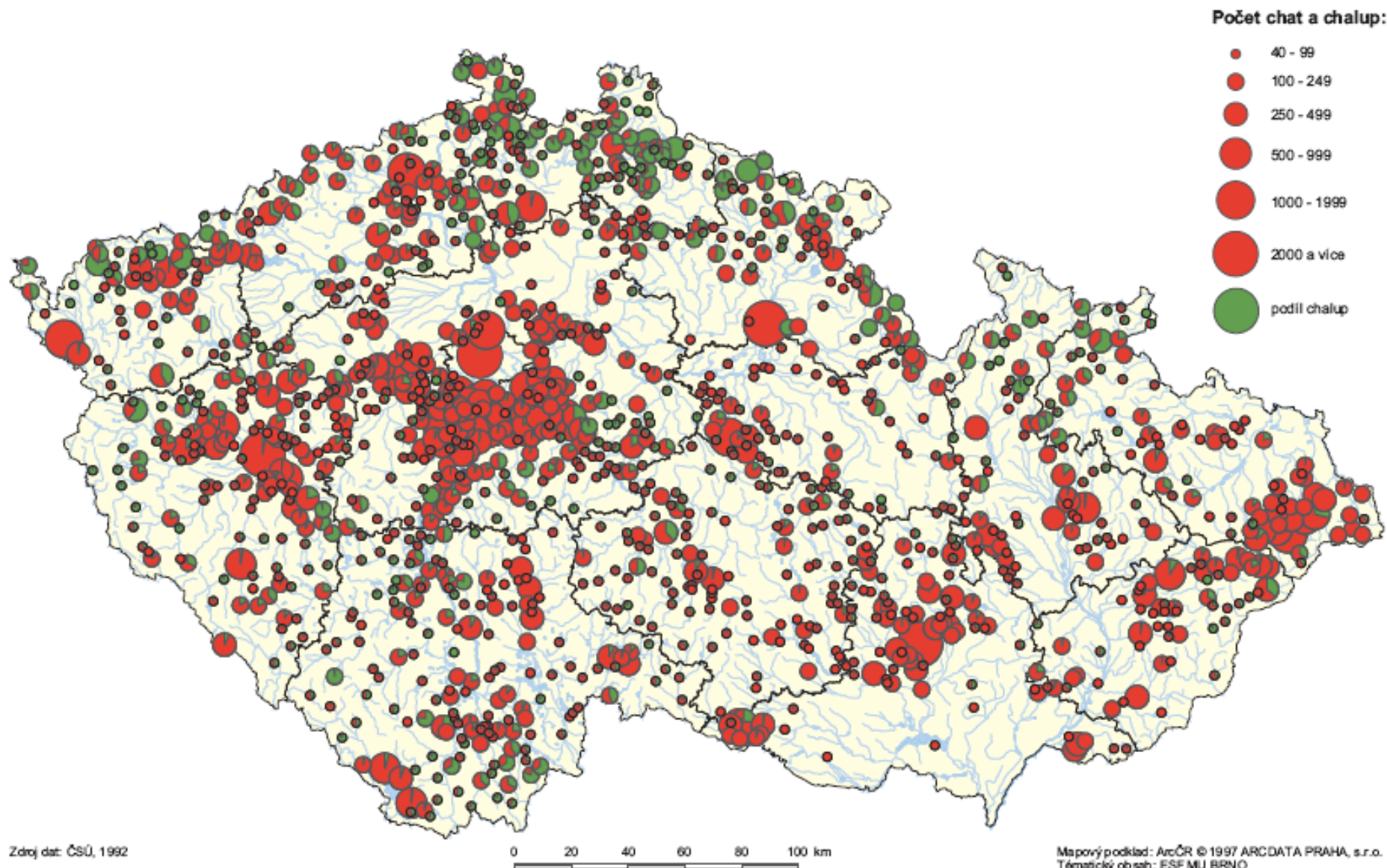
Zdroj dat: ČSÚ, 2004 a 2005; vlastní seřazení

0 20 40 60 80 100 km

Mapový podklad: ArcČR © 1997 ARCDATA PRAHA, s.r.o.
Tematický obsah: ESF MU BRNO

DRUHÉ BYDLENÍ (CHATAŘENÍ A CHALUPAŘENÍ)

Hlavní formy cestovního ruchu

forma cestovního ruchu = typ cestovního ruchu, pro jehož určení je klíčovým kritériem ***motivace návštěvníka***; základními motivacemi jsou odpočinek, poznávání prostředí a kontakty s lidmi

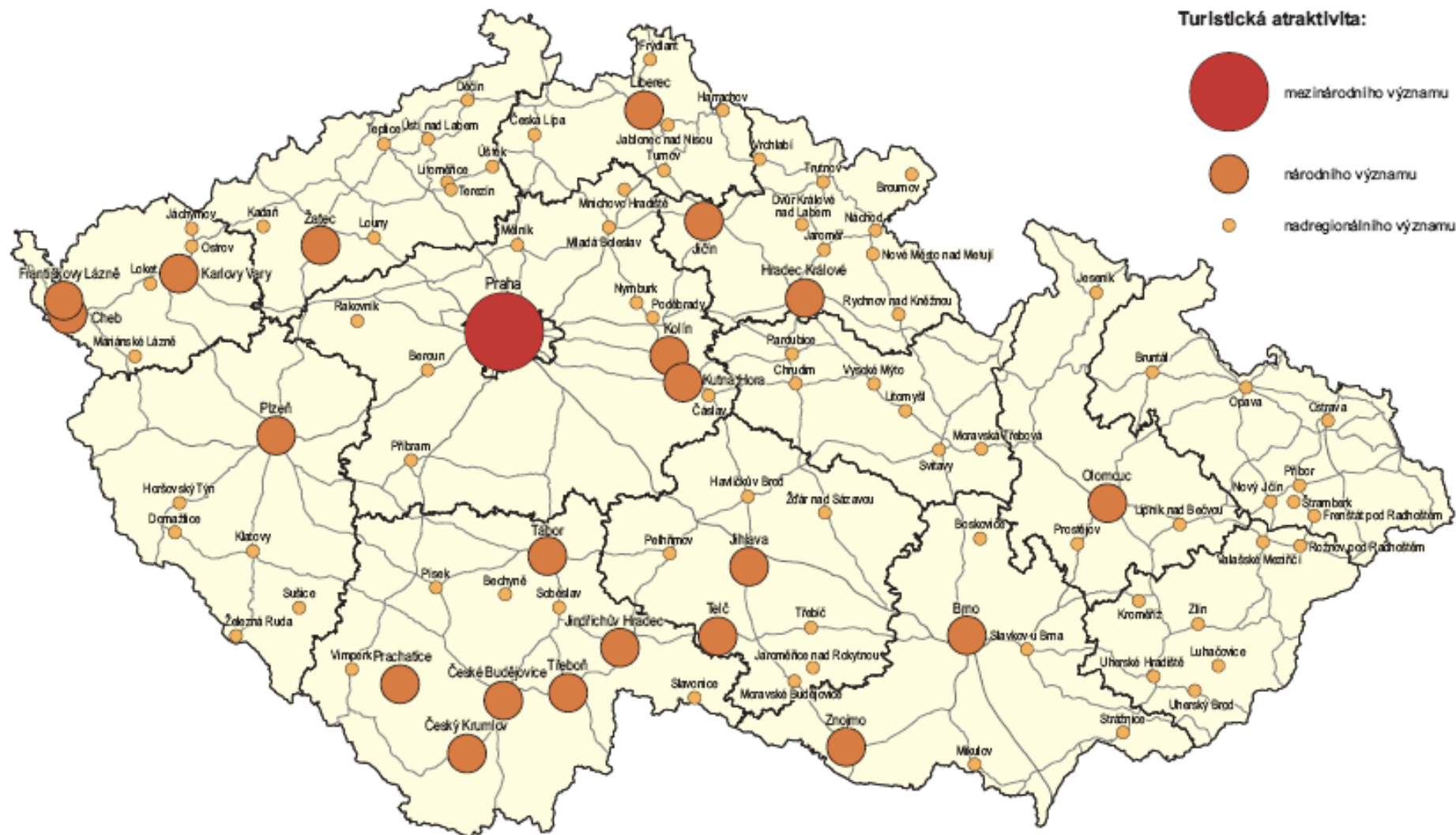
V obecnější rovině: rekreační, poznávací, socio-profesní...

Konkrétněji:

- Městský cestovní ruch
- Lázeňství
- Vinařská turistika
- Letní rekreace a turistika u vody
- Zimní sporty a rekreace
- Veletržní a kongresový cestovní ruch

(další formy cestovního ruchu?)

MĚSTSKÝ CESTOVNÍ RUCH

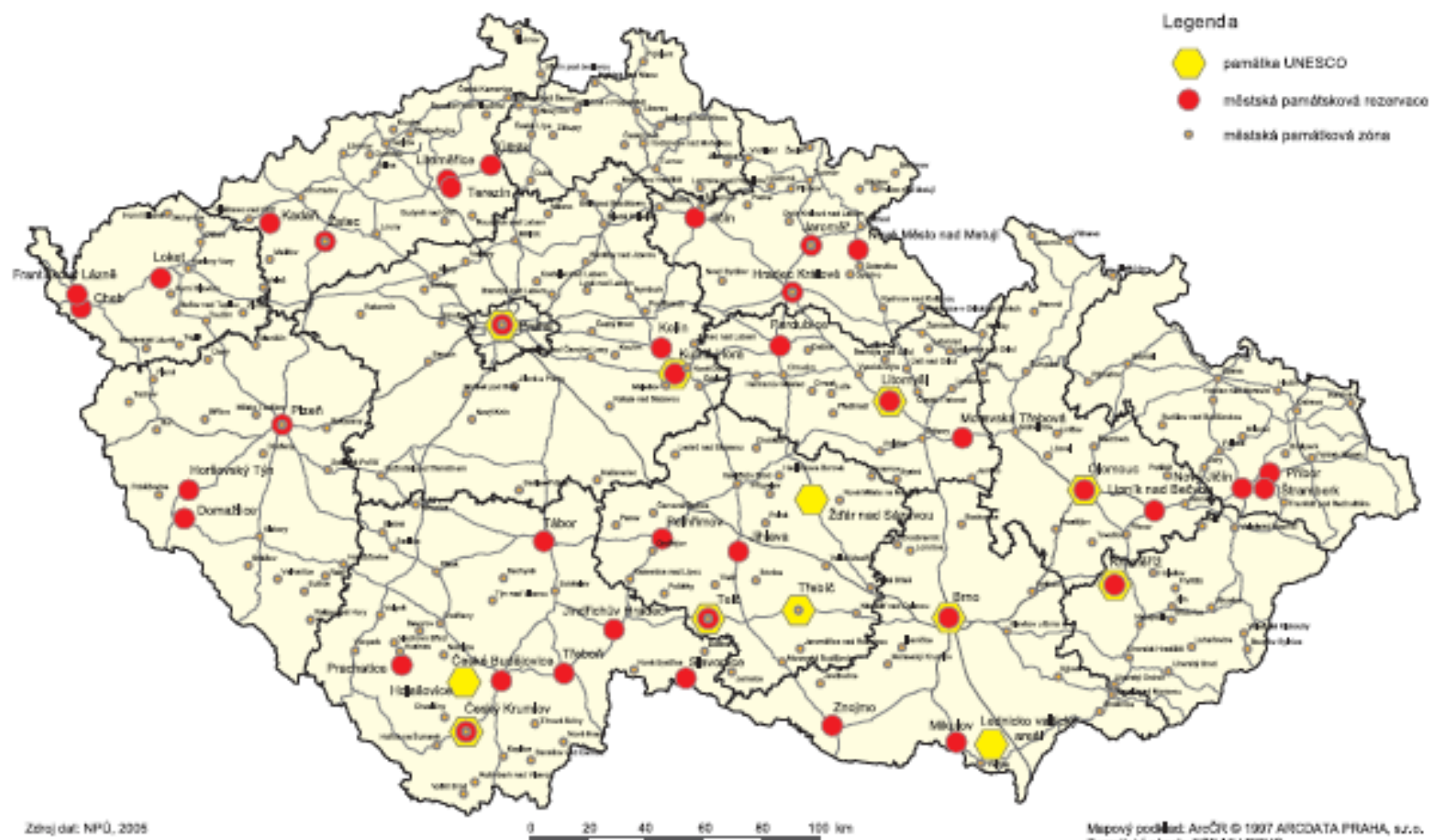

Zdroj dat: ČSÚ, 2005; vlastní šetření

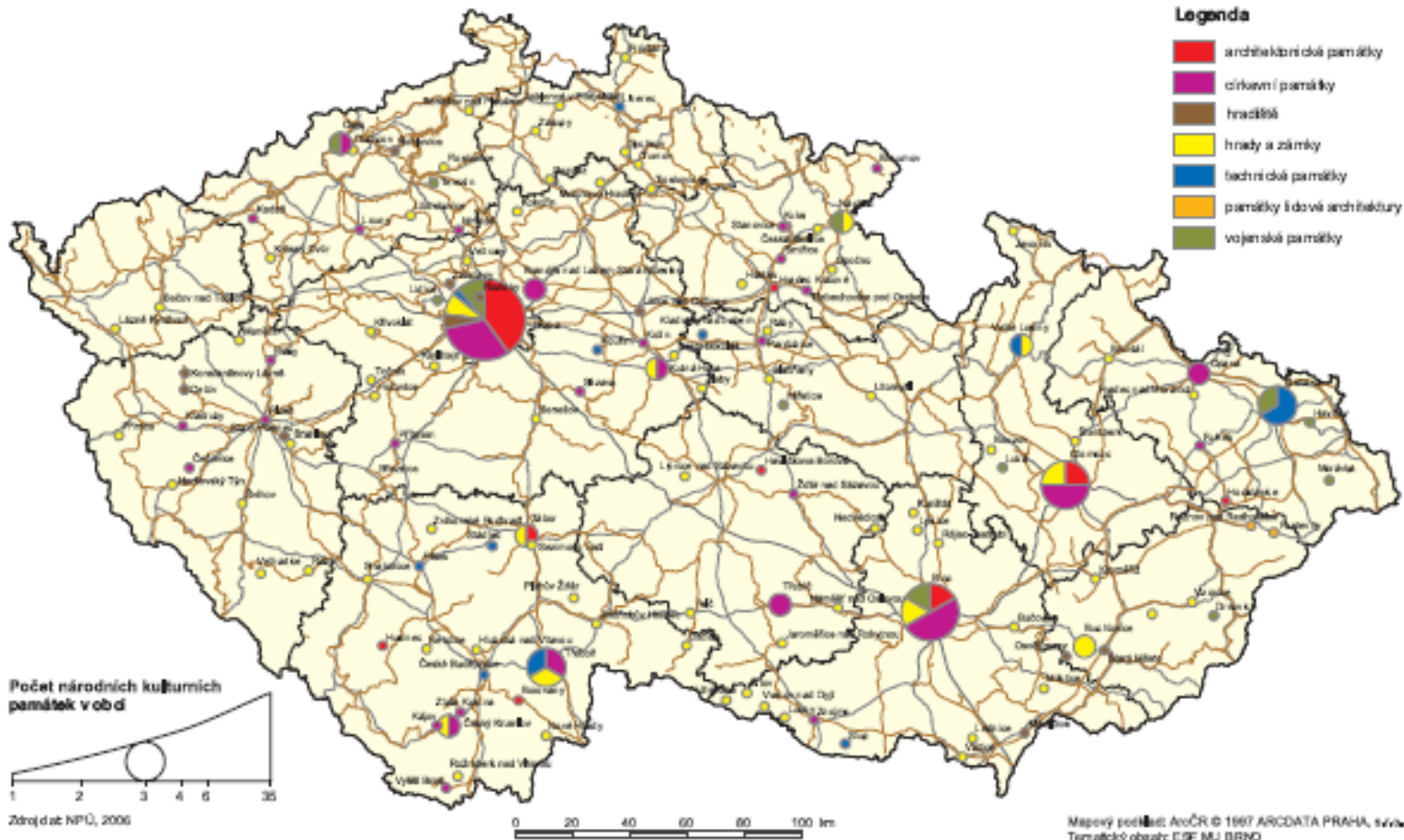
0 20 40 60 80 100 km

Mapový podklad: ArcČR © 1997 ARCDATA PRAHA, s.r.o.
Tematický obsah: ESF MU BRNO

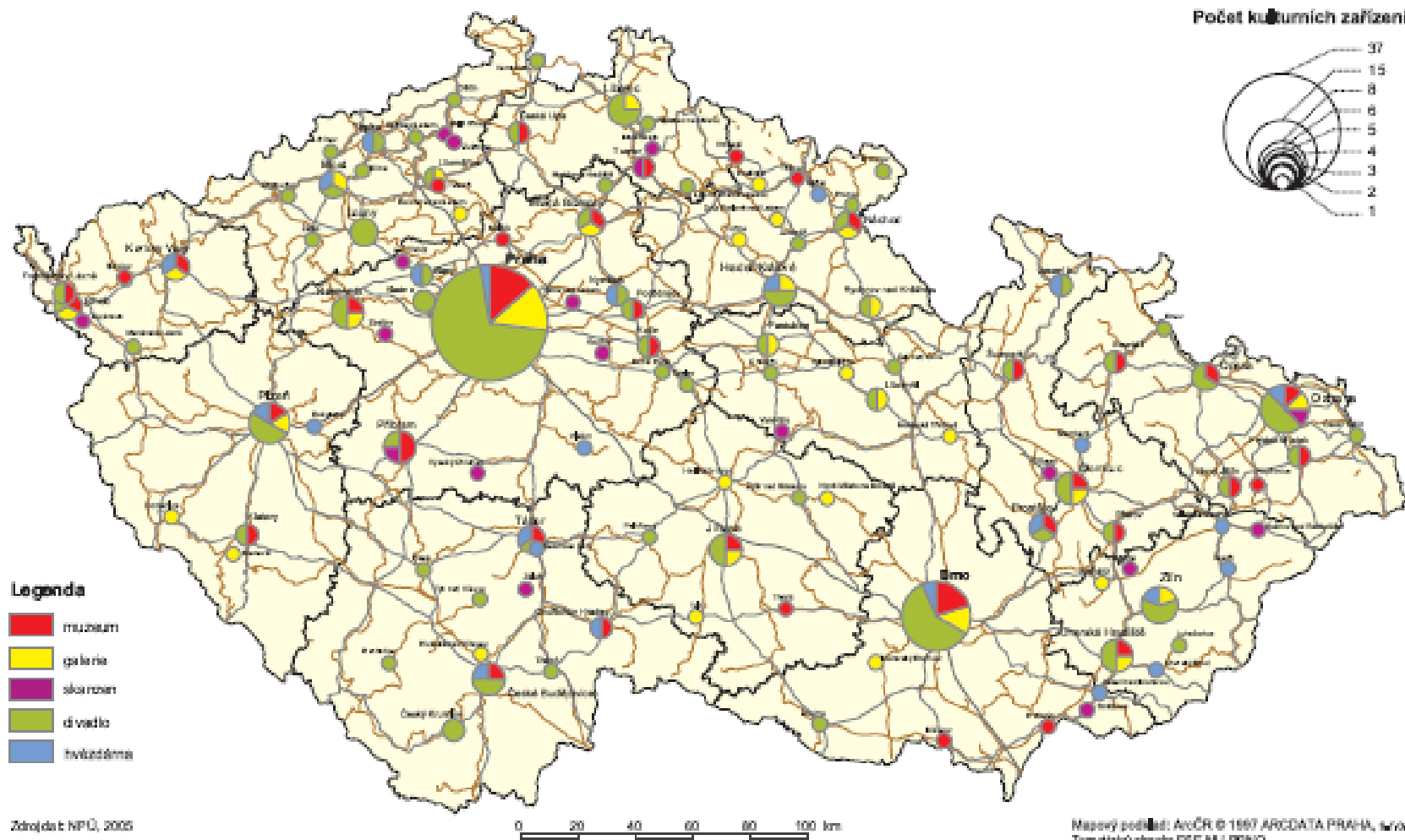
MĚSTSKÉ PAMÁTKOVÉ REZERVACE A ZÓNY A PAMÁTKY UNESCO

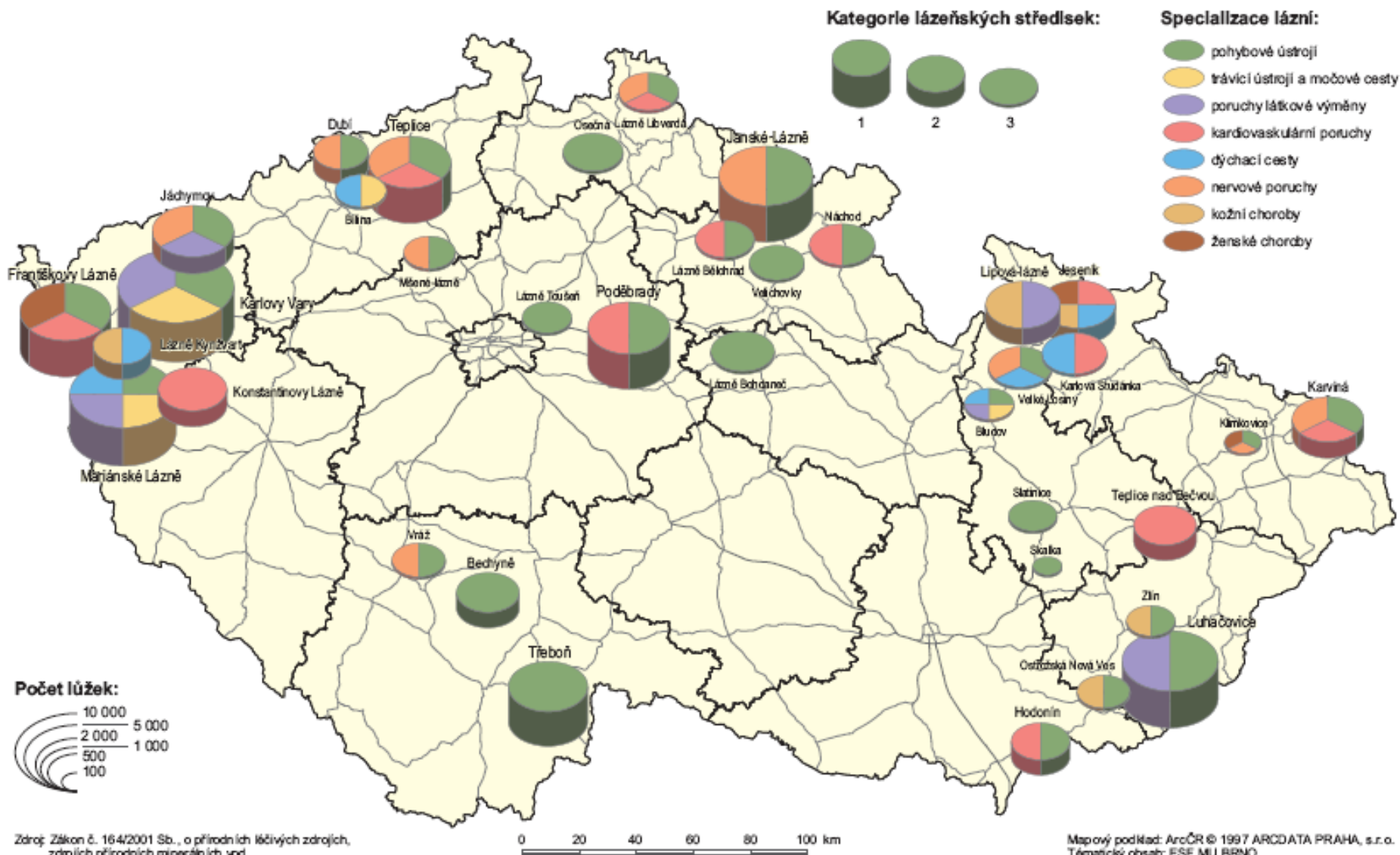
NÁRODNÍ KULTURNÍ PAMÁTKY

VÝZNAMNÁ KULTURNÍ ZAŘÍZENÍ

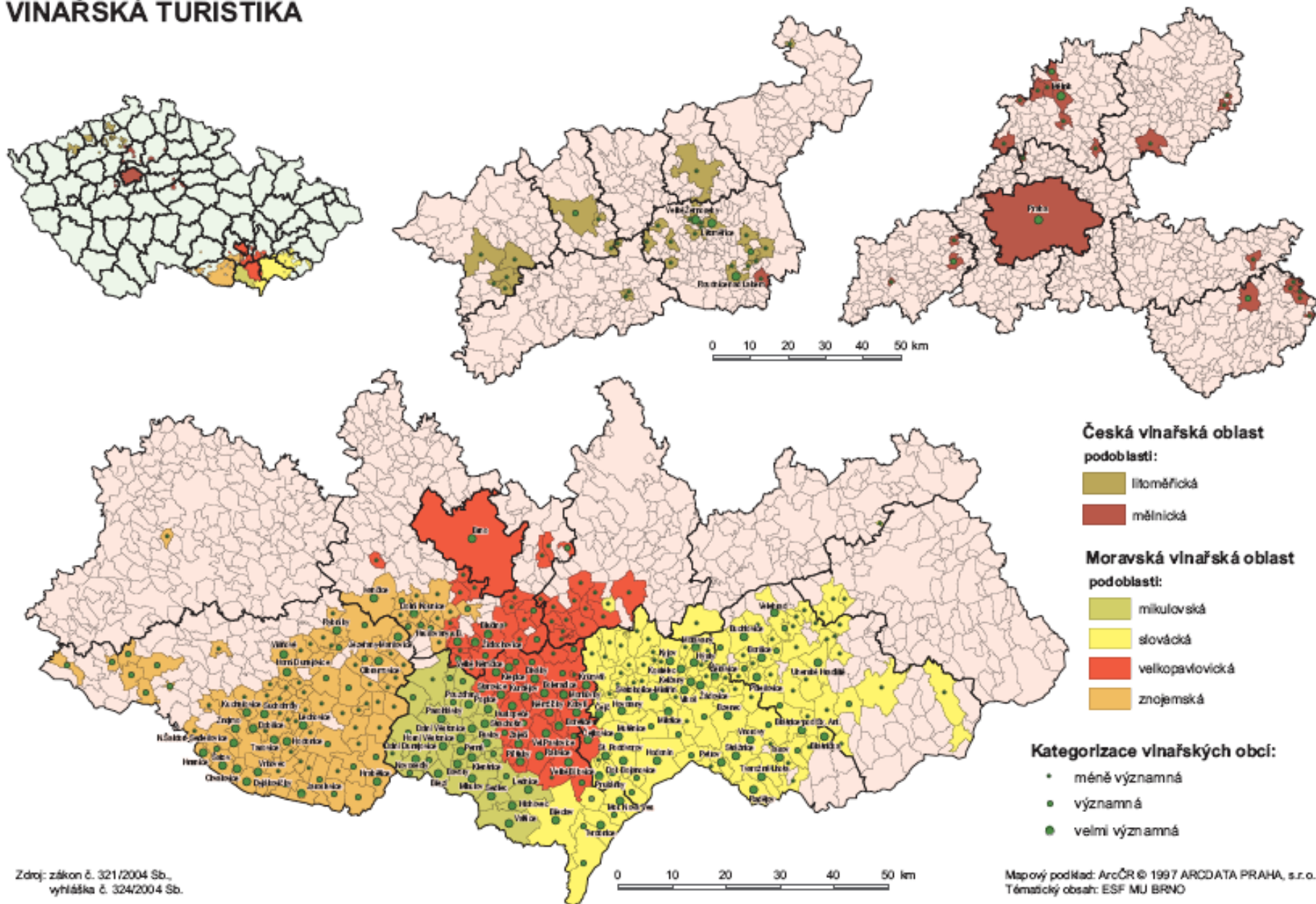
LÁZEŇSTVÍ

Zdroj: Zákon č. 164/2001 Sb., o přírodních léčivých zdrojích, zdrojích přírodních minerálních vod, přírodních léčebných lázních a lázeňských místech (lázeňský zákon).

Mapový podklad: ArcČR © 1997 ARCDATA PRAHA, s.r.o.
Tematický obsah: ESF MU BRNO

VINAŘSKÁ TURISTIKA

Zdroj: zákon č. 321/2004 Sb.,
vyhláška č. 324/2004 Sb.

Mapový podklad: ArcOR © 1997 ARCDATA PRAHA, s.r.o.
Tematický obsah: ESF MU BRNO

LETNÍ REKREACE A TURISTIKA U VODY

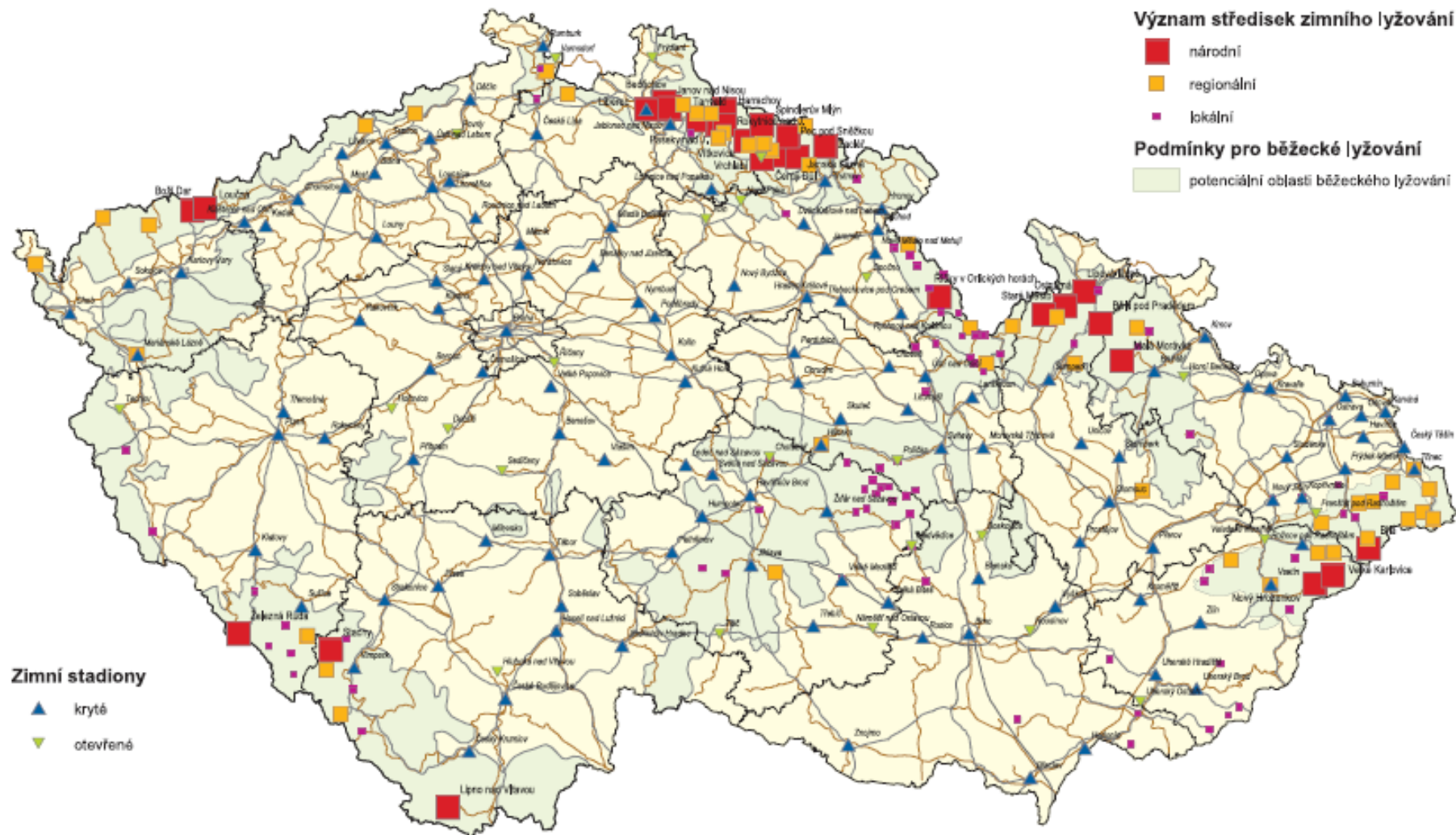

Zdroj dat: Česká republika - atlas turistických zajímavostí, 2003
Krajské hygienické stanice, 2006
Vodácké průvodce, Shocart, 1998 - 2005

0 20 40 60 80 100 km

Mapový podklad: ArcČR © 1997 ARCDATA PRAHA, s.r.o.
Tematický obsah: ESF MU BRNO

ZIMNÍ SPORTY A REKREACE

Zdroj dat: www.holidayinfo.cz, 2005
www.CZeCOT.cz, 2005
 Klimatické oblasti ČSSR, 1975

0 20 40 60 80 100 km

Mapový podklad: ArcČR © 1987 ARCDATA PRAHA, s.r.o.
 Tematický obsah: ESF MU BRNO

VELETRŽNÍ A KONGRESOVÝ CESTOVNÍ RUCH

Význam středisek veletržního a kongresového cestovního ruchu:

***(Rozdíl mezi formami a druhy
cestovního ruchu?)***

Druhy cestovního ruchu

Při rozlišování jednotlivých druhů cestovního ruchu se vždy zdůrazňuje **určitý prvek (hledisko)** - může jít např. o motiv účasti, délku pobytu, organizaci, způsob dopravy apod. (někdy se prolínají s formami)

- **druh cestovního ruchu** = typ cestovního ruchu, pro jehož určení je klíčovým kritériem **jevový průběh cestovního ruchu a způsob jeho realizace** v závislosti na geografických, ekonomických, společenských a jiných podmínkách, jakož i jeho účinky

i) podle místa realizace

- domácí cestovní ruch
- zahraniční cestovní ruch
- (mezinárodní, tranzitní)

Z hlediska **vztahu k ekonomice státu** lze také vymezit:

- ***příjezdový cestovní ruch*** (aktivní zahraniční)
- příjezdy a pobyt zahraničních návštěvníků;
z pohledu daného státu jde o přínos platebních prostředků
- ***výjezdový cestovní ruch*** (pasivní zahraniční)

ii) podle způsobu účasti a formy úhrady nákladů

- volný (komerční) cestovní ruch
- vázaný cestovní ruch

iii) podle způsobu a organizace zabezpečení služeb

- neorganizovaný cestovní ruch
- organizovaný cestovní ruch

iv) podle velikosti skupiny (často se prolíná s bodem iii)

- skupinový (hromadný) cestovní ruch
- individuální cestovní ruch

v) podle délky účasti

- krátkodobý cestovní ruch
- dlouhodobý cestovní ruch

vi) podle časového rytmu a rozložení během roku

Podle **časového rytmu** lze cestovní ruch třídit na:

- každodenní
- víkendový
- týdenní
- dlouhodobější

Podle **rozložení během roku** lze členit cestovní ruch na:

- sezónní (především letní a zimní sezóna)
- celoroční

- Často se ovšem v oficiální literatuře setkáme s **kombinací pojmů formy a druhy cestovního ruchu**, resp. formy cestovního ruchu jako např. venkovský, městský, poznávací, kulturní apod. se označují jako druhy cestovního ruchu..